

EDEP YÂHÛ

Edep illa Edep

EDEP

VE

ÂDÂP

Mustafa ÖSELMİŞ

Denizli 2018

Mustafa Öselmiş

Mustafa ÖSELMİŞ

Pelitlibağ Mah. Hürriyet Cad.
No: 99 Haldunbey Apt. Kat:2 DENİZLİ
0534 767 98 68
www.mustafaoselmis.com.tr

ISBN 978-605-67561-1-5
1.Baskı – Mart 2018

Baskı

Tel: 0258. 262 43 29 - 264 49 22 DENİZLİ
e-posta: bilal.ofset@hotmail.com
Sertifika Numarası: **26008**

© Bu kitabın her hakkı saklıdır. Yazarın izni olmadan hiç bir şekilde kısmen veya tamamen alnamaz ve kopya edilemez. CD ve benzeri elektronik ortama aktarılamaz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ...	5
BİRİNCİ BÖLÜM	7
EDEP ADAP	9
A- Edep, adap haya ne demektir?	9
B- Edebin önemi	12
C- Edepsizin ayıbı çok olur	15
İKİNCİ BÖLÜM	19
A. Cenab-ı Allah'a karşı edep, adap	21
B. Peygamberlere karşı edep, adap	27
C. Kur'an'a karşı edep, adap	31
D. Meleklerle karşı edep, adap	33
E. Dini konularda edep, adap	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
A. İBADETLERDE EDEP, ADAB	43
B. ABDEST, GUSÛLDE EDEP, ADAP	45
a- Temizlikte	45
b- Abdestte	46
c- Gusûlde	49
C. NAMAZDAKİ EDEP ADAB	52
a- Ezanda	52
b- Camide	53
c- Namazda	55
D. ZİKİRDE EDEP ADAB	62
E. ORUÇ-ZEKAT-HACTA	66
Dua-Tövbede	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	83
AİLE HAYATINDA EDEP-ADAP	85
a) Eş seçiminde	86
b) Nişanda	88
c) Nikahta	89
d) Düğünde	91
e) Evlilikte	93
f) Ailede	96
g) Eşler arasında	98
h) Boşanmada	100
BEŞİNCİ BÖLÜM	107
SOSYAL HAYATTA EDEP-ADAP	109
ALTINCI BÖLÜM	125
GÜNLÜK HAYATTA EDEP-ADAP	127
YAYINLANAN ESERLER	158

ÖNSÖZ

Bu kitabı da yazmamı bana nasip ettiği için alem-lerin Rabbine Hamd-ü senalar olsun

Bize önder, rehber ve örnek olan son peygamber Muhammed (sav)me de salat ve selam olsun.

Cenab-ı Allah insanı yaratmış, başı boş yeryüzüne salıvermemiştir. Uyması gereken emir ve yasaklar koymuş ve hayatın sonunda da hesap gününü haber vermiştir.

İnsanın diğer canlılardan farklılıkları vardır. Sorumlu bir varlıktır. Kendi keyfine göre hareket edip, yaşayamaz, uyacağı ve yerine getireceği kuralları vardır.

Bu kurallar, Kur'an ve sünnette belirtilmiştir.

Her şeyin bir edebi ve âdâbı vardır. Bu edep ve âdâp canlılar içinde sadece insan için konmuştur. İnsan "ben istediğim gibi yaşarım, istediğim şekilde yaparım" diyemez.

Aslında hayvanlar bile başıboş değildir. Hepsinin bir görevi vardır. Onlar ilahi programa göre hareket ederler. Hiç biri asli görevinin dışına çıkmaz.

İnsanın saygınlığı için, edep vasfına sahip olması, âdâp üzere yaşaması gerekir. Bir kimsenin edep ve âdâptan nasibi yoksa ona insan denmez.

Edep, âdâp çizgisinde kabalığa, sorumsuzluğa yer yoktur.

İslami hayat anlayışında edep ve âdâba riayet şarttır. Bu olmayınca insanın ameli zarar görür, ahlaki zarar görür ve imanı zarar görür.

Eskiden, “EDEP YÂHÛ” sadece duvarlarda asılı kalmaz. Kalplere, gönüllere ve akıllara hükmederdi.

Son zamanlarda fazilet, meziyet, iffet gibi kelimeler manasını yitirdi, sadece insanlarda isim olarak kaldı.

Edep, âdâp ne demek diye bugünün insanına sorulsa, çoğunun bir cevabı olmayacağına inanıyorum.

Analar, babalar çocuklarına edep öğretmiyor, Edeli, terbiyeli yetiştirmek için gayret göstermiyor. Sonunda; sevgi, saygı bekliyor, ama onu da ne yazık görüyor.

Toplumda görgü kuralları unutuldu. Örf, adet ve geleneklerimiz unutuldu. Çıkar düşüncesi ve menfaat ön plâna çıktı. Eskiden “biz” denirdi. Şimdi “Ben” var.

Biraz acı olacak ama insan, fitrata ters düştü. Yapılmayan edepsizlik yok. İşlenmeyen günah kalmadı. Kimse kimseye güvenmiyor. İnsanlarda utanma kalmadı.

İnsan olmanın müslüman olmanın gereği unutuldu.

Peygamber (as) şöyle dua etmiştir.

“Allah’ım, yüzümüz güzel kıldığın gibi ahlakımı da güzelleştir”

Cenab-ı Allah bizi yer yüzünün halifesi olarak kabul etmiş ve güzel biçimde yaratmış, ahlakımızı güzelleştirmekte ve hayalî, edepli nesiller yetiştirmekte bize yardım etsin, inşallah.

BİRİNCİ BÖLÜM

EDEP-ADAP

A- EDEP-HAYA-ADAP NE DEMEKTİR?

B- EDEBİN ÖNEMİ

C- EDEPSİZİN AYIBI ÇOK OLUR

D-İYİLİĞİN KAYNAĞI

Mustafa Öselmiş

EDEP-ADAP

A-E DEP – HAYA NE DEMEKTİR?

Edep, iyi, güzel, faydalı olan şeyleri kapsar. Bu cenab-ı Allah'ın insana bir lütfudur.

Edep, iyi ve güzel davranış, güzel terbiye, güzel ahlak anlamlarına gelir. Meselâ; edepli insan denince de terbiyeli, edepli kimse kastedilmiş olur.

Dinimizde hayırlı insan, faydalı, güzel huylu, eliy-le, diliyle başkalarına zararı dokunmayan kimsedir.

Bir islam büyüğü edebi şöyle ifade eder;

- “Edep, insanın eline, diline, beline sahip olma-sıdır” der.

- İnsanın iyi insan, faydalı müslüman olması, edepli olmasına bağlıdır. Şair şöyle demiştir:

- “Edep iledir kemal-i âdem.

Edep iledir nizam-ı âlem.

Edep bir tâc imiş nur-u Hüda’dan

Giy, o tâcı ‘emin ol her belâdan”

Edep, sosyal hayatta insanın insanlara karşı ol-gun davranması, onlarla iyi geçinmesi demektir.

Edep, şairin dediği gibi insanın olgunlaşmasıdır. Edep, toplumda huzurun, düzenin sağlanmasıdır. Ha-yalı, edepli insan, zararda görmez, zararda vermez. Edepli insan, Kur’an’ın tarif ettiği kimsedir.

Hz. Aişe (ra) peygamber (as)ın ahlakı nasıldı? Diyenlere: “Onun ahlakı Kur’an’dı” cevabını vermiştir.

İnsanın iyi müslüman olması, iyi ortamlarda, iyi insanlarla beraber olması, edepli ve terbiyeli insan olmasını sağlar. Kötü ortamlar, kötü insanlar ise insanı edepsizleştirir.

Edep kelimesinin çoğulu âdâb'tır. Âdâp, sosyal hayatta dinin güzel gördüğü, toplumun ortaya koyduğu kurallardır. Bunlar toplum düzenini sağlamak ve korumak için konmuştur.

Edep, utanmayı, çekinmeyi gerektirir. Buna haya denir.

Haya, "utanmak" demektir. "ar" anlamına da gelir. Edep ve terbiyeye uymayan konularda rahatsızlık duymak, sıkılmak ve yüzün kızarması demektir.

Haya sahibi kimse, açıktan günah işlemez. Kötü söz söylemez. İşlediği hata ile övünmez, kötü düşünmez. Günah işleyince, meleklerin kötülüğü yazmasından ve kendini terk etmesinden çekinir.

Hayasızlık insanın kalitesini düşürür ve manevi yolda ilerlemesine engel olur. Yaptığı kötülükten vicdanı sızlamaz, üzüntü duymaz. Allah ondan merhameti de alır.

Peygamber (as): "utanmıyorsan dilediğini yap" demiştir.

Kaygusuz Abdul maneviyatı olmayan insan için şöyle demiştir:

- "Şu âdem dedikleri,

El ayakta baş değil.

Âdem manaya derler.

Sûret ile kaş değil."

Bir yerde haya kalkarsa, hayasızlıklar yayılır:

Bunu Mehmet Akif şöyle ifade eder:

- "Haya sıyrılmış inmiş öyle yüzüzlük ki, her yerde.

- Ne çirkin yüzler örtermiş meğer bir incecik perde."

Abdurrahim Karakoç ise;

"- Kovuldu ülkeden ar, namus, haya,

Asrileştik güya uyduk modaya.

Beden açık, yüz yedi kat boya,

Sûret dinsiz, tarak deli, aynacılık,”

Kollar açık etek dizde,

Gençler zağar oldu izde,

Medeniyet budur bizde,

Güler misin, ağlar mısın?

Açıklık ar haya noksanlığındandır. Örtü ise ar ve hayanın tezahürüdür. Normal insan kendini teşhir etmez .

Haya konusu da peygamber (as) şöyle buyurur:

- “Haya, hayır getirir.” (R. Salihın:685)

-Utanmıyorsan dilediğini yap.

-“Haya, imandandır.” (Seçme hadisler:68)

-“Allah kulunu helak edeceği zaman ondan utanma duygusunu alır.”

-“Edepsizlik, çirkin söz nerede olursa orayı çirkinleştirir.” (Tirmizi Birr:47)

-“Haya ile iman bir arada bulunur. Biri giderse, diğeri de gider.” (Suyûti: 1/53)

-“Haya hayır getirir.” (Buhari, Edebe:77)

-“Allah Resûlüne soruyorlar:

- Ya Resûlüllah, haya dinden midir?

Allah Resûlü cevap veriyor:

- “Evet, hatta dinin tamamıdır. Haya, haramdan sakınmaktır...” buyurur. (Seçme hadisler:65)

Bir hadislerinde de:

“-Haya imandandır. Hayası olmayan kimsenin imanı yoktur.” Demiştir. (Age:69)

İnsanın dünyası için de ahireti için de edep, en lüzumlu şeydir. Edepsizlik, insanı hayvanlaştırır. İnsanın hayvandan farkı edeptir.

B- EDEBİN ÖNEMİ

Ziya Paşa'nın ifadesiyle:

Edeb ehli mazlumdur, zalim olmaz.

Edepsiz ilim öğrenen âlim olmaz.

Ehl-i irfan meclisinde aradım kıldım taleb,

Her hüner makbul imiş illa edep illa edeb.

Edep bir tâc imiş nûr-i Hüdâ'dan

Giy ol tâcı emin ol her belâdan

Edepsiz olgunluk ve incelik gibi vasıflar olmaz.

İnsanda faziletler, edep ölçüsünde görülür. Edeptir insanı muhafaza eden, koruyan. Değilse, haya kirliliğinden toplum rahatsız olur. Utanmanın olmadığı yerde insan bozular, toplum bozular. Aileler yıkılır.

Utanması olmayanlar için atalarımız;

- "Ar damarı çatlamış"

- "Kadını er değil, ar zabteder" demişlerdir.

Toplum düzeninde, insanların bir biri ile ilişkilerinde edep şarttır. Yoksa insanlar arasında güven olmaz. Utanması olmayan hep kendi çıkarını gözetir. Ondan her türlü kötülük beklenir. Haya ise hayır getirir, insanda acıma, merhamet duygusunu geliştirir. Başkasına kötü davranmayı kendi aleyhinde kötü davranmak olarak görür.

İmam-ı Gazali şöyle demiştir:

- "Bir kadın edepten daha güzel elbise giymemiş. Bir erkek de edepten daha güzel bir servet edinmemiştir."

- Utanma duygusunu Allah canlılar arasında yalnız insana vermiştir. Bu duygudur insanın şerefini, ırzını ve namusunu koruyan.

- Edebe sınırını aşan bazı kimseler "sen kalbe bak!" der. Kalbe Allah bakar.

Haya, edebe olmayınca, sıkıntılı bir hayat olur. Bela üstüne bela gelir. Hem sıkıntı çeker hem de etrafına sıkıntı verir. Başkalarına kötü örnek olur ve kötülük telkin eder.

Rasûlullah bir gün zekât olarak toplanan koyunların yanına gitmişti. Koyunların yanında, onlara bakmak üzere ücret mukâbili tutulmuş olan bir çoban bulunuyordu. Efendimiz, çobanın orada yarı çıplak vaziyette dolaştığını görünce hemen yanına çağırıldı ve:

- "Bizim için kaç gün çalıştın biz de ne kadar alacağın var?" diye sordu.

(Peygamber Efendimizin bu suâli üzerine) işten uzaklaştırılacağını anlayan çoban, büyük bir endişe içerisinde;

- "Niçin yâ Rasûlallah? Yoksa hayvanların bakımını ve gözetimini güzel yapamıyor muyum?" diye sordu.

- Allah Rasûlu ise, (îmandan bir şûbe olan hayâ hakkındaki hassâsiyetini şu sözleriyle ifâde etti):

- - "Hayır ondan değil! Lâkin ben, aramızda çalışan insanların yalnız kaldıklarında bile, Allah Teâlâ'dan hayâ eden kişiler olmasını arzu ediyorum! Yalnız kaldığında Allah Teâlâ'dan hayâ etmeyen kişinin yaptığı işi istemiyorum!"

- Edebi, hayası olmayanın, topluma faydası olmaz.

- Yunus şöyle ifade eder:

- "Edebim elvermez.

Edepsizlik edene.

En güzel cevap susmak,

Edebi elden gidene.”

Edepsiz olanlar ibretlik insanlardır. Şerlikleriyle başkalarına ders verirler.

Hız. Ali (ra)a sormuşlar.

- Neden bu kadar edeplisin?

- Edepsizlerden edep öğrendim” demiş.

Edepli olmanın büyük faydaları vardır;

- Edepli kimse sözlerinden ve davranışlarından utanıp vicdan azabı çekmez. Yüzü kızarmaz.

- Hayat ölçüsü Kur’an ve sünnettir.

- Faydalı iş yapar.

- Başkalarına saygı gösterdiği için başkalarından saygı görür.

- Allah katında derecesi yüksektir. O Allah’ı sevdiği için Allah’da onu sever.

- Hayatını güzel yaşadığı için akıbeti ve ahireti hayır olur.

C- EDEPSİZİN AYIBI ÇOK OLUR

Hız. Âli (ra) böyle diyor: “Edepsiz olan kimsenin ayıpları çok olur.”

Edepsizin işi hep kötülüktür. İnsanlardan da utanmaz, Allahtan da korkmaz. Atalarımız: “Kork Allah’tan korkmayandan” demişlerdir. Bir de: “Allah’ı olmayanın ahlakı olmaz” demişlerdir.

Edebi, ahlakı olmayan hep hainlik yapar, şerlik yapar. Onda acıma duygusu olmaz. Bu yüzden ondan insanlar ve hayvanlar zarar görür. Hep şeytani işler peşinde koşar.

Bakın, toplumda insanlara zarar veren, aldatan, cinayet işleyen, her türlü kötülüğü yapan kimselerde inanç ve merhamet noksanlığı vardır. Onda kötülüklerden alıkoyan duygu ve düşünceler yoktur.

Edebi, utanması olmayan, namus ve iffetini kaybeder. Onun kendi yakınları da iffetli olmaz. Peygamber (as): “Siz iffetli olun ki, kızlarınız ve hanımlarınızda iffetli olsun” buyurur. Çünkü, işlenen iyilikler de kötülükler de insanın yakınlarına yansır. Atalarımız:

“Dedesi koruk yemiş, çocuğun dişi uyuşmuş” demişlerdir.

İyi yaşamak, iyi örnek olmaz insanın kendisi için kazanç olduğu gibi yakınları içinde büyük kazançtır. Peygamberimiz (sav) şöyle tavsiye ediyor:

-“Siz iffetli olursanız, kadınlarınızda iffetli olur. Ana babanıza ihsan ve ikram da bulunursanız, çocuklarınızda size ihsan ve ikramda bulunur.”

İnsanın imanını; ahlakını ve iffetini koruyabilmesi, edep ve hayalî olmasına bağlıdır. İnsan, şerefini, haysiyetini, toplumdaki saygınlığını edebi ile korur.

İçinde edep olmayan sözde, edepten uzak her işte hayr olmaz.

İbni Mâce de nakledilen bir hadiste Peygamber (as) şöyle buyurmuştur.

- “Allah bir kulu helak etmek istediğinde, ondan hayayı alır. Haya ondan alınınca, onu en fena ve nefret edilen bir insan bulursun. Onu en fena bir insan bulunca, ondan emanet de alınır. Ondandır emanet alınınca, onu en hâin kimse bulursun;; onu en hâin bulunca, ondan rahmet çekilip alınır. Ondandır rahmet alınınca, onu kovulmuş ve lânetlenmiş bulursun. Onu kovulmuş lânetlenmiş bulunca da, islam bağı ondan alınır. İslamla ilişkisi kesilir.” (Seçme hadisler:56/72)

- İşte edepsizliğin sonu bu!

Edepsizliğe kılıf aranmaz. Edebe uygun olmayan bazı hareketler için;

- O eskidendi şimdi zaman bunu gerektiriyor.

- Kötüler örnek alınarak, herkes böyle! Âdet bu!

Denmez.

- Yozlaşmış bir harekete uyulmaz. Ne derler, ayıp olmaz mı? Denilerek sapıklara uyulmaz.

Rasûlullah zamanında bir adamın utangaç birine: “Böyle yapma! Dediğini duyunca;

- O nu bırak, haya imandandır” buyurmuştur. (Buhari, iman:24)

İmanı olan insan, haya sahibi insandır. İslam neyi, nasıl emrediyorsa öyle yapar.

Edep ilimden önce gelir. Edebi olmayan bilgisini kötüye kullanır.

Edepli, ilim ehli ise, ilmini yaşayarak faydalı olma yolunda kullanır. İnsanlar ondan istifade ederler, bilmediklerini ondan öğrenirler.

Edepli zanaatkâr işini doğru dürüst yapar. Edepli sanatkâr edep öğretir. Toplum nizamına, toplum ahlakına faydalı olur.

Edepli yönetici, görevinde ihmal ve hainlik etmez.

Edepli evlat, ana babasına evlatlık görevini yapar, onlara saygısızlık etmez.

D- İYİLİĞİN KAYNAĞI

Her hayrın, her iyiliğin kaynağı dindir. Bize filozofların tavsiyeleri, görüşleri değil, Allah'ın elçisi Muhammed Mustafa'nın sözleri ve kurtuluş reçetesi Kur'an-ı Kerimin emirleri, yasakları gerek.

Ahlakı ve utanmayı Kur'an ve sünnet öğretir, emreder. İyilik yapana, hayalî davranana mükafat vaad eder. Her faydasız, her zararlı olanı yasaklar. Kötü iş yapana da ceza göreceğini bildirir.

Ahlakını, edebini yitirmiş kimsenin de "Belhüm adel" buyurarak hayvanda da aşağı olduğunu bildirir.

İnsanın ahlakını, iffetini, namusunu ve şerefini din muhafaza eder.

Kanunlar emretmez. Örf âdet ve gelenekler "Yap, yapma!" demez. Ceza ve mükafat vermez. Kural koyan dindir. Din günah, haram helal ölçülerini koymuştur.

Hz. Ömer (ra)ı değiştiren cahiliye toplumundan cennetlik insanlar çıkarıp asr-ı saadet yaşatan islam dini değil midir?

J.J Ruso: "İnanmadan da bir insanın doğru dürüst ve faziletli olabileceğine inanıyordum. Ne kadar çok yanılmışım" der.

Ashab-ı Kiramı bu hale getiren Kur'an'a ve Hz. Peygambere bağlı kalmalarıydı.

İnanç ve Allah korkusu insan üzerinde en etkili güçtür. İnsanı nefsine ve menfaatine göre değil, hak ve doğruluk üzerine hareket ettirir.

Bunun örnekleri çoktur. Meselâ; Hz. Ömer zamanında anasının ısrarı üzerine süte su kattırmayan o kızın inancı ve Allah korkusudur. "Ömer görmüyorsa, Allah da mı görmüyor ana!" demiştir.

Genç çoban Hz. Ömer'in ısrarına rağmen efendisinin bir tek kuzusunu satmamış "Efendine kurt yedi, kayboldu, öldü.... Dersin" sözü üzerine "O na öyle derimde ya Allah'a ne derim" cevabını vermiştir.

Hiçbir gücün insana yaptırmadığını din yaptırır. Meselâ; 18saat oruç tutturur, malından zekat, sadaka veririr. Ahiret için yatırımlar yaptırır.

Dünya nizamını, din sağlayabilir. Önce insanı düzeltir, sonra dünya kendiliğinden düzeliverir.

Edebin, kaynağı dindir. Huzur ve kurtuluş islamdadır.

Şair şöyle der:

"Dinin yoksa neyin vardır?
Var tabutun kendin kaldır.
Din dayanak Hakk'tan kula,
Dinsiz adam heder ola!"

İKİNCİ BÖLÜM

İMANDA EDEP - ADAP

- A-CENABI ALLAH'A KARŞI EDEP VE ADAP
- B-PEYGAMBER (AS)A KARŞI EDEP VE ADAP
- C-KUR'AN'A KARŞI EDEP VE ADAP
- D-MELEKLERE KARŞI EDEP VE ADAP
- E-DİNİ KONULARDA EDEP VE ADAP

Mustafa Öselmiş

İMANDA EDEP-ADAP

A- CENAB-I ALLAH'A KARŞI EDEP VE ADAP

Cenab-ı Allah'ın adını anarken saygı ile anmalıyız. Kötülükte ve kötü sözlerle anmamalıyız.

Lânette, beddua da Cenab-ı Allah'ı zikretmemeliyiz.

Cenab-ı Allah'ın yarattıklarına sövüp, dil uzatmamalıyız.

Allah'ın adını anarken Cenab-ı Allah, "Allahü Teâlâ şeklinde anmalıyız. Hiçbir zaman koca Allah, Allah baba, Allah dede, kahpe felek, zalim felek dememeliyiz. Bilhassa Cenab-ı Allah yerine "Tanrı" kelimesini kullanmamalıyız. Tanrı, Cenab-ı Allah'ın 99 ismi arasında yoktur. Tanrı diyen, Allah demiş olmaz.

Pis ve kötü mekanlarda Cenab-ı Allah'ı anmamalıyız.

Cenab-ı Allah'ın varlığından, birliğinden, gücünden, rahmetinden, affından asla şüphe etmemeliyiz.

Yahudi ve Hıristiyanlar gibi Cenab-ı Allah'a oğul, kız isnat etmemeliyiz.

Allah şuradadır, buradadır gibi mekan izafe etmemeliyiz. Allah şöyledir, böyledir diye şekily belirlememeliyiz. Cenab-ı Allah şekilden, mekandan münezzehtir.

Yunus bunu ne güzel ifade etmiş

"Yücelerden yücesin,

Kimse bilmez nicesin.

Ne göktesin ne yerde,

Her yerdesin her yerde"

Cenab-ı Allah'a karşı imanımız şöyle olmalı:

- İman, taklid-i iman olmamalı.

- İmanda şüphe ve eksiklik olmamalı,
- Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığı kesin olarak kabul edilmeli.

- Cenab-ı Allah'ın zatını değil, varlığını ve gücünü düşünmeliyiz. Neden? Çünkü biz O'nun varlığını kavrayamayız.

Peygamberimizin (sav): Allah'la ilgili ne gibi bir şekil aklınıza gelirse, Allah ondan başkadır" buyurmuştur.

Kur'an'da "Allah'ın eşi benzeri yoktur" (Şura:11) buyrulur.

- İlk yaratılışta Cenab-ı Allah'a verilen ahde sadık kalmalıyız. Şeytan, Âdem ile Havva'yı Allah'tan uzaklaştırdığı gibi bizi de ahdimizi unutturup, Allah'tan uzaklaştırmamalıdır.

Şeytan secde etmedi, edepsizlik etti. Ahde vefa gerekir. Kul Cenab-ı Allah'ı ve O'na verdiği sözü untabiliyor. Ama Cenab-ı Allah'ı kulunu hiç unutmuyor. Her an kulu için yaratıp duruyor ve yaşatıyor. Kur'an'da ifade edildiği gibi "nere de olursanız olun Allah sizinle beraberdir" (Hadid:4)

Bir kutsi Hadiste şöyle buyuruyor:

- "Ben kulumun zannına göreyim. O beni andıkça ben onunla beraberim. O beni içinden anarsa, bende onu öyle anırım. O beni bir topluluk içinde anarsa, ben de onu daha hayırlı bir topluluk içinde anırım. O bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zira yaklaşırım. O bana bir zira yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek yaklaşırsa, ben ona koşarak gelirim. Kim bana şirk koşmadan yeryüzü dolusu günahla gelirse, ben de ona o kadar çok mağfiretimle karşılarım" (Buhari, tevhid:15)

Kul Cenab-ı Allah'a ne kadar yaklaşırsa, O'nu ne kadar severse, Allah da ona daha çok yaklaşır ve daha çok sever.

- Kulun Cenab-ı Allah'a karşı en önemli vazifesi; O'na karşı kulluk vazifelerini yerine getirmesidir.

Kul önce yaratana sevecek. Kul Rabbini severse, Rabbi de onu sever. Allah sevgisi bütün sevgileri içine alır. Allah'ı seven O'na itaat eder; Kulluk görevlerini yerine getirir. Haramlardan, günahlardan kaçınır.

- Kulun Cenab-ı Allah'a karşı başta gelen edebelerinden bir de Cenab-ı Allah'tan korkmasıdır. Çünkü O'ndan korkan, başka bir korku taşımaz.

Peygamber (as): "Allah korkusu, her hayrın başıdır" buyurur. (Ramuz'u-l-ehadis:277/8)

Bur kutsi hadiste de: "İki korkuyu cem etmem; dünyada korkanı ahirette korkutmam" buyurulur.

Allah'tan korkan, her hareketinin tespit edildiğine inanır. Yaptıklarının hesabının sorulacağını kabul eder ve ona göre yaşar.

Yusuf (as)ı Allah korkusu, Zeliha'dan dolayı Sultanlığa yükseltmiştir.

Rahmetli Mehmet Akif ne güzel söylemiş:

Ne ifandır veren ahlaka yükseklik ne vicdandır.

Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.

Allah'tan korkanın Allah'a teslimiyeti tam olur. Her işinde Allah'a güvenip dayanır. İşlerini Allah'ın rızasına uygun yapmaya çalışır. Allah'ın emirlerini yerine getirmekte mazeret aramaz, bahane uydurmaz. Yani Rabbine kulluktan ve emirlerini yerine getirmekten hiçbir şey alıkoymaz.

Peygamber (as): "Nerede olursanız olun Allah'a kulluğu tam yapın, cennetle müjdelenin." Buyurur. (Age: 276/19)

Kulluğu yalnız Allah için yapmak gerekir. Kur'an'da: "Allah'a kulluk edin, şeytana kulluk etmeyin" diye emredilir.

Allah'tan başkasına kulluk yapılmaz. Rükû, secde yapılmaz, kurban kesilmez ve başkasından yardım istenmez.

Kur'an da: "Ölünceye kadar Rabbine kulluk et" buyrulur. (hıcr:99)

-Kul, Allah'a karşı hüsn-ü zanda bulunmalı, rahmetinden ümidin kesmemeli, korku ile ümit arası olmalı, Allah'a isyan edip ibadeti terk ederek, rabbi ile zıtlaşmamalı, unutulmasını istemiyorsa Allah'ı unutmamalıdır.

- İtaatsizliğin, saygısızlığın kime kaşı gösterildiği çok önemlidir. Her an Allah'ın görüp bildiğini bile bile Rabbinin emirlerine karşı kör ve sağır davranmak en büyük edepsizliktir.

- Kulluk görevlerinden biri de; yaratan, yaşatan her nimeti kuluna ihsan ve ikram eden Rabbine şükretmesidir. Şükretmek Allah'ın nimetinin farkına varmaktır.

Şükür, nimetin artmasına sebep olur. Çünkü nimeti veren Allah'tır. Kur'an'da: "Allah'ın izni olmadan ağaçtan bir yaprak bile düşmez" buyrulur. (Furkan:2)

Her şeyin sahibi Allah'tır. Mülk O'nun, hüküm O'nun ve hakimiyet O'nundur.

- Kul bir iş için karar verdiği zaman "İnşallah" demelidir. Rabbinden izin istemelidir.

- Kur'an'da;

"Herhangi bir iş için "İnşaallah" demek sizin "Ben onu yaparım, yapacağım" deme (Kehf:23) diye uyarılıyoruz.

Bir şey Allah dilerse, izin verirse olur.

Peygamberimize soru sorulmuştu” yarın cevap vereyim” dedi. “İnşallah” demediği için Cebrail (as) gelmedi.

- Kul Allah’ın adını anmadan işe başlamamalı, iş yapmamalıdır. Her şeyin başı besmeledir. Besmelesiz iş eksiktir. Euzu besmele şeytandan Allah’a sığınmak ve Allah’tan izin almaktır.

- Besmele, şüpheleri giderir, bazı haramları helalleştirir. Ayrıca işleri kolaylaştırır.

- Edep, güzeldir. Güzel olduğu kadar gereklidir. Cenab-ı Allah’tan haya etmek ise, hem en güzel, hem de en gerekli şeydir.

Cenab-ı Allah’tan haya etme gördüğü ve bildiği halde günah işlemek, isyan etmek emirlerine karşı gelmek, yasaklarından kaçınmamak Allah’a en büyük saygısızlıktır. Allah’tan haya eden kul, Allah’ın rızasına uygun olmayan bir hal üzere bulunmaktan kaçınır.

Peygamber (as): “Allah’tan haya edin. O’ndan haya eden kötü düşünmez, midelerini haramdan korur ve ölümü unutmaz” buyurmuştur.

Büyüklerimiz, Cenab-ı Allah’a olan hayalarından dolayı ayak ayak üstüne atmamışlar, ayaklarını uzatıp yatmamışlardır. Hep ayaklarını kıvırarak yatmışlardır. Allah görüyor diye hata işlemekten hep sakınmışlardır. Kendilerinin Allah’ın huzurunda olduklarını hatırlarından çıkarmamışlardır.

Cenab-ı Allah’tan gereği gibi haya etmeyen, bugün kuldandan da haya etmiyor. Açıkta günah işliyor, haram yemekten kaçınmıyor, isyanı ile günahı ile övünüyor.

Peygamberimiz: “Utanmıyorsan dilediğini yap” buyuruyor. Utanmayanın imanı da olmuyor. Bir hadiste haya imandandır” (Müslim, iman:57) buyrulmuştur.

Bir gün Peygamberimiz ashabına diyor ki:

- Allah'tan haya ediniz.

Ashab:

- Şükür elhamdülallah Allah'tan haya ediyoruz, diyor. Peygamberimiz: Allah'tan gereği gibi haya etmek, organları haramdan korumak, haramdan, zından sakınmak, ölümü ve dünyanın fani olduğunu düşünmektir. İşte böyle yapan Allah'tan haya etmiş olur" buyurur. (Tirmizi kıyamet:25)

- Kulun Rabbine karşı dikkat edeceği en önemli şey, şirke düşmekten kaçınmasıdır. Şirk, Allah'a karşı işlenecek en büyük günahdır. Kulun pişman olup, tevbe etmediği takdirde Allah'ın affetmediği en büyük günahdır.

- Kur'an'da: "Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz." (NisaB48) buyrulur.

Peygamberimiz de helak edici yedi şeyden kaçının derken önce Allah'a şirk koşmayı ifade etmiştir.

Kulun görevi Cenab-ı Allah'a karşı edepli ve hayalı olmasıdır. Bu edebin başıdır.

- Kur'an'da Cenab-ı Allah'ın hoşlanmadığı ve sevmediği bazı kimseler şunlardır:

-- Allah şirk koşan kafirleri sevmez. (Al-i imran:32)

- Allah zalimleri sevmez (Ali imran:57)

- Allah hâinlik edenleri sevmez (Enfal:58)

- Allah israf edenleri sevmez. (A'raf:31)

- Allah şımarıkları sevmez. (Kasas:76)

- Allah bozguncuları sevmez (Kasas:77)

Cenab-ı Allah kendisine itaat etmeyi kendisinden haya edip korkmayı ve kendisini tanımayı sevmez.

B- PEYGAMBERE KARŞI EDEP VE ADAP

İnancımızda Cenab-ı Allah'ın gönderdiği bütün peygamberlere iman esastır. Onlar saygı ile anılacak "Hazreti; "aleyhisselam" veya falan peygamber diye anılacaktır. Onlardan birini veya bir kaçını inkar, insanı küfre götürür.

Peygamberlerin sonuncusu bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed'tir. O "Alemlere rahmet olarak gönderilmiştir." (Enbiya:107) O geldiği zaman insanlık cahiliye devrini yaşıyordu, inananları cahiliye karanlığından kurtarıp, Asr-ı Saadet yaşattı. İnsanları kölelikten, alınıp satılmaktan, kız çocuklarını diri diri toprağa gönmekten kurtardı. İnsanlık O'nunla başladı, medeniyet onunla ortaya çıktı.

İnsanlık ne öğrendiyse, O'ndan öğrendi. Onun için alemlerin efendisine çok şey borçluyuz.

Cenab-ı Allah ona "Habibim" dedi. Buyurdu ki: "Kendi aranızda birinizi çağırdığınız gibi peygamberi çağırmayın" (Nur:63)

O'nu anarken sadece "Muhammed" dememeliyiz. Hz. Muhammed, Muhammed (as), Muhammed (Sav) şeklinde zikretmeliyiz. Edep budur.

Peygamber (as)ın adını duyanlarında salavat getirmesi gerekir. Bugün O'nun adını duyup da derlenip toparlanmayan, elini kalbine götürüp salavat getirmeyen çok az insan vardır. Çoğu müslüman, O'nun kutsal emanetlerine, sakalının bir tek teline kurban olur.

- Peygamber (as)a karşı vazifelerimizden biri de O'na salavat getirmektir. O'na salavat getirmemiz: Cenab-ı Allah emridir. Ahzab:56)

- Salavat getirene melekler rahmet okur. Ayrıca peygamber (as)ın şefaatine nail olur.

“Esselatü vessalamü aleyke ya Rasülellah” diyerek Peygamber (as)a selam göndermek her müslümanın görevidir.

- Peygamber (as)a karşı en büyük vazifemiz O’na itaat etmektir. Cenab-ı Allah Kur’an’da: “Kim Rasüle itaat ederse, Allah’a itaat etmiş olur” buyurur. (Nisa:80)

Bir gün: “ Bütün ümmetim cennete girecektir. Yalnız istemeyenler hariç: buyurur. Oradakiler:

- Kim istemez ya Rasulüllah? Derler.

Peygamber (ab):

-Bana uymayan cenneti istememiş demektir. Buyurur. (R. Salihın:158)

Allah Rasülünün sünnetini yaşamak en büyük hidayettir ve nasip işidir. Çünkü sünnetsiz din olmaz ve yaşanmaz.

Allah Rasulü: “Sünnetime azı dişinizle yapışır gibi yapışınız.” (Ebu Davut-sünneti:15) buyurur.

Her samimi müslüman, Allah Rasulünün sünnetini ölçü alır. O neyi nasıl yaptıysa, öyle yapar.

Bir hadislerinde: “Ümmetimin fesadı zamanında kim sünnetime yapışır, şehit sevabı alır” buyurmuştur. (Büyük hadis kulliyatı:1/45)

Sünnet olmadan Kur’an anlaşılmaz ve yaşanmaz. Kur’an: “Fesalli=Namaz kıl” der. Ama ne zaman, nasıl, ne kadar bunu sünnet açıklar.

Sünnet dinde, dört kaynaktan biridir. Sünnet, insanla Kur’an arasında köprüdür.

Sünnetin terki, dini hayata imkan vermez.

Cenab-ı Allah: “Peygamber size ne getirdiyse, alınız, sizi neden men ederse, ondan uzak durunuz.” (Haşr:7)

- “Allah’a ve Rasulüne itaat edin ki, amelleriniz boşa gitmesin.” (Muhammed:33) diye emretmiştir.

Peygambere itaati eden, sünnetine sarılan ancak Peygamberin şefaati edebileceği vasfı taşır. Sünnetine itaat etmeyene şefaati yoktur.

- Müslümanın bir görevi de peygamberin ahlakı ile ahlaklanmaktır. Çünkü O’nun ahlakı Kur’an dır. Kur’an Onun için “Muhakkak ki sen yüce bir ahlak üzeresin” (Kalem:4) buyurur.

- Allah Rasulünün kendi ifadesiyle: “Beni Rabbim edeplendirdi” demişti. Onun için edepte de en güzel örnek Hz. Muhammed’tir.

Peygamberimize karşı bazı edeplerimizde şunlardır:

- O’nun son peygamber olduğunu ve diğer peygamberlere üstünlüğünü kabul etmek.

- O’nu sevmeli ve sevdirmeliyiz

- O’nun bize bıraktığı Kur’an ve sünnet emanetlerine iyi sarılmalı, Kur’an ve sünnet çizgisinden ayrılmamalıyız.

- O’nun hayatını çok iyi araştırıp öğrenmeli, sünnetleri ile amel etmeli ve O’nun gibi yaşamalıyız.

- O’nun tebliğ, ettiği şeyleri Muhammed ümmetine ve insanlık alemine örnek olup, tebliğ etmeliyiz.

- İmkani olanlar Medine’de O’nu ziyaret etmelidir.

- Peygamber efendimize ve sünnetine yapılan saldırılara karşı çıkmalıyız.

- Kur'an'da: "Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım" buyruluyor. Her müslümanım diyenin O'nu önder, rehber ve örnek edinmesi gerekir.

Mehmet Akif şöyle demiştir:

"Dünya neye sahipse, O'nun vergisidir hep,

Medyun o'na cemiyet, medyun O'na ferdi.

Medyumdur O masuma bütün beşeriyet.

Ya Rab! Bizi mahşerde bu ikrar ile haşret."

Peygamberi (as), üzen şeylerden kaçınılmalıdır. Meselâ; Nebilik, Rasullük iddiasında bulunmak. Mehdi olduğunu söylemek, onu istismar etmek gibi.

- O Arapların peygamberi demek.

- O'nun görevi bitmiştir, demek.

- Cebrail (as)ın yanlışlıkla O'na geldiğini söylemek.

- O'nun adına hadis uydurmak veya hadisler uydurmadır demek.

- Mucizelerini küçümsemek kabul etmemek.

- Vazifesinin bittiğini söylemek.

- Kişileri O'nun önüne geçirmek.

- O'na iftira atmak, yaptığı bir şeyi beğenmemek.

- Peygamberi rüyada gördüm istişare ettim deyip O'nu istismar etmek gibi söz ve davranışlardan kaçınılmalıdır.

C- KUR'AN'A KARŞI EDEP VE ADAP

Kur'an-ı Kerim, müslümanların kutsal kitabıdır. Son kitaptır.

Peygamberimize indiği gibi muhafaza edilmiş, hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Kur'an'da: "O korunmuş bir kitaptır" buyrulur. (Vakıa:78)

- Lafzı ile manası ile en büyük mucizedir.

- Cenab-ı Allah: "Onu biz indirdik, elbette onu biz koruyacağız" buyurur. (Hicir:9)

- Kur'an kendisine saygı gösterip, kendisiyle amel edenlere şefaahat edecektir.

- Kur'an'da: "Gönüllerdeki sıkıntıya Kur'an şifa der." (Yunus:57)

- "Kur'an, müminler için şifa ve rahmettir." (İsra:82) buyrulur.

- Peygamber (as) "Kur'an okuyunuz. Kur'an, kıyamet günü okuyan ve kendisiyle amel edenlere şefaahatçi olacaktır" buyurmuştur. (Müslim, Misafirin:252)

- Her müslüman Kur'an okumasını öğrenmeli ve elinin altındaki sorumlu olduğu kimselere de öğretmelidir.

- Bundan sonra Kur'an'da emredilenleri harfiyen yerine getirmelidir. Müslüman kutsal kitabına karşı kör, sağır ve duyarsız davranmamalıdır.

- Kur'an, devamlı okunmalıdır. Kur'an okumak faziletli bir ibadettir. Kur'an'da: "Kur'an okunduğu zaman kulak verip dinleyin ve susun ki, size merhamet edilsin" buyrulur. (Araf:204) Bu ayete göre: Kur'an'a saygılı olunmalı, saygı ile dinlenmeli ve Kur'an'la amel edilmelidir.

- Kur'an ölüye de ve diriye de de şifadır. Okunduktan sonra yakınlarımızın ruhaniyetine, ölmüşlerimizin ruhuna bağışlanırsa, hepsine faydası olur.

- Kur'an abdestsiz ellenmemelidir.

Yüksek bir yere konmalı üzerine başka bir şey konmamalıdır. Osman Gazi Kur'an bulunan odada ayaklarını uzatıp yatmadığı için Allah ona uzun ömürlü imparatorluk nasip etmiştir.

Bir zamanlar Kur'an okumayı, öğrenmeyi ve öğretmeyi yasaklayanları, Kur'an'ı mağaralara dolduranları, kese kağıdı yapanları da Allah cezalandırmış, güçlerini ellerinden almış, bir daha iktidar nasip etmemiştir.

- Allah Rasulü son konuşmasında size iki şey bırakıyorum. Onlara sahip çıkarsanız yolunuzu şaşır-mazsınız. Onlar; Allah'ın kitabı Kur'an ve benim sün-netimdir" demiştir.

- Müslüman olarak bu iki emanete sahip çıkmalıyız.

- Kur'an, yemin kitabı değildir. El basıp yemin etmek uygun değildir.

- Kur'an ücretle öğretilmez, ücretle okunmaz. Okurken gazel okur gibi okunmaz hüznü bir şekilde okumak edeptendir.

- Peygamberimiz en hayırlınız Kur'an'ı "öğrenen ve öğreteninizdir" buyurur. (Ebu Davut, Vitir:14) Kur'an'a gereken önemi verip hayırlılardan okunmalıdır.

- Kur'an'a saygısızlık, dil uzatmak, inkar, küfürdür.

- Kur'an'ın hükmüne razı olmamak,

- Kur'an-ı pis yerlere bırakmak,

- Kur'an'a bir şeyler yazmak içine başka bir şeyler koymak.

- Kur'an okumanın faydası yoktur demek,

- Kur'an ayetleri ile şaka yapmak,

- Kur'an-ı Peygamber yazdı gibi iftiralara atmak,

- Kur'an'a çöl kanunu demek, Kur'an'a sadece saygısızlık değil, küfre götüren hallerdir.

D- MELEKLERE KARŞI EDEP-ADAP

Melekler, iman esaslarındandır. Cenab-ı Allah'ın varlığını birliğini kabul ettikten sonra meleklere iman gelir.

- Kur'an'da Bakara 98-Nisa:36. Ayetler meleklere imanı zorunlu kılar.

Cenab-ı Allah melekleri nurdan yaratmıştır. El ile tutulup, gözle görülmezler.

- Melekler nurani varlıklardır.

Meleklerin erkeklik ve dişilikleri yoktur. Onlar günah işlemezler. Bizim gibi yiyip içmezler, uyumazlar, Allah'ı zikreder ve O'na ibadet etmekte yorulmazlar. (Enbiya 19-20)

Melekler Allah'ın emirlerini yaparlar (Nahl:50)

Allah'ın izniyle çeşitli şekillere girebilirler. Kur'an'dan öğrendiğimize göre Hz. Meryem'e, Hz. İbrahim'e, Hz. Lut'a insan şeklinde görünmüşlerdir. Hz. Peygambere de bazı sahabiler şeklinde görünmüşlerdir.

- Melekler Allah'ın izniyle inananlara yardım ederler. (Tevbe:26)

- Peygamberimizin müşriklerle yaptığı savaşlarda düşmana karşı yardım etmişlerdir. (A'hzab:9 + Al-i imran:123+124+Enfal:12)

- Fil Suresinde zikredildiği gibi Kabe'yi yıkmaya gelen Ebrehe'nin ordusunu çiğnenmiş ekin haline getirmişlerdir.

- Küçük, büyük her meleğin Cenab-ı Allah tarafından verilmiş görevi vardır.

- Ayrıca insanları gözetleyen yaptıklarını yazan, yazıcı melekler vardır. (Zuhruf 80+İnfitar:10-12+Kaf:17-18)

- İnsan, iyiliğe çağıran ve koruyucu melekler vardır.

- Kabirde sorgu melekleri vardır.

Meleklerle imanımız bu şekilde olmalıdır.

Meleklerle iman, iyi olmamızı iyilik yapmamızı, kötülüklerden uzaklaşmamızı sağlar, meleklerle iman, insana güç verir. İnsanın Allah'a itaatini sağlar.

En önemlisi de insan, islam fitratını korur, Allah'ın rızasına uygun yaşarsa, bazı melekler derecesine ulaşır.

- Mü'min meleklerle karşı hayalî davranmalıdır. Banyo, tuvalette gerektiğinden fazla durmamalıdır.

- Soyunup giyinirken gecikmemelidir.

- Açık, çıplak gezmemelidir. İnsanlardan utanmıyorsa bile meleklerden utanmalıdır.

- Günah işlerken meleklerin kendisinden uzaklaştığını düşünmelidir. Bir hadiste: "Zina eden mümin olarak zina etmez. İçki içen mümin olarak içki içmez hırsızlık yapan mü'min olarak hırsızlık yapmaz" buyrulmuştur.

- Bir hadiste de: "Melekler yalan söyleyenin ağzının kokusundan dolayı uzaklaşır" buyrulur.

Peygamber (as) çıplak yatılmamasını ve eşi ile beraber olanın örtü altında olmasını tavsiye etmiştir.

-Diğer dinlerdeki gibi melekler Allah'ın oğlu, kızı değildir. Böyle kabul eden küfür ehlinde olur.

- Meleklerle alay etmek, onlara sövmek, ha şeytan, ha melek gibi ifadeler kullanmak islam inancı ile bağdaşmaz.

- Cebrail (as)ın yanlış kişiye vahiy getirdiğine inanmak, böyle söylemek islam'a uymaz.

- Azrail yanlış kimsenin ruhunu aldı demek

- Melekler bana haber getiriyor demek,

- Meleklerim, falanın melekleri gibi arkadaşlarına veya çalışanlarına hitap edilmemelidir.

Dikkat edilecek şey hayasızlık, edepsizlik edip melekleri kendimizden uzaklaştırmamalıyız.

Evlerimiz boş yerler değildir. Dışardan girdiğimiz zaman Allah'ın selamını vermeliyiz.

Bunlar meleklerle karşı gösterilecek edep ve adaptan olan şeylerdir.

E- GENEL OLARAK DİNİ KONULARDA EDEP ADAP

“Din” dediğimiz zaman Cenab-ı Allah’ın vahiy yoluyla, peygamber aracılığı ile insanların mutluluğu için gönderdiği emir ve yasaklardır.

- Dini gönderen Allah’tır. Din, lüzumludur. Dini inkar, Allah’a isyandır.

- Dinle, dinin emir ve yasakları ile alay edilmez.

- Dini ilimlerle alay edilmez, hor görülmez.

- İslam, bizi geri bıraktı. İslam gericilik dini denmez.

- Müslümanlarla alay edilip ileri geri konuşulmaz.

- Dinsizlik iyi görülüp övülmez.

- Dinin emir ve yasaklarına itirazsız uyulur.

- Günah ve haram olan şeyler meşru sayılmaz.

Dinden olmayan şeyler dindenmiş gibi gösterilmez.

- Başka dinden olanlara benzenmez. Onlarla beraber olunmaz.

- Allah’ın rahmetinden ümit kesilmez.

- Peygamber (as)ın sünneti terk edilmez. Allah’ın affına güvenerek günah işlenmez.

- İbadetler için, bunlar yapa yapa biter mi, hepsini yapmaya güç yetmez denmez. İbadet terk edilmez.

- Namaz için işim çok, vaktim yok demek, din iman sövmek, Allah’ına kitabına demek.

- Allah’tan başkasından yardım beklemek,

- Günah işleyen “Ne yapayım benim için Allah böyle yazmış, benim alınyazım buymuş” demek.

- Kötüye, kötülüğe rıza gösterilmek, islam dışıdır.

- Dine karşı saygılı ve edepli davranılır. Dine yönelik bir hata, insanı dinden uzaklaştırır. Medeni insan, dine ve dindara karşı saygılı olur, saygılı davranır.

- Müslümanlara karşı da edepli olunacaktır.

“Mü’minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz. (Hücurat 10)

“Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın.” (Hücurat 12)

“Bazınız bazınızın gıybetini yapmasın.” (Hücurat 12)

“Toptan Allah’ın ipine sarılın, ayrılmayın.” (Al-i İmran 103)

Mü’minler hakkında Allah (cc) işte böyle buyuruyor. Mü’minler, Ensar ve Muhacir gibi kardeş oldukları zaman her şey güzel olacak. Ensar ve muhacirler kendi ihtiyaçları olmalarına binaen gönüllerinde hiç sıkıntı duymaksızın kardeşlerini kendilerine tercih ediyorlardı. İşte kardeşlikteki isar bu halde idi.

Peygamberimiz (sav) ise mü’minlerin vasıflarını ne güzel ifade buyuruyor: “Mü’minlerin dertleriyle ilgilenmeyen onlardan değildir”

“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu zelil etmez, ona harekette bulunmaz, onu terk etmez, ona hakaret etmez.”

Müslüman, müslümanı terk etmez. Onun ihtiyacını giderir. Onu korur Ona hiçbir şekilde zarar vermez.

Müslüman kadınların edebi ise şöyledir:

- Evvela ırzını, namusunu koruyacaktır. (Nur:31)

- Örtülmesi gereken yerlerini örtecektir. Giyimi Kur'an'a sünnete ve edebe uygun olacaktır. Cahiliye kadınları gibi ses çıkaran ayakkabılarla, açık saçık, kokular, boyalar sürünerek ortalıkta dolaşmayacaktır. Müslümansa islamı temsil edecektir.

- Müslüman kadının görevi; evde kedi köpek ve çiçek yetiştirmek değil, çocuk yetiştirmektir.

- Evini günah evi olmaktan çıkarıp, meleklerin eğleştiği, sevap işlenen ev haline getirmektir.

- Evlerde misafirliklerde karma karışık değil, herkesin birbirini öptüğü, geliş-gidişler değil, mahremiyete riayet etmektir.

- Giyim kuşam ve yaşam tarzı, modacıların icadı değil, islamın belirlediği şekil olmalıdır.

- Yabancılarla konuşurken edep sınırlarının aşılması gerekir. Göz göze, sarmaş dolaş, sırtarak ilişkilerden kaçınılmalıdır.

- Edep, insanı, insana ait değerleri korur.

- Örtü, kadını kötü mesaj vermekten, tacizden, tecavüzdten, kötü gözle bakılmaktan, incitici sözlerden korur. Cenab-ı Allah bu maksatla kadının örtünmesini emretmiştir. Onun bunun dediği değil, alemlerin rab-bine diyordur o önemlidir.

- Kadın iffetli, hayalı olmadıkça, evler dejenere olur. Edepli hayalı nesiller yetişmez.

- Edebe, adaba uygun olmadan yapılan hiçbir hayırlı iş, fayda vermez. Ebu Talip, peygamber efendimizin hamiliğine yapmış, ona verilecek zararları önlemiş ama sonunda yaptıkları ona fayda vermemiştir.

- Edebe insanın süsüdür. Ona çok şey kazandırır ve onu başkalarından farklı kılar.

İnsanın hayatı, evi, işi, edebe ile nizam bulur. Bir yerden edebe giderse, o yere edepsizlik gelir.

Mustafa Öselmiş

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A-İBADETLERDE EDEP ADAP

B-ABDEST VE GUSÛLDE EDEP ADAP

a-Temizlikte

b-Abdestte

c-Gusül abdestinde

A-NAMAZDA EDEP-ADAP

a-Ezanda

b-Camide

c-Namazda

B-ZİKİRDE EDEP-ADAP

C-ORUÇTA ZEKATTA VE HAÇTA EDEP-ADAP

a-Oruçta

b-Zekatta

c-Haçta

D-DUA VE TÖVBEDE EDEP-ADAP

a-Dua da

b-Tövbede

Mustafa Öselmiş

A-İBADETLERDE EDEP-ADAP

İnsan, başıboş değildir. Cenab-ı Allah insanı yaratmış, nasıl yaşayacağına dair peygamberler göndermiş, kitaplar göndermiştir.

İnsanı diğer canlılardan üstün ve farklı kılan talimatlar vermiştir.

Kur'an'da: "Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım" buyurmuştur. (Zariyat:56)

İbadet, ancak alemlerin rabbi olan Cenab-ı Allah'a yapılır. Allah'a kulluk, ibadetle gerçekleşir.

İnsan, kendini yaratan ve yaşatan Allah'a karşı sorumludur. Kur'an'da: "İbadetiniz olmasaydı Rabbiniz size ne diye değer versin" (Furkan:177) ikazı vardır.

Bir ayette de: "Allah'a kulluk edin, şeytana kulluk etmeyin" diye emredilmiştir. (Nahl:36)

Kul, Allah'a ibadetlerle yaklaşır, kulluk görevini ibadetlerle yerine getirir.

Kul, Cenab-ı Allah'a niçin ibadet etmelidir. Çünkü Allah onu yaratmış sayısız nimetler bahşetmiş, her şeyi insan yararına yaratmıştır. Nimetlerine cevap olarak rabbine ibadet etmelidir.

Dünyada huzurlu, ahirette mutlu olması için Allah'ın emrettiği ibadetleri yapmalıdır.

İbadetlerin insanı kötülüklerden koruması ve insanı arındırması için ibadet etmelidir.

Ayrıca insan islam fitratı üzerine yaratılmıştır. Vücudunun namaza oruca, Allah'ı anmaya, helal yiyip içmeye ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı gidermek için ibadet etmelidir. İbadetler insanın ruh ve beden sağlığını gerçekleştirir.

İbadet, müslüman olmanın, imanı korumanın gereğidir. İbadetler olmazsa, iman korunamaz. İbadet etmek insanı, ibadet etmeyenlerden farklı kılar. İnsanın faydalı, yapıcı olmasını sağlar.

İbadet insana güç verir, manevi hastalıklardan korur. Hayatta daha başarılı olmasını sağlar.

- Şirke düşmekten sakınmalıdır.

- Gösterişten, riyadan sakınmalıdır.

- Yaptığını sırf Allah rızası için ve Allah emrettiği için yapmalıdır. Allah, rızası dışındaki ameli kabul etmez.

- İbadet devamlı olmalıdır.

- İbadeti terk için mazeret uydurmamalı, kılıf aramamalıdır.

- İbadeti Allah görüyormuş gibi yapmalıdır. Yani Allah'ın gördüğünü düşünerek yapmalıdır.

- İbadetlerden önce ibadet bilgilerini doğru kaynaktan, doğru kişilerden öğrenmelidir.

- İtikat düzgünlüğüne dikkat edilmelidir.

- İbadetlerin isteyerek, severek yapılması gerekir.

- İbadetler vaktinde, istenildiği gibi yapılmalıdır. Vaktinde yapılamayanlarında kaza edip ödenmesine önem verilmelidir.

- Kulluk, Kur'an ve sünnet dairesinde edep ve adaba riayet edilerek yapılmalıdır.

B- ABDEST VE GUSÜLDE EDEP ADAP

a) Temizlikte;

Temizlik denince maddi, manevi kirlilerden arınmak demektir.

Temiz olmadan ibadet olmaz. Temiz olmadan Cenab-ı Allah'a yaklaşılmaz.

Peygamber (as): "Temizlik imandandır" buyurmuş, Kur'an'dan da: "Allah ancak tövbe edenleri ve temizlenenleri sever" (Muddessir:4) Buyrulmuştur.

Temizlik, sadece beden temizliği değil, kalp ve mide temizliği, düşünce temizliğidir. Bilhassa yenilen içilenin temizliğine, helal kazanca dikkat edilmelidir.

Temiz olmadan ibadetler kabul olmaz. Peygamber (as) şöyle buyurur: "Bedende bir et parçası vardır. O düzgün olursa, bütün beden düzelir. O bozuk olursa, bütün beden bozulur. Bu et parçası, kalptir." (Buhari iman:48)

Temizlik, denince için, dışın, yenilip içilenlerin temiz olmasıdır.

Peygamberin ifadesiyle: "Bir lokma haram yiyenin kırk gün namazı ve duası kabul olmaz."

Düşünce kirliliği, dinde güzel şeylere engeldir.

Temizlik konusunda Peygamber (as) konuyu şöyle toparlamıştır. "Fitrat beştir:

- 1- Sünnet olmak,
- 2- Kasık kıllarını tıraş etmek,
- 3- Koltuk altı kıllarını yolmak,
- 4- Bıyıkları kısaltmak,
- 5- Tırnakları kesmek." (Müslim Taharet:

49) Tırnakların kesilmesi sağlık açısından çok önemlidir. Tırnakları kesmek, temiz tutmak sünnettir. Tırnak

kesmede adabı büyüklerimiz şöyle ifade etmişlerdir: “Tırnak kesme işi sağ elin işaret parmağından başlar. Serçe parmağa doğru devam eder, sol el de aynı şekilde kesilir.”

* * * * *

b) Abdestte;

Abdest almadan önce pis ve negis olan şeylerden temizlenip arınmak şarttır. Çünkü Abdest Allah'ın huzuruna çıkmak ve önemli ibadetleri yapmak için hazırlıktır.

Abdestsiz yapılmayan işler vardır:

- Namaz kılınmaz, secde yapılmaz

- Kur'an'a el sürülmez. (Cünüp, hayızlı, nifaslı Kur'an okuyamaz. El süremez. Kur'an'a bakamaz.)

- Kabe'yi tavaf edemez.

Abdest alırken nelere dikkat edilmelidir:

Önce abdeste mani olan pisliklerden iyice temizlenmeli. Temiz yerde abdest alınmalıdır.

- Başta euzu besmele çekip, niyetlenilmeli,

- Her organ üç defa yıkanmalı ve sıra takip edilmeli.

- Kuru yer kalmaması için iyice oğuşturulmalı, parmak aralarında kuru yer kalmamalı, el ve ayaklardaki çatlakların arasına suyun gitmesi sağlanmalıdır.

- Kaş, bıyık, sakal altlarına, tırnak diplerine suyun girmesine dikkat edilmelidir.

- Organlar ara vermeden yıkanmalıdır.

- Abdest alırken lüzumsuz konuşulmamalıdır.

- Abdest alırken başkasından ihtiyaç olmadıkça yardım istenmemelidir.

- Abdest alırken kelime-i şehadet getirmek, abdestten sonrada kadir suresini okumak sünnettir.

- Su yüze çarpılmaz ve su çok kullanılıp israf edilmez.

- Tuvaletten çıkar çıkmaz abdest alınmayıp biraz yürünmeli veya oturulmalı. Bunlar müsait olmazsa, öksürülmelidir.

- Abdeste mani yağ, krem, oje ve kir iyice çıkarılmalıdır.

- Burun temizlenirken, ayaklar yıkanırken sol el kullanılmalıdır.

- Abdest alırken her organla ilgili dua yapılırsa, bu dua geri çevrilmez.

- Güzel abdest almak, o abdestle yapılan ibadetin kabulüne sebep olur. İbadetten zevk aldırır, yüzü nurlandırır. Ve vesveseyi önler.

- Abdest alırken kibleye dönülür.

- Suyun dirseklerden topuklardan aşırılarak yıkanmasına dikkat edilmelidir.

- Ramazan dışında abdestten sonra üç yudum su içilmesi sünnettir.

- Eğer kerahet vakti değilse, abdestten sonra iki rekât abdest namazı kılınır.

- Abdestli bulunmak şehit sevabı kazandırır. Abdestli yatan o geceyi ibadetle geçirmiş sevabı alır. Gece abdestli iken ölürse şehit olur. (Ramazu'l-ehadis: 41/1) abdestli yatan için uyanıncaya kadar melekler dua eder.

Bazı günahları işlemek ise abdestte hayır bırakmaz. (Age:279/2)

Bir hadiste Allah Rasülü şöyle buyurur:

- “Kim emrolunduğu gibi abdest alır ve emrolunduğu gibi namaz kılarsa geçmiş küçük günahları aff olunur.” (Buhari Vüdü:28)

- Abdest alınırken abdestte okunacak duayı bilen olur, bilmeyen şöyle dua edebilir:

- Ellerini yıkarken: (ellerimle işlediğim günahları affet)

- Ağıza su verirken: (çirkin ve boş söz söylemekten koru)

- Buruna su çekerken: (bana cennetin kokusunu duyur)

- Yüzü yıkarken: (Yüzümü nurlandır, nur cemaletini görenlerden eyle, iki cihanda yüzümü güldür)

- Kollarını yıkarken: (amel defterimi sağımdan ver)

- Başını mesh ederken: (Beni arşın gölgesinde gölgelendir)

- Kulakları mesh ederken: (Kötü şey duymaktan koru)

- Boyna mesh ederken: (Günahlarımı boynuma dolama)

- Ayakları yıkarken: (sıratı ayağımı kaydırma)

- Abdest bitince de: Ya Rabbi vücuduma sağlık sıhhat ver. Kabir azabından, cehennem azabından koru denir. Kelime-i şehadet getirilir, Kadir suresi okunur.

Sonuç olarak; yalan, yemin, kötü söz, harama bakma, el uzatma ve münakaşa söz konusu olunca, “Ben abdestliyim” deyip, günaha girmekten kaçınılmalıdır.

* * * * *

c) Gusül Abdestinde;

Gusül, yıkanmak demektir.

Şu haller gusül gerektirir.

- Eşi ile ilişki,
- Rüyada ihtilam olmak,
- İnzal vaki olması,
- Hayız ve nifas sonrası,
- Cenaze,
- Yeni müslüman olan,
- Erkeklerin Cuma günü namaz öncesi,
- Haçta ihram için,
- Erkek doktora muayene olan kadın nefsi uyan-

dıysa,

- Kokular sürünerek kendini açık saçık teşhir eden kadın,

- Gusül abdesti niyet edilerek ağza, burna üçer defa su vermek ve vücutta kuruyere kalmayıncaaya kadar yıkanmakla alınır.

Gusül abdestini alırken adab edep nedir?

- Önce hemen banyoya girilmez, biraz yatılır veya yürünür ki, akıntı kesilsin.

- Ağız içinde dişlere yapışmış veya diş aralarına sıkışmış artık varsa, iyice temizlenir.

- Takma diş varsa ve çıkıyorsa, çıkarılır. Dolgu ve kaplamalar, çıkmayan dişler üzerinden suyun geçmesi yeterlidir. Bu sargı üzerine mesh gibidir.

- Göz, kulak, burun, göbek gibi çukurluklar iyice yıkanmalıdır.

- İnsan vücudu yağlıdır. Her kıl dibinde cünüplük vardır. Dökünüvermekle cünüplük gitmez. Küçük baloncuk oluşur, altı kuru kalır. Onun için güzelce sabunlanmalıdır.

- Küpe varsa, küpe deliklerine su gitmelidir.
- Sünnetsiz olan, kabuğun altını yıkamalıdır.
- Tıraş olacak olan yıkandıktan sonra tıraş olmalıdır. Tırnak kesecek olan yıkandıktan sonra kesmelidir. O parçalar cünüp atılmış olmasın.

- Soyunup giyinirken biraz acele edilmeli, banyoda fazla durulmamalı, şarkı, türkü söylenmemelidir.

- Çıplak halde kibleye dönülmemelidir.

- Yıkanma geciktirilmemeli, eğer uyunacak veya bir şey yenilip içilecekse, eller yıkanmalı, ağız çalkalanmalıdır.

- Yıkanmadan, vücuda yapışan bir madde varsa; ruj, oje, tabaka oluşturan krem varsa, dövme yaptırıldıysa, vücut bunlardan temizlenmelidir. Değilse, cünüplük gitmez.

- Vücutta sargı varsa, çıkmaması gerekiyorsa, üzeri mesh edilir.

- Emzikli kadın cünüpse, çocuğu emzirmeden meme uçlarını yıkamalıdır.

- Cünüp olan kimse namaz kılamaz, secde edemez, camiye gidemez. Kur'an'ı elleyemez, okuyamaz. Kur'an'a bakamaz ve Kabe'yi tavaf edemez.

- Cünüp olan, Euzü besmele çekebilir. Dua edebilir, zikredebilir, salavat getirebilir. Tekbir getirebilir, günahlarına tövbe edebilir.

- Su bulamayan teyemmüm eder.

- Ağza, buruna su sağ elle verilir, sol elle temizlenir.

- Yıkanılan yerde işenmez.

- Yıkanmadan önce normal abdest almak sünnettir. Çıkarken ayaklar durulanır, su israf edilmez.

- Gusülden sonra gelen akıntı, normal abdesti gerektirir guslü gerektirmez.
- Göze takılan lens gusle mani değildir.
- Misafirlikte ihtilam olan normal abdest alarak yıkanmayı geciktirebilir.
- Bir bayan rahme alet koydurdu ise kadın hastalıklarından erkek doktora muayene olduysa gusleder.
- Kadın rüya gördüyse, çamaşırdaki ıslaklık olsun olmasın gusül gerekir.
- Normal abdest almayan, gusül abdesti aldıysa onunla namaz kılabilir.
- Durum normal değilse, kadın altına su geçiren ve vücudun her yerini kuru yer bırakmadan ıslatan elbise ile yıkanabilir.
- Ne olursa olsun yıkanma geçirilmemelidir. Cünüp bulunan eve melekler girmez. İnsanın yanındaki yazıcı melekler, hafaza melekleri cünüp olandan rahatsız olur.

C-NAMAZDAKİ EDEP VE ADAP

a)Ezanda;

Ezan, namaz vakitlerinde mü'minleri namaza çağırır.

Ezanın şartları şunlardır:

- Namaz vaktinin girmiş olması,
- Arapça olarak okunması,
- Sırasının bozulmaması,
- Erkeğin okuması.

Ezan, erkeklere vacip derecesinde sünnettir.

Peygamber (as): Ezanı işittiğiniz zaman müezzin söylediğini aynen söyleyin” buyurmuştur. (Buhari Ezan:7)

Ezan okunurken;

- İş bırakılır.
- Dinlenip tekrar edilir.
- Başka şeyler konuşulmaz
- Ayak ayak üstüne atılmaz, sigara içilmez.
- Ezan okuyana ezan dinleyene selam verilmez.
- Ezan, haydin namaza gelin, kurtuluşa gelin diye

Müslümanları çağırır. Ezanın bu davetini duyan Müslümanların bu davete uymaları gerekir.

- Ezan, kulluğu hatırlatır ve davetine uyanların kurtuluşuna vesile olur.

- Yeni doğan çocukların sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet getirilir ki, ilklere insanda kalıcı olur.

- Ezanı duyan, ezan duasını okur.

- Ezandan şeytan rahatsız olur.

- Allah Müslümanları ezan sesine hasret bırakmasın. Mehmet Akif'in ifadesiyle:

- “Şu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli

- Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli”

* * * * *

b) Camide;

Camiler yeryüzünün en kutsal yerleridir. Camilere Allah'ın evi denmiştir.

Peygamber (as):

- "Camiler yeryüzünde en kutsal yerlerdir. Yeryüzünde Allah'ın evleridir" buyurur. (Ramuzu'l-ehadis:76/10-121/6)

Camilerde yüce Allah'ın huzuruna çıkılır. Camiler islamin simgesi, vatanın tapusudur.

Cami yaptırmak, camiye yardım etmek, camilerin ihtiyacını karşılamak, camiye gitmek sevaplı işlerdendir.

Camilerin masraflı, süslü olmaması gerekir. Şimdi camiler büyüklüğü ve süsü ile övünüyor. Camilerin süsü cemaatidir. Çocukların, gençlerin camileri doldurmasıdır.

Camilerin süslü yapılması, kıyamet alameti olduğu bildirilmiştir.

Cami adabına son derece dikkat etmek gerekir.

Camiye bid'at sokulmamalıdır. Çünkü bid'at girerse, sünnet çıkar.

Camiye sağ ayakla girilir sol ayakla çıkılır.

Camiye temiz elbiselerle girilmelidir.

Cami de koşulmaz, ilerleyin, telefonu kapatın gibi sık sık sükuneti bozan konuşmalardan kaçınılmalıdır.

Sonradan gelenler, önce gelenlerin omuzlarına basa basa öne geçmemelidir.

Cami avlusu camiye dahildir. Tükürülmez, sigara içilmez, alkol satışı yapılmaz.

Namaz bitmeden önce çıkanlar, namaz kılanların önünden geçmemelidir. Geçen günaha girer. Namaz

kılanda biraz tedbir almalıdır. Önüne bir şey koyar ve bir kenara durur.

Camiye girerken abdest alan, ayakları ıslak iken girmemelidir.

Camide saygılı oturulmalı, bir yere dayanıp uyunmamalıdır.

Cami içinde lüzumsuz konuşmaya meydan vercekse musafaha dışarıda yapılmalıdır.

Camiye gelen çocuklar kovulmamalı, camiye ısıdırılmalıdır.

Bayanlar tam tesettüre uygun giyinmelidir. Erkeklerde şortla camiye gelmemelidir.

Camiye kirli, yağlı elbiselerle gelinmemelidir. İş yerinden gelen, bir kenara durmalıdır.

Camide, münakaşa yapılmamalıdır.

Özrü oturmaya engel olmayan sandalye de namaz kılmamalıdır.

Camide aynı yerde namaz kılınmaz.

Camiye giren vakit müsait ise, iki rekat mescit namazı kılmalıdır. Kerahet vakitlerine dikkat edilmez.

Camiye giren, namazla, zikirle, Kur'an okumakla, tefekkür etmekle ezanı beklemelidir.

Sarımsak, soğan yiyen, üzerinde sigara kokusu olan yanındakine eziyet vermemek için o hali ile gelmemelidir.

Camide ilân yapılmamalı, ticaret yapılmamalıdır.

İmamın arkasına namaz kıldırabilecek, bilgisi olan durmalıdır.

Camiye cünüp olan, hayızlı ve adet gören kadın girmemelidir.

Bulaşıcı hastalığı olan camiye gelmemelidir.

Caminin bir köşesi kitaplık olmalıdır.

Camilerin yapımına, imarına, yıpranmamasına, temizliğine özen gösterilmelidir. Çünkü camiler Allah'ın evidir.

* * * * *

c) Namazda;

Namaza çok önem vermeliyiz. Çünkü namaz dinin direğidir.

Kur'an'da

- Kur'an'ı oku, namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz namaz insanı, fuhuştan ve kötülüklerden alıkoyar. (Ankebut:45)

- "Namazla Allah'tan yardım isteyin. Şüphesiz namaz, Allah'a boyun eğenlerden başkasına ağır gelir." (Bakara:45)

- "Namazı dosdoğru kılın" (Nisa:103) buyrulur.

Namaz en önemli ibadettir. Namaz olmazsa, iman zor korunur. Kıyamet günü önce namaz ibadetine bakılacak, namaz tamsa diğer amellere geçilir. Namaz yoksa diğer amellerine bakılmaz." (Ramus'u-l ehadis:158/6)

Peygamber (as) namazın önemini şu hadisi ile ifade etmiştir.

- "Beş vakit namazı kılana Allah beş haslet ikram eder:

- 1- Ondan geçim sıkıntını kaldırır.
- 2- Kabir azabını kaldırır.
- 3- Amel defteri sağdan verilir.
- 4- Sıratı kolay geçer.
- 5- Hesabı kolay olur ve cennete girer.

Namazı terkin cezası ağırdır. Başta Cenab-ı Allah'a isyandır. Müslüman olmanın önemli şartını yerine getirmemiş olur.

Peygamber (as): "Kim namazı kasten terk ederse, Allah'ın ve peygamberin zimmetinden çıkmış olur" (Ramuz'u-l ehadis:487/15) demiştir.

İslamda güç yetiremeyeceğimiz bir ibadet yoktur. Güç yetiştiremeyeceğimiz işten zaten sorumlu olmayız. İslam, her ortamda yaşanır bir dindir.

Namaz kılmamak için mazeretimiz olamaz. Bugün nice eli, ayağı, gözü, kulağı olmayan nice hastalıklarla boğuşanlar var ki, onlar Rablerine verdikleri ahitte duruyor. Senin namaz kılmamaktaki mazeretin ne olabilir?

Çocuksan, deli isen, kendini bilmeyen aciz ihtiyarsan veya dinsiz isen kimsenin diyecağı bir şey olmaz.

Yunus Emre'nin ifadesiyle:

Müslümanım diyen kişi,

Şartı nedir bilse gerek.

Allah buyruğunu tutup.

Beş vakit namaz kılsa gerek."

Namazdaki edep ve adab şöyle sıralayayım:

- Bedenin, elbisenin ve namaz kılınacak yerin maddi ve manevi kirlerden iyice temizlenmesi gerekir.

- Örtülmesi gereken yerlerin iyice örtülmesine dikkat edilmelidir. Kadın ince, kısa ve dar elbise ile namaz kılamaz. Ayrıca içini gösteren; saç, küpeleri belli eden ince baş örtüsü ile namaz kılamaz. Çorapsız namaz kılamaz.

- Erkekler ipek elbise ve altın yüzükle namaz kılmamalıdır. Bu iki şeyi peygamber (as) erkeklere yasaklamıştır.

- Haramdan kazanılan elbise ile namaz olmaz. Peygamber (as): “Biriniz on dirhem elbise satın alsa, bir dirhemi haramdan olsa, bu iblise ile kıldığı, namaz kabul olmaz” buyurmuştur.

- Kiblenin iyi tayin edilmesine, namazın vaktinin girmesine dikkat edilmelidir.

- Niyet açık yapılmalıdır. Bir niyetle birkaç namaz kılınmaz.

- Başlama tekbiri dıştan “Allahü Ekber” diyerek alınmalıdır. “Ber” uzatılmamalıdır. Tekbir ayakta alınır. Başka dilde tekbir olmaz. “Tanrı uludur” denmez. Ayakta duramayan oturarak tekbir alır.

- Kıyam, rükû, secde farklıdır, ayakta duramayan yere oturabiliyorsa, sandalyede namaz olmaz. Hiçbir mezhepte sandalyede namazdan bahsedilmemiştir.

Peygamber (as) şöyle buyurur: “Namazı ayakta kıl. Buna gücün yetmezse, oturarak kıl. Buna da gücün yetmezse, yan yatarak kıl” (Buhari, Taksir:19)

- Her rekatta Fatiha okunur (Farzların 3,4, rekatlarında sûre okunmaz.) Diğer rekatlarda Fatiha’dan sonra sûre veya ayet okunur.

Doğru bilinen sûreler okunmalıdır.

Okuma içten olmaz. İmamla namaz kılarken cemaat Fatiha ve sûre okumaz.

Okuma da acele edilmez. Kur’an’da: “Tane tane okuyun” (Müezzemmil:4) buyrulur.

Kur’an’a bakarak okunmaz.

Kur’an meali ile veya başka dilde namaz kılınmaz.

- Ayakta iken secde edilecek yere, rükuda ayak parmaklarının ortasına, otururken iki dizin arasına bakılır. Başka yerlere bakılmaz. Peygamber (as). Allah;

- Avcının (Başka yerlere bakanın)

- Hırsızın (Namazı acele kılanın)

- Hamalın (Sıkışık abdestle namaz kılanın) namazını kabul etmez” buyurur.

- İmama uyan imamdan önce rüku ve secde yaparsa, namazı bozulur.

- Secde yedi kemik üzerine yapılır, ayak topukları birleştirilir. (Eller, alın, burun, dizler, ayak parmak uçları (Ramuzu'l e hadis:49/14) yere değeri.

Erkekler kollarını secdede yere koymaz. Sehpa, yastık gibi şeyler üzerine secde edilmez.

- Namazda gözler kapatılmaz.

- Oturunca erkekler sağ ayaklarını dikerler. Ayağının üstü yere değmez. Hanımlar ayaklarını sağa yatırır, kalçalarının üzerine oturur.

- Sağ elin işaret parmağını kaldıranlar elini yumruk yapar “Lâilâhe” derken parmağı kaldırır. “illallah” derken indirir.

- Namaza riya karıştırmamaya dikkat edilmelidir.

- Namazda başka şeyler düşünülmez.

- Namazda esnememeye, uyuklamamaya dikkat edilmelidir.

- Namazın bölümlerinde bir hareket üç defa tekrar edilirse namaz bozulur.

- En önemli şeylerden biri de şeytanın vereceği vesveseden uzak durulmasıdır.

- Namazın sünnetlerine, vaciplerine ve farzlarına dikkat etmek. Mekruhlardan, bozan şeylerden kaçınmak gerekir.

- Sureyi Fatiha'dan önce okuyan, Fatiha'dan sonra sûre okumayı unutan, birinci oturuşu unutan, Kunutların sırasını bozan, unutan gayri müekket sünnetlerde sallı, barik'i okumayı unutan veya müekket sünnetlerde sallı barik okuyan sahih secdesi, (yanılma) yapar. Unutursa namaz bozulmaz, eksik olur. Hatırlarsa namazı tekrar kılar.

- Ana baba evlatlarından sorumludur. 7 yaşında namazı öğretecek, 10 yaşında kılmasını sağlayacaktır.

- Namazı erkeklerin cemaatle kılması 27 derece daha sevaptır.

- Vaktinde kılınamayan namazlar, kerahet vakitlerinin dışında kaza edilir.

- Sabah namazına kalkamayan kerahet vaktinin çıkmasından, öğle namazına bir saat kalana kadar sünneti ile beraber sabah namazı kılar.

- Sünnet namazlar ve namazdaki sünnetler terk edilmez. Peygamber (as): "beni nasıl namaz kılar görürseniz öyle namaz kılınız" buyurmuştur. (Buhari, ezan:18)

- Namaz kılanın önünden geçilmez. Peygamber (as) "Namaz kılanın önünden geçen kimse, ne kadar günah işlediğini bilseydi. Kırk (yıl) beklemeyi, namaz kılanın önünden geçmekten daha hayırlı bulundu" buyurmuştur. (Müslim salat:152)

- Namaza duranda önüne sütne koymalıdır

- Cemaatle namaz kılanlar, saflarını düzgün ve sık tutmalıdır. Ashabın elbiseleri omuzlarından eskirmiş. Peygamber (as): "Safları sıklaştırın" diyor (Müslim salat:127)

- Namazdan önce üç defa estağfirullah denirse, bu günahların affına sebep olur.

- Erkekler ezan okunur, kamet getirir.

- Fatıha suresi okununca “amin” denir, besmele çekmeden sure okunur.

- Cenab-ı Allah’a ulaşan kulun takvasıdır. Namaz güzel kılınmalıdır. Alışkanlık halinde değil, şuurlu bir şekilde kılınmalıdır. Çünkü bir hadiste: “Siz namazda iken Rabbinizle konuşmaktasınız” buyrulmuştur. (Buhari Salat:36)

- Namaz kılacak olan, ezandan önce güzelce abdest alıp ezanı beklemelidir.

- Namazı ilk vakitte kılmalıdır, sevabı bol olur.

- Allah’ın huzuruna güzel kıyafetle, düzgün durulmalıdır.

- Namaz kıldırın için bir hadiste şöyle buyruluyor: “Namazı uzatmayınız. Çünkü arkada ihtiyarlar, ihtiyacı olanlar ve çocuklar vardır.” (Buhari ezan:63)

- Namazı kılan tesbih duasını yapmayı ihmal etmemelidir.

- Cuma günü erkeklerin Cuma namazına güzel elbiselerle, güzel kokular sürünerek, gusül abdesti ile Cuma namazına gitmeleri gerekir.

Peygamber (as) “Cumaya erişen kimse, gusletsin” buyurur. (Buhari, Cuma:2)

Cuma günü namaz saati mükellef erkeklerin iş yapması, para kazanması helal olmaz. Ezan okununca işi bırakıp namaza gidecektir.

Cuma günü ikramda bulunup, tebrikleşmek, o günün Cuma olduğunu hatırlatacak ve cumaya hazırlık yaptıracaktır. Yani müslümanın müslümanla tebrikleşmesi, hayra vesile olacaktır.

- Nafile namazlar Cenab-ı Allah’a yaklaşma ve rızasını kazanmaya vesiledir. Kulun kurtulmasına sebep olur.

Cenab-ı Allah şöyle buyurur: “Kulum bana farz namazlardan sonra en çok nafilelerle yaklaşır. Nafile

namazlarını kılanları severim. Onları sevince de; onların işiten kulağı, gören gözü, tutan eli yürüyen ayağı olurum.” (Buhari Rihak 38)

Bir kutsi hadiste de

- “Kul kıyamet günü ilk önce namazdan sorulacaktır. Eğer namazı tam ise kurtulur. Namazı eksik çıkarsa, kaybedenlerden olur. Farz namazlar eksik çıktığında Allah: “Bakın kulumun nafil namazı var mı” der. Eksiklikler nafil namazlarla tamamlanır.”

(Tirmizi Salat:305+Riyaz'ü-s-salihin):308)

Nafil namazları şunlardır:

- Kuşluk namazı
- Evvabin namazı
- Teheccüt namazı
- Tesbih namazı
- Mescit namazı
- Abdest namazı
- Yolcu namazı
- Şükür namazı
- Tevbe namazı
- Korku namazı

Nafil namazlar; ikişer rekat, ikişer rekat kılınır. Kerahet vakitlerinde kılınmaz. Birinci rekatta Fatiha'dan sonra kâfirin suresi, ikinci rekatta ihlas sûresi okunur.

Mezhebimize göre kaza namaz borcu olanda kılar.

D- ZİKİRDE EDEP VE ADAP

Zikir, Allah'ı hatırlamak ve anmak demektir. Zikir, alemlerin Rabbi ile olmak, onunla konuşmaktır.

Zikir, en büyük ibadetlerden biridir.

Cenab-ı Allah: "beni anın bende sizi anayım" bu-
yuruyor.

Zikir, Allah'ın emridir. Kur'an da: "Ey iman eden-
ler Allah'ı çokça anın!" buyrulur. (Ahzab:41)

Allah'ı anmak üç şekilde olur:

- Dil ile: Allah'ı anmak, dua etmek, şükretmek,
hamd etmek, Kur'an okumak gibi.

- Kalp ile: Allah'ı, verdiği nimetleri düşünmek,
Allah'ı gönülden anmak gibi.

- Bedenle: Namaz kılmak, hacca gitmek, oruç
tutmak, cihad etmek, bedeni haramlardan korumak,
organları kötüye kullanmamak gibi.

Kalp ve beden temizliği olunca, dil zikirten
usanmaz.

Kur'an'da: "Allah'ı zikretmek en büyük şeydir"
buyrulur. (Ankebuf:45)

Allah'ı anabilmek her kula nasip olmaz. Zikrede-
bilen için bu, Allah'ın kuluna lütfudur.

Zikir insanı farklı kılar, insanı korur, insanı her
türlü kötülükten arındırarak Cenab-ı Allah'a yaklaştı-
rır. İnsanın güzel ölümle ölmesini, kabir azabı görme-
mesini sağlar. Zikir şeytanın gücünü kırar.

Kur'an'da: "Münafıklar Allah'ı pek az anarlar"
buyrulur.

Allah'ın zikrinden yüz çeviren, mutlu bir hayat
yaşayamaz. Zikretmeyen birçok şeyden mahrum kılar.

Gece gündüz zikredenin, yardımcısı Rahman olur.

Her yerde “Allah” diyenin, Hakk, derdine derman olur.

En güzel şey, zikir Cenab-ı Allah’ın affına sebep olur.

Peygamberimiz şöyle anlatır:

- “Allah’ın zikredenleri araştıran melekleri vardır. Zikreden bir topluluğa rastlarırsa, aradığınız burada der, birbirlerini çağırırlar ve zikredenleri kuşatırlar. Allah meleklerine sorar, onlarda cevap verir.

- Kullarım ne yapıyor?

- Seni zikrediyorlar.

- Onlar beni gördüler mi?

- Hayır.

- Ya görselerdi ne yaparlardı?

- O zaman seni daha çok anarlardır.

- Onlar ne istiyorlar?

- Cennet.

- Onlar cenneti gördü mü?

- Hayır.

- Ya görselerdi ne yaparlardı?

- O zaman cennet için daha çok çalışırlardı.

- Neden kaçınıyorlar?

- Cehennemden.

- Onu gördüler mi?

- Hayır.

- Ya görselerdi ne yaparlardı?

- O zaman cehennemden daha çok kaçınırlardı.

Bunun üzerine Allah (c.c)

- Sizi şahit kılıyorum. Onları affettim.

- Ya Rabbi! Onların arasında falanca günahkâr kulun da var. Bir iş için onlara uğramıştı.

- Onlarla olanı da affettim.” Buyurur.

Önemli olan zikirde edeb ve adaba riayet etmektir. Kısaca nedir onlar:

- Zikir, dil alışkanlığı olarak yapılmamalıdır.

- Sürekli olmalıdır.

- Dünya menfaati karıştırılmamalıdır.

- Zikirde riya olmaz taşkınlık olmaz.

Peygamber (as): “en hayırlı zikir, zikr-ihafidir” buyurur. (Büyük Hadis Kulliyatı:5/234)

Kur’an’da da: “kendi kendine yalvararak ve ürperek, yüksek olmayan bir sesle sabah, akşam rab-bini an, gafillerden olma” diye emredilmiştir. (A’raf:205)

- Zikir, içten de değil, dil söylemelidir. Zikir de bağırılıp, çağrılmaz, hoplayıp zıplanmaz.

- Savaş meydanında Ashab yüksek sesle tekbir getiriyordu. Peygamber (as) onlara:

- Sağır ve uzakta olan Allah’a mı sesleniyorsunuz” diye uyarmıştır.

- Müzikle zikir olmaz.

- Kadın-erkek karışık zikir olmaz.

- Vücuda eziyet vererek zikir olmaz.

- Zikir konusunu hafife almak, alay etmek, zikre-denlere dil uzatmak insanı imandan eder.

- Zikirten haz almayan, kazancına, yediğine, içti-ğine dikkat etmeli, günah ortamlarından uzak durmalıdır.

- Zikirten söz ederek Müslüman ve cemaat düş-manlığı yapılmamalıdır.

- Zikirde vücudu titretmek, bağırarak, kendini yerden yere atmak doğru bir hareket değildir. Kur'an'da vücudun değil kalplerin titremesinden bahsedilir.

- Zikirde huşu içinde olmak şarttır. Cenab-ı Allah'ı anarken huzurunda bulunduğu unutulmamalıdır.

- Allah'ı anmak sadece sıkıntı anlarında olmaz. Allah her zaman, her yerde, her vesile ile anılmalıdır.

Sen Allah'ı anarsan, Allah da seni anar.

- Allah'ın her nimetine karşı şükür gerekir, her organa şükür gerekir. Eksiklik halinde, felaket anında bile haline şükretmek gerekir. O zaman acılar azalır.

Cenab-ı Allah şükrederseniz nimetimi arttırırım” buyurmuştur.

İnsan hayırla da şerle de imtihan edilir. Beterin beteri vardır denir.

Allah'ı anmak zikirdir, O'nunla olmaktır.

Kur'an'da;

- “Size verilen nimetlerin temiz olanlarından yiyeğin ve Allah'a şükredin” (Bakara:172)

- “Bana şükredin nankörlük etmeyin” (Bakara:152)

- “Beni zikredin, bende sizi zikredeyim. Bana şükredin, nimetimi inkâr etmeyin.” (Bakara:152) buyrulur.

E- ORUÇTA ZEKATTA VE HACTA EDEP ADAP

a) Oruçta;

İslam'da her ibadetin bizim bilmediğimiz birçok hikmeti vardır. Oruç, aç susuz kalmak değildir.

Peygamberimiz (sav) "Her şeyin zekatı vardır, beden zekatı da oruçtur"

- "Oruç tutun sıhhat bulasınız" (Buhari, savm:z) buyurmuştur.

- Oruç İslamın şartlarından biridir. Her sağlığı yerinde olan müslümanın Ramazan ayında oruç tutması farzdır.

Oruç Allah'la kul arasında olan bir ibadettir. İnsanı Allah'a yaklaştırır. Diğer ibadetlerinde kabulüne sebep olur. Ayrıca günah işlemeye de engeldir.

Oruçlu olan kimse bazı şeylere dikkat etmelidir.

- Orucu sevabına inanarak tutmalıdır. Perhiz için, sağlık için oruç tutulmaz. Sırf Allah rızası için tutulur.

- Oruca niyet eden, sadece yiyip içmeyi terk etmez. Bütün günahlardan, haramlardan, yalandan uzak durmalıdır.

- Oruç tutan, niyet etmeyi unutmamalıdır.

- Orucu peygamberimiz tuzla veya hurma ile açardı. Ardından birkaç yudum su içerdi.

- Akşam namazının vakti dardır. İmkan varsa orucu bozup akşamı kılmak daha uygun olur.

- Yemeği çok ve acele acele yemek sünnete uygun değildir.

- Ramazan oruçla karşılanmaz.

- Ramazandan sonra 6 gün Şevval ayı orucu tutmak sevaptır. Pazartesi, Perşembe oruçları, ayın ba-

şında, ortasında ve sonunda birer gün oruç tutmak sünnettir.

- Sahurda yiyip-içmek sünnettir.

- Oruçlu iken çirkin söz, münakaşa, gıybet, iftira gibi günahlar orucun ruhu ile bağdaşmaz. Orucun sevabını yok eder.

- Peygamber (as) şöyle buyurur:

- “Bir kimse oruçlu iken yalanı ve yalan işleri terk etmezse, onun yiyip içmesini bırakmasına Allah’ın ihtiyacı yoktur.” (R. Salihin Sh.419)

- Oruçlu, bütün organları ile oruç tutmalıdır, göz harama bakmamalı, kulak kötü şeyleri dinlememeli, mide haram gıdadan alıkonmalı, dil yalandan, gıybetten, iftiradan alıkonmalı, el harama uzanmamalı, yani bütün beden oruç tutmalıdır. Oruç tutanın bedeni konuşsa: Ne iyi ettin de oruç tuttun, bana hayat verdin” diyecektir.

- Oruç tutan kendini günahlardan haramlardan alıkoymazsa, yanına açlık susuzluk kalır.

- Gerçek oruç, insanı her türlü kötülüklerden alıkoyar.

- Bir mazeret nedeniyle oruç tutamayan, oruç tutanlara saygılı davranmalıdır. Açıktan yiyip içmemelidir.

- Oruç dengi olmayan bir ibadettir. Cenab-ı Allah: “Oruç benim içindir. Mükafatını ben veririm” buyurmuştur. Onun için oruçlu kimse kendisine sataşıldığında “Ben oruçluyum” deyip, çekişmeyi, tartışmayı, kavga etmeyi terk etmelidir.

Peygamber (as) şöyle buyurmuştur:

- “Sizden biri, oruçlu iken cahillik edip kötü söz söylemesin, sövüp saymasın.” (Buhari, savm:2)

- Akşamdan yiyip içip yatmak sünnete uygun değildir. Sahurda bereket vardır.

- Oruç başlangıcını veya bozmayı ezana topa göre ayarlamak yanlışlıklara sebep olabilir. İmsakiyeye göre takip edilmelidir. Ezan, erken veya geç okunabilir. Top geç ateşlenmiş olabilir.

- Oruç, insana ihtiyaç sahipleri hakkında bilgi verir. Onun için iftar sofrasında ihtiyaç sahipleri dullar yetimler bulunmalıdır.

- Oruç sevabını azaltan veya orucun sevabını yok eden günahlardan haramlardan uzak durulmalıdır. Öyle günahlar vardır ki, orucun sevabını azaltır veya yok eder.

- Muharrem ayında tek 10 muharrem, yalnız Cuma, yalnız cumartesi ve yalnız Pazar oruç tutulmaz.

- Aralıksız her gün oruç tutulmaz. Davut orucu tutulur bir gün ara verilir, bir gün tutulur. Kurban bayramı günleri ve Ramazan Bayramının birinci günü oruç tutulmaz. Kadın kocasının izni olmadan nafile oruç tutamaz.

- Başlanmış oruç mazeret olmadan bozulmaz bozulursa, 60 gün birde kazası 61 gün oruç tutma cezası vardır. Bu Ramazan orucu için geçerlidir.

- Yıkanırken, abdest alırken, ağzı temizlerken, buruna su çekerken orucu zedeleyecek şeylerden kaçınılmalıdır.

- Bazı fetvalara kanıp yanlış bir şey yapılmamalıdır.

İbadetlerden önce fıkıh ilmini bilmek her müslümana farzdır. Falan şöyle dedi, falana sordum böyle dedi ile amel olmaz.

Kılıf aramak, menfaatine uygun davranmak için önüne gelene soruyor. Alo! Diyor onunla işine geldiği ile amel ediliyor. Bu yol yanlıştır.

Neye göre amel edilir?

-Kur'an-ı Kerim'e göre,

- Sünnete göre,

- Mezheplerin görüşüne göre

- İtikadı düzgün, ilmi ile amelden alimin fetvasına göre amel edilir.

İbadetlerde fetva makamının fetvası ile amel edilir. Ama fetvadadan önce takva ile amel etmek ibadetin sevabını arttırır.

İbadet etmek için önce o ibadetin bilgisi gerekir. Onun için fıkıh bilmeden ibadet olmaz. Fıkıh bilgisi ibadetten önce gelir.

Bu konuda peygamber (as)'ın şöyle uyarıları vardır:

- "Alimin günahı bir günahdır. Cahilin günahı iki günahdır. Alim günaha düştüğü için azap olunur. Cahil ise hem günaha düştüğü hem de öğrenmediği için azap okunur." (Ramuz el-Ehadis:286/8)

- "Fıkıhın azı, ibadetin çoğundan hayırlıdır. (Age:336/5)

- "Fıkıh öğrenmeden ibadet edenin, gece karanlıkta inşaat yapıp da gündüz olunca yıkan kimsenin haline benzer." (Age:292/3)

- "Fıkıhtan efdal bir şeyle ibadet edilmedi. Bir tek fıkıh ilmini bilen kişi, şeytana karşı bin abidten (ibadet edenden) daha şiddetlidir. Her şeyin bir direği vardır. Bu dinin direği de fıkıhtır. (Age:379/1)

- "Fıkıhsız ibadet olmaz. Bir fıkıh meclisi, altmış senelik nafile ibadetten hayırlıdır" (Age:482/4)

* * * * *

b) Zekatta;

Zekat, Kur'an da 27 yerde geçer. Namazla beraber geçtiği için Peygamber (as) "Namaz kıldığı halde zekat vermeyenin namazının hayrı yoktur" buyurmuştur.

Zekat, islamın beş temel şartından biridir.

Zekat, hacdan önce gelir, zekatı verilmeyen para ile hac kabul olmaz.

Zekat vermeyen Müslüman, mescit kuşu iken zekat vermeyen ve islam'dan çıkıp giden salebe'yi hatırlamalıdır.

Zekat, malı eksiltmez arttırır. Malı temizler.

Zekat, verecek olanın niyet etmesi şarttır.

Verdiğine zekat olduğunu söylemesi gerekmez. "Aldın kabul ettin mi? Bu zekat demeye gerek yoktur.

- Zekat verirken karşındaki incitilmez. Çünkü; zengin malında fakirin hakkı vardır. (Zariyat:19)

- Zekat, önemli bir ibadettir. Onun için malın ve paranın helal kısmından verilir.

- Mal olarak verilecekse, işe yaramayan kısımdan değil, orta değerde olan kısmından verilir. (Bakara 267)

- Zekatı verilmeyen mal telef olur. Peygamberimiz: "Malın zekatını verdiğinde onun şerrini temizlemiş olursunuz" buyurur.

- Zekat, ihtiyaç sahiplerinin hakkıdır. Zekat verecek olan ihtiyaç sahibini bulup kendi eli ile verirse daha iyi olur. Yerini bulmayan zekat verilmemiş sayılır.

Zekat camiye, Kur'an kursuna veya yurt binasına verilmez. İhtiyaç sahibine verilir, başka bir amaç için kullanılmaz.

Zekat kameri aylara göre verilir. 355 günde verilir. Ramazandan ramazana verilirse daha sevap olur.

- Zekat hesap edilirken, zenginlikler toplanılarak hesap edilir ona göre verilir.

- Baba oğul arasında mal devri, zekatı düşürmez. Zekat mala bağlıdır. Mirasçı kendisine intikal eden malın zekatı verilmediyse, malın temizlenmesi ve mirası bırakanın kurtuluşu için zekat verir.

- Zekat, bakmak zorunda olduğu kimselere verilmmez.

- Gayr-i Müslime, meşru olmayan iş yapana, alkol, sigara kullanana, kumar oynayana, yani günah işleyene, isyankara, ihtiyaç sahibi olmayan dilenciye zekat verilmez.

- Zekat bir ibadet olduğundan riyadan uzak durulmalı, ihtiyaç sahibi olan yakınlarından başlanmalıdır.

- Zekat vermemenin ve tam olarak vermemenin cezası ağırdır.

- Zekat veren, zekat verdiğiinden herhangi bir menfaat beklememelidir.

- Bir de öşüre tabi olan malların öşrü verilmelidir.

- Zekat toplayan kapı kapı dolaşıp, esnafı bıktır-mamalıdır. Verilen zekat parasından eksiltmeden yerini buldurmamalıdır. Yoksa verilmemiş ve vebâl altına girilmiş olunur.

- Zekat parası başka amaçla kullanılmaz. Başka paralarla da karıştırılmaz.

* * * * *

c) Hacta;

Hac, islamin temel şartlarından biridir. Üzerine hac farz olan kimse, temizleneyim, günahlardan arınayım da, anamdan doğmuş gibi olayım niyetiyle hacca gitmez. Cenab-ı Allah'ım emri olduğu için hacca gider.

Ticaret, seyahat, isim kazanmak maksadı ile hacca gidilmez.

Bazı endişeler, meşguliyetler ve işler nedeniyle hac görevi geciktirilmez ve terk edilmez. "Ya orada ölürsem" diye hacca gitmiyorum, mazereti şeytanın oyunudur. "Hacılığı koruyamazsın, daha gençsin, daha şu işlerin var. Araplara paramı yedireceksin? Parasını fakirlere veriver gibi düşünceler, şeytanın telkidir.

- Hac sırasında her türlü kötülükten ve günahattan kaçınılırsa küçük günahları bağışlanır.

- Hacca ilk fırsatta gidilmelidir. Yoksa sonra birçok bahane ortaya çıkar, belki bir daha o fırsat yakalamaz.

- Hac ibadetine riya ve gösteriş karıştırılmamalıdır.

- Hac esnasında; eşine yaklaşma, dikişli elbise giyme, koku sürünme, canlı öldürme, tıraş olma, vücuttan kıl yolma, tırnak kesme gibi yasaklardan kaçınılmalıdır.

- Hacca helal para ile gidilmelidir.

- Hak sahipleri ile helalleşilmelidir.

- Yola çıkmadan iki rekat namaz kılınır.

- Hacca döviz kaybı olarak bakmak doğru değildir.

- İkinci hac ve umre yapılıyorsa sosyal görevler noksansız yerine getirilmelidir.

- Hacdən alıkoymanın cezası ağırdır. (Hac:25)

- Hacca gidecek kimse, önce hazırlık yapmalıdır. Namaz oruç, zekat gibi ibadetler hacdan önce gelir.

Faiz, kumar, alkol parası ile hacca gidilmez.

- Kötü alışkanlıkları olan onlardan vazgeçtikten sonra hacca niyetlenmelidir.

- Kul hakkı "helal et" demekle olmaz hak iadesi gerekir.

Devlete borcu olanda borcunu ödemelidir.

- Dargın olanlar barışmalı.

- Kırılan kalpler tamir edilmeli.

- Günahlar tövbe edilmeli.

- Sosyal görevler yerine getirilmelidir.

- Hacca gidemeyenler, imkanı olmayanlar hac sevabı olan işler vardır. Onları yapar. Hatta devamlı hac niyeti taşır, birikim yapar. Çünkü Allah belki bir fırsat veriverir.

- Hacda şeytan taşıyan, içindeki şeytanı da taşlamalıdır.

- Oralarda çarşı-Pazar gezme yerine namazla, dua ile tövbe ile Kur'an okuyarak, zikrederek zaman geçirilmelidir.

- Hacdaki kurban ile buradaki zenginlik kurbanı birbirine karıştırılmamalıdır.

- Hac sonrası hayata dikkat edilmelidir. Bazıları el, ayak, göz öptürüyor. Hayatında haramlara helallere dikkat etmiyor. Yani hacılığını koruyamıyor, hacılık da onu korumuyor.

- Daha yolda "Hacı" "hacı" demeye başlıyor. Levhalara, kartvizitlere "Hacı" yazılıyor. "Hacı" demeyene kızılıyor. Kim hacı, kim değil Allah bilir. Kim hangi deftere yazıldığını Allah bilir. Hacılık istismar edilmemelidir.

- Hacca giden iyi örnek olmalı. Büyük masraflar yapıp zenginlik gösterişinde bulunarak hacca gitmeyi zorlaştırmamalıdır. İsrrafta hayır yoktur.

- Maddi durumu iyi olan kendi, bir yakını veya güvenilir bir toplulukla bu farz olan görevini yerine getirmelidir.

- Hacca gidemeyen yaşlı, hasta, özürlü, vekil gönderir.

- Hac ve umre insana bir defa borçtur. Her sene hacca, umreye gitme yerine daha sevaplı işler yapılabilir.

- Kalabalık anlarda Hacer'u-l Esvedi öpmek gerekmez. Sıkıntı vermemek daha önemlidir.

- Hacca gidene kefenini zemzemle yıkatması için verilmez. Bunun yük olmaktan başka faydası yoktur.

- Hacdən dönen için Kurban kesilmez. Kanı oraya buraya sürülmez. Kurban ancak Allah için kesilir. Allah'tan başkası için kurban kesmek şirktir.

- Hacdən döndükten sonra ticaret, çalışma hata ederim korkusuyla terk edilmez.

- Hacca giden değişmelidir.

- Şeytan ibadet ehli ile hacca gidip gelenle çok uğraşır. Buna dikkat edilmelidir.

- Hac esnasında sünneti terk edenler, Kur'an'a saygısız davrananlar örnek alınmaz.

F- DUA VE TÖVBE DE EDEP ADAP

a) Duada;

Dua, sığınmak, istek ve yalvarışta bulunmak demektir. Dua, Allah'a ilticadır.

Dua ibadettir ibadetin özüdür.

Dua, belâ ateşini söndürür insanı Allah'a yaklaştırır. İbadetin kabulü için duaya ihtiyaç vardır.

Peygamber (as)ın ifadesiyle dua, mü'minin silahıdır. Allah Kur'an'da: "Bana dua edin ki, icabet edeyim" buyurur.

Sığınma ancak Allah'a olur istek ancak Allah'tan olur. Yalvarış ancak Allah'a olur.

Hayır dua edilir, beddua edilmez. Allah'ın yaratıklarına lânet okunmaz. Lânet ve beddua yerini bulmazsa lânet edene geri döner.

Duada edep ve adap nelerdir?

- Önce helal lokma şarttır.

- Kul hakkı varsa helalleşilir.

- Günahlara tövbe istiğfar edilir.

- Euzu besmeleden sonra Allah'a hamd Rasulüne salavat getirilir.

- Cenab-ı Allah'a güzel sözle yaklaşılr. Duada söz güzel olmalıdır.

- Dua için vakit de önemlidir. Seherlerde farz namazların ardından, camide, Kabe'de, bir iyilik ve bir miktar sadakadan sonra yapılan dualar daha çok kabul olur.

- Dua edecek olan kişi abdestli ve kıbleye doğru yönelirse, secdeye kapanarak, gözyaşı ile yapılırsa daha çok kabul olur.

- Dua alışkanlık olarak değil, el, dudak hareketleri hiç değildir. Dua, kalpten, gönülden ne istediğini bilerek yapılmalı ve yapılan dua hayata taşınmalıdır.

- Dua Cenab-ı Allah'tan istemektir. Onunu için dua metni aranmaz. Ne isteniyorsa, bilerek ve kabulü umularak yapılır.

- İnanmadan Allah'a, peygambere uymadan dua etmek ve edilen duaya "amin" demekle dua olmaz.

- Olmayacak bir şey Allah'tan istenmez.

- İbadetsiz, zikirsiz, fikirsiz ve şükürsüz, sıkıştığın zaman duanın kabulü biraz zordur.

- Duada Allah benim duamı kabul eder, düşüncesi taşıyamaz yanlıştır.

Allah benim duamı kabul etmez düşüncesi de yanlıştır. Korku ile ümit arasında olunmalıdır.

- Her dua istendiği gibi kabul olmaya bilir. Allah açılan elleri boş çevirmez. Dua, ya kabul olur, ya sevaba dönüşür, ya ibadet olur, ya bir belayı defeder, ya da günaha kefarete olur. Hiçbir dua boşuna değildir.

- Ana babanın, mazlumun, ihtiyaç sahibinin duasını almak red olunmayan dualardır.

- Oruçlu iken yapılan dua da kabul olunan dualardır.

- Cuma günü gizli tutulan saatte yapılan duamübarek gün ve gecelerde tanınan fırsatlarda yapılan dualar makbul olan dualardır.

- Duada bağırlıp çağrılmaz. Kas göz hareketleri yapılmaz. Ellerin şekli önemli değildir. Yapmacık ve ayrımcılık hareketlerden kaçınılmalıdır.

- Allah Rasulü ve Allah'ın sevgili kulları vesile edilerek dua edilmelidir.

- Akıl, kalp dua esnasında başka şeylerle uğraşmamalıdır.

- Dua eden, yalnız kendisi için dua etmemeli, ana baba evlatlar ve Müslümanlar içinde yapılmalıdır.

- Ölenler, üzerimizde hakkı olan kimseler unutulmamalıdır.

- Dua devamlı olmalıdır.

- Duadan önce iki rekat nafile namaz kılınırsa, kul ile Allah arasında perde kalkar.

- Duada "lütfen, dilersen, istersen, uygun görürsen duamı kabul et" denmez.

Allah: "Bana dua edin duanızı kabul edeyim" buyuruyor (Bakara:186)

- Duanın kabul olması için günahlar, haramlar terk edilmelidir. Günahlara pişmanlık duyulmalıdır.

- Hem günah işlemeye, haram yemeye devam edenin, hem de affını isteyenin duası kabul olmaz.

- Duada fiili dua önemlidir.

- Duada acele edilmemelidir.

- Dua yalnız Allah'a yapılır. İstenilen yalnız Allah'tan istenir. Değilse şirk koşulmuş olur.

- İyilik yapılanı, yardım edene "benim için dua et" demek, ahiret sevabını yok eder.

- Aksırma halinde, selamlaşmada, telefon konuşmalarında dualaşma ihmal edilmemeli, ayrılırken "Allah'a emanet ol!" şeklinde dualaşmalara önem verilmelidir.

- İnançsız kimseler için dua edilmez. "Allah hidayet versin" denir.

- Dua eden imam, cemaat "amin" derken, yalnız kendisi için dua etmemeli. Hafif duyulan bir sesle umuma dua etmelidir.

* * * * *

b) Tövbede;

Tövbe, hatalardan, günahlardan sonra pişmanlıktır.

- Her günaha tövbe gerekir. Çünkü tövbe edilmeyen günah büyür. Her günahda da küfre açılan bir kapı vardır.

- Tövbe, kurtuluştur. (Nur:3)

- Günahlara tövbe edememek bir cezadır.

- Günahsız insan olmaz. Benim günahım yok demek günahdır. Her musibet için “bunda benim kusurum ne? Diye sorulmalıdır.

- “İnsan beşer, durmaz şaşar.

- Eyler hata üçer beşer” denmiştir.

- Tövbe bütün organların yıkanmasıdır. Vücudun her türlü kirden arındırılmasıdır.

- Tövbe, duadır. Tövbe yalvarıştır. Tövbe günahlardan kaçıştır.

- Tövbe, aczini bilmek affedici bir Rabbinin olduğunu hatırlamaktır.

Tövbe eden, rahatlar, günahkarım psikolojisinden, vicdan azabından kurtulur.

- Kimse kendini günahsız görmemelidir.

- Günahkarda günahını affedilmez görmemelidir.

- Tekrar tekrar günah işleyen, tekrar tekrar günahattan kurtuluncaya kadar tövbe etmelidir.

- Tövbe insanın günahattan uzaklaşıp Allah’a yaklaşmasına sebep olur.

- Hiçbir günah küçük görülmemelidir. Küçük görülen günah büyür, kalbi karartır. Bazı günahlar da küfre götürür.

- Günah işlemekte ısrar edilmez. Günah olan bir şey güzel görülmez, güzel gösterilmez.

- İşlenen günah başkasına anlatılmaz. Anlatılırsa, başkaları da o günahı işler ve kötü çığır açılmış olur.

- Günah işlemek alın yazısı değildir. İslam da insan günahkar doğmaz. İnsan kendi kendini kirletir. Allah insana akıl vermiş, peygamber, kitap gönderip uyarmıştır.

- Kur'an'da. "Allah kimseyi zulmetmez. İnsanlar kendi kendine zulmeder" buyrulur. (Yunus:44)

- Günah işleyen ayıplanmamalı, yoksa geri dönüşü zorlaşır.

- Günahkar kınanmaz yoksa o günah kınayanın başına gelmeden ölmez.

- Günah işleyen terk edilmez. Günah yüzüne vurulmaz. Allah seni affetmez, denmez, tövbe etmesi tavsiye edilir. Günahı terk etmesi sağlanır. Günah işleyene değil, günaha kızılır. Günaha düşmemek için iyilerle, iyi ortamlarda bulunulmalıdır.

- Hiçbir günahın gizli kalmayacağı bilinmelidir. Allah görüyor, Allah biliyor. Kiramen katibin melekleri yazıyor.

- Allah affeder, sonra tövbe ederim diye günah işlenmez. Bu durumda Allah insana tövbe etme fırsatı vermez.

- Günahlardan uzak kalmak için namaz oruç, sadaka, zikir,. Kur'an'a sarılma gibi ibadetler terk edilmemelidir.

- Günahları yüzünden helak olanlar göz önüne getirilirse günah insana soğuk gelir.

- Bir gün Allah'ın her şeyin hesabını iğneden ip-
liğe soracağı unutulmamalıdır.

- Günaha düşmemek için nefsin arzularını ve
şeytanın telkinlerine uyulmamalıdır.

- Günah işleyen ve işletecek olan arkadaşlardan
uzak durulmalıdır.

Nasıl tövbe edilmelidir?

- Abdest alınır, iki rekat namaz kılınır.

- Kutsal mekan ve zaman seçilir.

- Bir miktar sadaka verilir.

- Kul hakkı söz konusu ise helallik alınır.

- Günaha pişmanlık duyulur ve günah kesin ola-
rak terk edilir.

- Haram lokmayı terk etmek,

- Allah'a hamd Rasûlüne salavattan sonra tevbe-
ye başlamak,

- Peygamberimizi ve salih kulları vesile kılmak.

- Dönülmeyecek tövbe yapmak.

- Tövbeyi geciktirmemek affı kolaylaştırır.

- Günah işlemiyorum ki, niye tövbe edeyim den-
mez. Bu söz tövbeyi gerektirir.

- En büyük günahlar bile tövbe edilerek af umulur.

- Allah'ın rahmetinden ümit kesilmez. Birde ke-
sin olarak af umulmaz. Korku ile ümit arasında olunur.
Yeter ki, kulluk defterinden silinmemiş olunsun.

- Günahı gözyaşı siler.

- Günaha istek yoksa, kalpte huzur iyilerle al-
maktan zevk duyulur ve yapılan ibadetten zevk alınır-
sa, tövbenin kabul olduğu anlaşılabilir.

- Bir insana tövbe nasip olmuşsa tövbesinin kabul olacağına işarettir. Bu fırsat kaçırılmamalıdır.

- Tövbe yüksek sesle edilmez.

- Günahların affı için kuldan tevbe alınmaz. Bu şirk olur. Tövbeleri kabul edecek olan tek Cenab-ı Allah'tır.

- Tевbe eden Allah'ım, beni af eder misin lütfen affet gibi bir ifade kullanmamalıdır.

- Unutmayalım, Allah affetmeyeceği tövbeyi yaptırmaz. Allah'ın affı kulun günahından daha büyüktür. Yeter ki, şeytanın tuzağına düşülüp nasıl olsa Allah af eder düşüncesiyle günah işlenmesin.

Mustafa Öselmiş

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AİLE HAYATINDA EDEP ADAP

- a) Eş seçiminde
- b) Nişanda
- c) Nikahta
- d) Düğünde
- e) Evlilikte
- f) Aile de
- g) Eşler arasında
- h) Boşanmada edep adap

Mustafa Öselmiş

AİLE HAYATINDA EDEP - ADAP

Toplum içinde insanlar için ailenin önemi büyük insan, maddi ve manevi varlığını aile ortamında korur. İnsan, ailede doğar, ailede büyür, ailede çoğalır ve ailede mutlu olur.

Aileyi gereksiz göremeyiz her canlının bir yuvası vardır. İnsanın yuvası da evdir.

Bir milleti ayakta tutan ailelerdir. Aileler ayakta durmazsa, millet ayakta duramaz. Onun için aile yuvalarını yıkan davranışlardan uzak durulmalıdır.

Başta aile ile yuvası iyi kurulmalı, sağlam temellere oturtulmalıdır. Nasıl aletler usulüne uygun çalıştırılırsa, o zaman verimli ve uzun ömürlü oluyorsa, ailelerde böyledir.

Modernizm kadını evden uzaklaştırmıştır. Eğitimsizlik, çocukları aileden koparmıştır. İnanç ve ahlak zayıflığı eşleri gayr-i meşru hayata itmiştir. Bunun içindir ki yuvalar çok ve çabuk yıkılmaktadır.

İnsanlarda saygı, sevgi, ar, haya ve edep azalırsa, yuvalar ayakta duramaz.

Başta yanlış seçim yapılmamalıdır.

Ömür boyu diye başlayıp basit şeylerden dolayı akla hemen ayrılma gelmemelidir.

Ailede eşler arasında uyum, güven, saygı, sevgi ve sorumluluk anlayışı canlı ve ayakta tutulmalıdır.

Eşler arasındaki bağı zayıflatacak müstehcenlik, gereksiz kıskançlık girmemelidir.

Ailede baskı, şiddet olmamalı, dayak, cinayet asla akla gelmemelidir.

Yuvayı en çok maneviyat boşluğu ve ahlak zayıflığı yıkıyor.

Eşler arasındaki bazı anlaşmazlıklarda büyükler hemen devreye girmelidir.

Mutlu huzurlu aileler örnek alınmalı, onlarla yakınlık kurulmalıdır.

Eşler sabırlı olmalı, birbirine kötü söz söylememeli ve birbirini aşağılamamalıdır.

Aile yuvasını kaybeden çok şey kaybetmiş olur.

* * * * *

a) Eş seçimi iyi yapılmalıdır.

Yuva, inanç ahlak ve hayır düşüncesi ile kurulmalıdır. Her hangi bir şey alırken gösterdiğimiz dikkat ve hassasiyeti eş seçerken, karar verirken göstermeliyiz.

Seçim iyi yapılmadığı için kısa sürede uyumsuzluk ve şiddetli geçimsizlik, dayak, cinayet geliyor.

Atalarımız: “işini, aşını ve eşini iyi bil” demişlerdir.

Sokakta, kaldırımlarda, kafede, diskoda eş aranmaz. Arka sokaklarda fingirdeşen ile evlenilmez.

Sokraf şöyle demiş: “eşine dikkat et! İyi çıkarsa mutlu olursun. Kötü çıkarsa filozof olur kara kara düşünürsün.”

Eş, iyi terbiye görmüş, helal lokma yemiş, ahlaklı, namuslu, utanması olan bir kimse olmalıdır.

Dindar olmayan kindar olur, isyankar olur, evin bereketi manevi huzuru olmaz hayırlı evlatlar yetişmez, çorak toprak gibidir.

Peygamber (as): “Dininden huyundan memnun olduğunuz biri sizden kız isterse, ona verin, yoksa

yeryüzünde fitne fesat zuhur eder.” Buyurur. (Tac:2/284)

Evlenmeden iki taraf da birbirinde güzellikler aramalıdır. Yoksa yarı yoldan dönülür.

- Mal, mülk, anahtar yerine dürüstlük aranmalıdır.

- Kötü alışkanlıkları olmamalıdır.

Gençlerin aile yapıları da çok önemlidir.

- Atalarımız kork Allah’tan korkmayandan demıştır. Allah korkusu olmayanın ahlakı olmaz. Her kötülük beklenir.

- Lokman (as): “Ey oğul kötü kadından uzak dur. Zira ihtiyarlamadan seni ihtiyarlatır” demıştır.

- Peygamber (as): “Dünyada en hayırlı şey Saliha kadındır” buyurur. (Müslim, Rada:159)

- “Kadın dört şeyi için nikahlanılır; malı, soyu, güzelliği ve dini sen dindar olanını al mutlu ol!” demıştır. (İbn-i Mace:1858)

- Atalarımız: “Alışmış kudurmuştan beterdir” demıştır. Evin namusunu koruyacak iffetli, çocukların anası babası olacak eş seçilmelidir.

Birçoklarını mal, makam aldatıyor. Güzellik tercih sebebi olmamalıdır. Güzel kadın, kendini teşhir eden kadın değildir. Yılan çok güzel desenlerle bezemiştir, ama öldürücüdür.

Teşhircilik, akıllı insan işi değildir. O, herkese açık kütüphane gibidir.

Tercihlerde yaş farkı çok olmamalıdır. Tahsilde, biraz malda ve bazı konularda denklik olmalıdır. Fark çok olursa, evlilik uzun sürmez.

İnanç bakımından inanmayanlarla ve başka din-den olanlarla evlilik olursa, dini hayat yaşanmaz.

Uzun süre evlilik için aşk yeterli değildir. Atalarımız; Aşkın gözü kördür” demiş, hatalar görünmez.

Kur’an’ın ölçüsüne göre;

“Mü’min kadınlarla ve iffetli olanlarla evlenin”
(Mümtehine:10)

“Temiz kadınlar temiz erkeklerle evlenecektir.”
(Nur:26)

Peygamber (as)da: “Kendinize denk olanları seçin, onlarla nikahlanın buyurmuştur.

* * * * *

b) Nişanda;

Evlilikten önce söz kesilir, nişan takılır. Bu son fırsattır. Görülemeyen kusur olup olmadığını anlamak ve evliliğin ömrünü uzatmak içindir.

Nişandan önce iki taraf iyice bir birini görmeli ve tanımalıdır.

Nişan, nikah sayılmaz. Kişiler arasındaki namahremliği gidermez. Bunun için senli benli olunmaz.

Nişan devresi çok uzatılmamalıdır. Talepler anlaşmazlıklar artar.

Nişan üstüne nişan olmaz. Nişanlı olana talip olunmaz. Fitne sokarak nişan bozulmaz.

Nişan, masraflı israfa varan harcama ile olmamalıdır.

Nişanın bozulması halinde nişan hediyeleri hibe sayılır. Yenilen, içilen, giyilen kıza aittir. Eğer altın takıldıysa istenir ve geri verilir.

Nişanda günaha girmesinler diye dini nikah kıyılmamalıdır. Ayrılma durumlarında erkek boşamazsa,

kadın bir başkası ile evlenemez, nikah üstüne nikah kıyılmaz.

Eğer dini nikah zorunlu olduysa ve kıyılacaksa, kız, nikah şartı olarak “üstüme başkasını istemem ve zor duruma düşersem bana boşama hakkı ver” demeli, bu hakkı almalıdır.

Bu yetkiyi Kur’an’da Cenab-ı Allah veriyor.

“Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden yahut kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, aralarında bir sulh yapmalarında onlara günah yoktur.... (Nisa:128)

Halk arasında yanlış bir inanç var işlenen günahlar nişanla, nikahla silinir diye. Nişan, hiçbir günahı meşrulaştırmaz yani nişan evlilik sayılmaz.

Basit şeyler bahane edilerek nişandan dönülmez. Kız tarafı zarar görür, erkek tarafı da rencide olur.

Evlenme niyeti olmadan flört için nişan yapılıyor. Bu haramdır. Yaklaşımlar zina hükmündedir.

Edep-adap üzerine iyi niyetle girişimler, huzurlu ve mutlu bir yuvaya götürür.

* * * * *

c) Nikahta;

Nikah da göz ardı edilmemesi gereken edepler vardır.

Peygamberimiz: “Nikahlanılacak kadın dört şeyi için nikahlanılır; Malı, soyu, güzelliği ve dindarlığı. Sen dindar olanını tercih et. Mutlu olursun.” (Buhari, nikah:15) demiştir.

“Nikahın hayırlısı, kolay külfetsiz olanıdır” (Ebu Davut, nikah:32) buyurur.

Evvla seçim isabetli olmalı, hazırlıklar yapılırken iki tarafı da sıkmamalı, israftan kaçınılmalıdır.

Başta gençler aile yükünü taşıyacak, evliliği yürütecek şekilde yetiştirilmelidir.

Kız yumurta kırmasını bilmezse, kalp kırar, nikah, sorumluluk yüklenmek demektir. Maddi hazırlıklarda bir eksiklik olmuyor da dini, ahlaki ve insani yönden gençlerin eğitiminde bir noksanlık olmamalıdır.

Anam istiyor, babam istiyor diye nikah olmaz. Gençler birbirini istemelidir. Yani gönülsüz nikah kılınmamalıdır.

Yaş konusuna gelince; çocuk yaşta nikah olmaz kızın erkekten büyük olması uygun değildir. Yaş farkının çok farklı olması da ailede huzuru bozar. Beşikte nikah caiz ve geçerli değildir.

Başlık parası, yuva yıkar.

Kadına mehri verilmelidir. Bu, nikahın sahih olmasının şartıdır.

Deli ile, cinsiyeti karışık biri ile nikah olmaz.

Geçici, sadece nefsi yönden yararlanmak için, mal için nikah olmaz.

Anlaşırsak devam ederiz şartı ile nikah olmaz.

Ana baba ve insanlardan gizli nikah olmaz nikah, iki şahitle ilan edilerek yapılır.

Rüyamda falan nikahımızı kıydı, Allah ve peygamber şahit gibi ifadelerle nikah caiz olmaz. Böyle aldatmalara dikkatli olunmalıdır.

Kaçırarak zorla nikah olmaz.

Akli durumu bozuk veya bulaşıcı hastalığı olan, iktidar sahibi olmayanla nikah olmaz. Kadın kadına, erkek erkeğe veya hayvanla nikah olmaz.

Bazı söz ve davranış sonucu nikah gidebiliyor. Yeniden bir merasime ihtiyaç duymadan iki şahit ve şahitler huzurunda, kadının rızası olursa, “Sen beni seviyor, istiyor musun? Bende seni seviyor ve istiyorum” denirse, nikah tazelenabilir.

Nikahın şakası olmaz. İki defa nikah tazeleme olabilir. Üçüncünün şartı çok ağırdır.

İman konusunda dikkatli olunduğu gibi nikah konusunda da hassas olunmalıdır. Boşanma sözcüklerinden kaçınılmalıdır.

Nikah, kutsaldır. Eşler birbirine karşı dürüst olmalı iffet ve namuslarını korumalıdır. Nikahı düşünecek dost ve arkadaşlıklardan kaçınılmalı ve şeytanın tuzaklarına düşülmemelidir. Allah boşanan kadın ve erkekleri sevmez.

* * * * *

d) Düğünde;

Bilhassa düğünlerde edebe son derece uyulmalıdır. Çünkü bir yuvanın temeli atılmaktadır.

Başta bazı hatalar işlenirse, öyle devam eder.

Düğünlerde inancımız ve örf adetlerimiz göz önünde bulundurulmalıdır.

Düğünler meşru bir şekilde yapılmalıdır.

Mahremiyet sınırları aşılmamalıdır. Günah olduğu bildirilen davranışlardan kaçınılmalıdır. Düğün diye müstehcen giyim, kadınların oynamaları, inancımıza uymayan davranışlar görülüyor.

Düğün diye magandalar silaha sarılıyor. Alkol alınıyor, sarhoş naraları atılıyor.

Eğlence olsun diye havai fişekler can ve mal güvenliğini tehdit ediyor.

Yenilen, içilenle çevre kirliliği oluyor. Yüksek sesli çalgılarla insanlar rahatsız ediliyor.

Verilen yemek israf ediliyor.

Gelin almalarda arabaların korna sesleri ile insanların istirahati, yatalak ihtiyarlar düşünülüyor.

Yollarda devam eden eğlencelerle trafik aksatılıyor.

Sokakta, salonda taşkınlıklar yapılıyor.

Milli eğlence ve oyunlar varken şarkıcı kadınlar, dansözler tercih ediliyor.

Bazen ceketler yakılıyor, tabaklar kırılıp üzerinde tepiniliyor.

Düğünler zenginlik gösterisi haline dönüşüyor. İsrrafta başkalarına kötü örnek olunuyor. Evlenme zorlaştırılıyor.

Allah'ın emri, peygamberin sünneti yerine getirilirken günahlar işleniyor. Davetlilerde günaha giriyor. Aile, sağlam ve sevap temeline oturmuyor. Şerle başlayan şerle devam ediyor.

Düğünlerde öpüşmeler, tokalaşmalar, sarılmalar, danslar inancımızla bağdaşmıyor. Açılıp, saçılmalar herkesi günaha sokuyor.

Sözümüz Müslüman, işimiz Müslüman olmuyor.

Yabancılaşma, çağdaşlık sayılıyor "Başkaları ne der?" denilip benliğimizden uzaklaşıyor "El ne der" deniliyor da "Allah ne der denmiyor.

Davete icabet sünnettir ama uygun olan davete gidilir.

Düğün için lüks davetiyeler basılıyor. Bakılıp çöpe atılıyor. Davetiyeler, kitapçık halinde olsa, hem bilgi edinilir hem de atılmaz.

Bugün düğün salonlarının durumu islama ve müslümana uygun değildir. Müslümanın düğününün günahsız, sohbetle, ilahilerle, tekbirlerle olmalıdır.

- Düğün yemeklerine fakir ve ihtiyaç sahibi kimselerin çağırılması sünnettendir.

Düğünde meşruluk yoksa o davete icabet edilmez. İçkili davetlere gidilmez. Peygamber (as): “Sizden biri sakın içki bulunan sofraya oturmasın” demiştir. (Tirmizi, edep:43)

Düğünlerde iyi örnek olunmalı, kötü çığır açılmamalıdır.

Kıscası düğünler günahsız yapılmalı ki, yuvalar sağlam temellere otursun.

Edebe yahu! Denilen düğünler hayra vesile olmuyor. Huzursuzluk, kısa sürede geçimsizlik ve yuva yıkılıyor.

* * * * *

e) Evlilikte;

Peygamber (as) şöyle buyurmuş:

“Evlenmeye gücü yetip de evlenmeyen, benim sünnetimi terk etmiştir” (seçme hadisler:175/67)

Bazı günahların önüne geçebilmek için dinimiz evlenme çağına gelenlerin evlenmesini ve evlendirilmesini emretmiştir. Atalarımız evlenecek gücü imkanı olmayanlar için vakıflar kurmuşlardır.

Evlenmek insanın toplum ahlakının ve neslin korusu bakımından çok gereklidir. Evlenen, iffetini namusunu korur.

Peygamber (as): “Evlenen dininin yarısını tamamlamış olur” buyurur.

Meşru olmayan evlilikler nelerdir?

- Süt kardeşliği, kan yakınlığı (Nisa:23)
- Buluş çağına gelmeyen,
- Akli dengesi bozuk olanın,
- Baskı ve zorlama varsa,
- Erkeklik ve kadınlık görevini yapamayanın
- İddeti dolmayan kadının (Bakara:228-234)
- Nikahlı olan kadının (Nisa:24)
- Aynı cinsten olanların evlilikleri,
- Gizli, geçici hileli evlilikler,
- Adaleti gözetmeyen erkeğin başka bir kadınla evliliği, (Nisa:3)
- Müşrik kadınla evlilik, (Bakara:221)
- Zina eden, gizli dost edinim evliliği, (Maide:5)
- Müslümanın kadının başka dinden olanla evliliği, (Mümtehine:10)
- Ailesini geçindirecek durumda olmayanın evliliği meşru değildir.

Evlenenlerin birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir.

Kadınında ereğinde hayırlı evlatlar yetiştirmek başta gelen görevlerindendir.

İki tarafında birbirinin namusu, iffeti konusunda birbirine ihanet etmemesi gerekir.

Akraba evlilikleri tercih edilmezse, çocuklar daha sağlıklı olur.

Evli çiftler, evin yükünü beraber götürmelidir.

Dini hayat yaşamakta eşler birbirine yardımcı olmalıdır. O zaman huzurlu saygılı bir aile ortamı oluşur. Dini görevlerin yapılması, onları kabalıktan, kötülükten, dövme olayından, hatta cinayet işlemekten alıkoyar.

Eşlerin arasında mezhep, cemaat farklılığı varsa, biri uyum için eşininkine geçebilir.

Alevî olan Allah'a Peygambere inandığı için onunla da evlenilebilir.

Her ne kadar ehl-i kitaptan olan kadınla evlenmek caiz ise de tercih edilmemelidir. Hz. Ömer (ra) yasaklamıştır. Evlenenlerin çocuklarını kadın kendi inancı, kültürü ve geleneklerine göre yetiştiriyor.

Kadınla erkek aile yuvasında birbirine karşı hak sahibidir. Peygamberimiz (as):

“Kadının üzerinde hakları vardır. Sizin de kadınlar üzerinde hakkınız vardır” buyurur. (Tirmizi, Radâ:11)

Bu hak çiğnenmemelidir. Kadın Allah'ın emri, peygamberin kavli ile emanet olarak alınmıştır.

Evlilik, mutlu huzurlu yaşamak hayırlı nesiller yetiştirmek içindir. Didişmek için, kavga için, cinayet için değil. Eşine sıkıntı çektirmek zulümdür. Zalimin hasmı Allah'tır.

Kaba, kırıcı, aşağılayıcı, utandırıcı ve üzen davranışlardan uzak kalınmalıdır.

Sevilmek isteyen sevmelidir, saygı görmek isteyen önce kendisi saygılı olmalıdır.

Mutlu aile için sabır ve hoşgörü gerekir. Böyle olunca sıkıntılı günlerde, hastalıkta ve yaşlılıkta beraberlik devam eder.

* * * * *

f- Ailede;

Aile iki kişiden oluşmaz. Büyük anne büyük baba ve birinci derecedeki aile fertleridir. Onlar yalnızlığa terk edilemez. Onların yeri evin başköşesidir. Huzur evi değildir.

İnsanlar, sabi çocuklar ve yaşlılar sayesinde rızıklandırılırlar.

Yaşlıların hakkına riayet etmeyen, duasını alma-
yan yardım görmez.

Evlatlar ne yaparsa yapsın, ana babalarının hak-
kını ödeyemezler.

İnancımızda cennet anaların ayağı altında, Al-
lah'ın rızası, babanın rızasındadır. Onlar bizim varlı-
ğımızın sebebidir. Allah onlar için "öf" bile deme diyor.

Hanım istemiyor, diyerek ana baba terk edilmez.
Onlara yapılan hakaret, ilgisizlik en büyük edepsizlik-
tir.

Dinimizde Cenab-ı Allah'a itaattan sonra ana ba-
baya itaat gelir.

Kur'an da anaya babaya;

-Merhametli, saygılı davranılacaktır. (Al-i İm-
ran:159)

Onlara iyilikte ihsanda bulunulacaktır. (İsra:24)

- Onlara "öf" bile denmeyecektir. (isra:23)

- Onlarla istişare edilecektir.

- Ancak dinimize aykırı olan konularda itaat ol-
maz.

- Onlar için dua edilecektir.

Ailede çocuğun yetişip yetişmemesi, tamamen
ana babanın tutumuna bağlıdır. Ana baba isterse şer,
isterlerse hayırlı evlat yetiştirirler. İsterlerse dindar,
isterlerse kindar yetiştirirler.

Çocuk ilk şeklini ailede alır. Eğitimi ise ana karnında başlar.

Çocuk, kayıt tuşuna basılmış kamera gibi ne du-yarsa, ne görürse, onu kaybeder. Faydalı insan olmayı ailede öğrenir. Bencil, faydasız insan olmayı da gene ailede öğrenir.

Her aile çocuk ister, olmazsa çeşitli yollara baş-vurur. Paralar harcar. Her aile çocuğunu sevdiğini söy-ler ama eğitime gelince ona vakti kalmaz.

Çocuğun terbiyesi, ana karnında başlar. Çocuk ana karnında helal gıda, doğduktan sonra da, helal sütle beslenmelidir. Ana karnında ananın okuduğu şeyler, söylediği şeyler, hatta düşüncesi çocuğa yansır. O ana babasını örnek model alır.

İdam edilecek birine ikramda bulunulur ve son arzun ne vasiyetin var mı? Diye sorulur. Adam:

- Şu gösterdiğiniz ilgi bana çocukluğumda göste-rilmiş olsaydı ben şu anda idam sehpasında olmaz-dım” cevabını verir.

Peygamber (as) şöyle buyurur:

- “Çocuklarınıza hoş muamelede bulunun ve on-ları güzel terbiye edin.”

- “Çocuklara Allah rızası için sarf edilen her şey sadaka olur” (Buhari, iman:41)

Çocuklar besmelesiz yatırılıp kaldırılmamalı, besmelesiz emzirilmemeli, bir şey yedirilmemelidir.

Çocuklar huyu ve ahlakı bozuk kimselerin bakı-mına terk edilmemelidir.

Bilhassa kız çocukları edepli, hayalı yetiştirilme-lidir.

Güzel duygular davranışlar küçükken telkin edilmeli, acıma merhamet saygı öğretilmelidir.

Zamanında dinleri öğretilmelidir.

Çocuklar her türlü tehlikeden korunmalı,

Cenab-ı Allah: “Ey iman edenler! Kendinizi ve aile fertlerinizi yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun” (Tahrim:6)

- “Ailene namazı emret! Kendinde sabırla devam et!” (Taha:132) diye emrediyor.

Peygamberimizin tebliğ metodunun özü: “Söyleme, yap” olmuştur. Ana baba nasıl bir evlat istiyorsa, öyle yapmalı, örnek olmalıdır. Çocuğun yanlışları usulüne uygun tepki de gösterilmeli tenkit de yapılmalı ki yanlışı doğru algılamamalıdır.

Şiddete başvurulmamalı, aşağılanmamalı, hakaret edilmemelidir.

Başkalarının yanında küçük düşürülmemelidir.

Çocuğa sevgi ile şefkatle yaklaşılmalıdır. Her şeyine müdahale edilmemelidir.

* * * * *

g) Eşler arasında;

Ailede en önemli şey, eşler arasında sevgi ile beraber saygı ve uyum olmasıdır.

Eşler, birbiri üzerinde hakkı olan ve sorumlu kimselerdir. Buna göre hakları korunmalı ve sorumluluklar yerine getirilmelidir.

Eşler birbirine güven vermelidir.

Peygamber (as):

“Ey insanlar, kadınların haklarına riayet ediniz! Onlara şefkat ve merhametle muamele ediniz! Onlar hakkında Allah’tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah’ın emaneti olarak aldınız. Onların iffet ve

namuslarını, Allah'a söz vererek helal edindiniz!" Buhari:10/398) buyurmuş kocaların dikkatini çekmiştir.

Erkek, evin geçimini sağlamakla yükümlüdür. Ev işlerinde de eşinin yardımcısıdır.

Bir hadiste: "En hayırlınız, hanımlarına karşı en hayırlı olanınızdır" buyrulmuştur. (İbn-i Mace, ni-kah:50)

Buna göre erkek kabalık etmemeli, kötü söz söylememelidir. Eşine el kaldırmamalıdır. Hanımlarını döven erkekler hayırlı erkekler değildir.

Peygamber (as) "Sizden biriniz akşam beraber olacağı hanımını dövmesin." (R. Salihin:272) diye emretmiştir.

Erkeğin en önemli görevlerinden biri, aile fertlerine helal lokma yedirmesidir. Diğer önemli görevde ailenin namusunu korumasıdır.

Ev, günah evi, israf evi olmamalıdır.

Kadın ve erkek birbirinin sevmediği, istemediği kişilerle yakınlık kurmamalıdır. Konuşmasında, gülmesinde, giyiminde ölçülü olmalıdır. İffet ve namusunu korumalıdır. Şüpheye, kıskançlığa yol açacak hal-lerden kaçınmalıdır.

Eşler ailenin sırlarını başkalarına anlatmamalıdır.

Bunların hepsi edepli, hayalî kimseler içindir. Edebe en değerli zıynettir. Edebe, gözü, sözü ve gönlü harama kapatır.

"Allah korkusuyla günah ve edepsizliğe sırt çevirip, iffetini koruyanlar, hiçbir gölgenin bulunmadığı günde Allah'ın arşının gölgesinde gölgelemekle müjdelendirilmiştir. (Buhari zekat:16)

Peygamber (as), aile hayatına büyük önem vermiştir. Her konuda olduğu gibi bu konuda da örnek olmuştur.

Ümmetine nikahlı yaşamayı emretmiştir. “Nikah benim sünnetimdir. Kim sünnetimle amel etmezse, benden değildir” demiştir. (İbn-i Mace, nikah:1)

“Nikahı ilan edin tef çalın” demiştir.

Aile yuvasının uzun ömürlü olması için ölçüler koymuştur.

Evliliğin geciktirilmemesini tavsiye etmiştir. Evlenemeyenlere yardımcı olunmasını emretmiştir.

Kadınlarla iyi geçinme konusunda:

“Hiçbir inanmış erkek kadına buğz etmesin” (R. Salihın:275) buyurmuştur.

Hanımları dövenleri kınamıştır. (Age:278)

Kadınında kocasına itaat etmesini tavsiye etmiştir.

Kendisi de evde mütevazi bir hayat yaşamıştır. Evde güçlük çıkarmamıştır, ev halkına, ev işlerinde yardımcı olmuştur. En iyi eş, en iyi aile reisi, örnek baba, şefkatli dede olmuştur. Allah Rasulü, ev halkına karşı çok merhametli davranmıştır. Kaba kırıcı olanları kınamıştır.

* * * * *

h) Boşanmada:

Edep ve adaba uymadan nefsi istekler doğrultusunda kurulan aile yuvaları, ne yazık ki uzun ömürlü olmamaktadır.

Bunun yanında düşmanın hedefi ailedir. Milletimizi yok etmek, Anadolu'ya sahip olmak isteyenler

Türk ailesine, İslam dinine ve gençliğimize asırlardan beri saldırmaktadır.

İçten ve dıştan saldırılar sonunda her geçen yıl boşanmalar artmakta aile bağları zayıflamaktadır. İnsanlar nikah sorumluluğundan kaçmaktadır. Başıboş yaşamak, istediği ile sorumsuzca yaşamak insanımıza daha cazip gelmektedir.

Ömür boyu diye yola çıkanlar birkaç ay sonra ne oldu ki, şiddetli geçimsizlik diye mahkemeye başvuruyor. Kanlı bıçaklı oluyor. Medyanın yayınları, diziler, filmler, moda, taklit, manevi değerleri yıktı. İffet, namus, haya yok oldu. Gayri meşru hayat, flört, zina çağdaşlık oldu.

Aileyi ayakta tutan ayıp, günah, haram kavramları anlamını yitirince, aileyi ayakta tutacak değer kalmadı.

Biraz kırgınlık anlarında ilk akla gelen boşanma oluyor.

Aile hayatını, namuslu ve becerikli insanlar devam ettirir.

Empati eksikliği ailedeki sen-ben çekişmesi sevgi saygıyı yok ediyor.

Eşlerin birbirine sabır ve tahammül gösterecek olgunlukta olmaması, boşanmaları arttırıyor.

Kadınların sokağa, iş hayatına atılmalarıyla eve, eşe bağlılık azaldı.

Şimdiki yeni kurulan aileler anne baba ile ilişkiyi kesiyor. Böyle olunca geçimsizlik anında devreye girip durumu düzeltemiyorlar.

Sorumsuz erkeklerin kabalaşması, dövme olayları, aile içi kavgalar aileyi bitirmiştir.

İslam dini aile yuvalarının yıkılmaması için iki taraflı tedbir almıştır. Bunlara uyulmuyor. Eşitlik, reislik, senin, benim anlayışı ile kadın tahrik ediliyor.

Müstehcenlik, serbestlik, kıskançlık doğuruyor.

Eşlerin yabancılarla sarılıp öpüşmesi, tokalaşması, karışık yaşayış, birbirine isimleri ile hitap etmesi güveni sarsmaktadır.

Alkol, kumar gibi alışkanlıklar ortak sorumlulukların yerine getirilmesine mani oluyor.

Evliliğe üçüncü şahısların girmesi halinde iş çıkırından çıkıyor.

En önemli şey, bir evde dini hayat yaşanmıyorsa, Allah korkusu olmaz. Acıma olmaz. Merhamet olmaz, şeytan her an münakaşa edecek, didişecek problemler icat eder.

Eskiden boşanma bilinmiyordu 60-70-90 yıl aynı yastığa baş koyuyordu. Bunun sebebi onların dindarlığı idi. Çünkü boşanma sebeplerini din yasaklamıştır. Günah, haram demiştir.

Boşanma helal olmayan mubahtır. Geçerli bir sebep olmadan boşanma veballi bir iştir.

Geçerli sebep ne olabilir?

- Sonradan ortaya çıkan hastalık,
- Eş iktidar sahibi olmayıp tatmin edemiyorsa,
- Evi terk ve dört ay haber alınmıyorsa,
- Ağır hapis cezası,
- Kötü muamele cana kast varsa,
- Zina olayı olmuşsa,
- Koca ahlaksız ısrarda bulunuyorsa,
- Eş dinden çıkmış, dini inkar ediyorsa,

- Erkeğin evin giderini temin gücü yoksa, sorumluluklarını yerine getirmiyorsa,

- İyi olmayan bulaşıcı hastalık varsa,

Haksız yere iftira atmak, boşamak zulümdür.

Unutulmamalıdır ki, eşler başta iyi günde de, kötü günde de diye yuva kurarlar.

Kadın hayızlı iken boşanmaz. Başkası ile ilişki için boşanma haramdır.

Boşanma sözcükleri nelerdir?

Nikah imana bağlıdır, iman giderse nikah da gider.

Sarhoşun söylediği boşama sözü nikahı götürür. Sarhoşluk mazeret sayılmaz.

Nikah şartı olarak kadın boşama yetkisi aldıysa, geçerli sebep olunca eşini boşayabilir.

Erkek: Seni boşadım,

Seni boşuyorum,

Sen benden boşsun, boş ol diye aynı anda üç defa söylese de bir boşama sayılır.

Birinci ikinci boşamalardan dönüp nikah tazelenir. Ama üçüncü boşamadan dönülmez. Kadın kendi arzusu ile başkası ile evlenir ondan da boşanırsa, onunla tekrar nikah kıyılabilir.

Bunda anlaşma, hile olmaz.

Bir önemli şeyde kendini bilmeyen sinir hastası, sara hastası, büyük acı çekenin, aşırı derecede bunalmıda olanın boşaması geçersizdir.

Bir insan dünyalar kadar boş ol, boşsun dese bir boşama sayılır.

Eşini boşamaya yemin eden, yemin keffareti verir, boşama yoluna gitmez.

Nikah ciddiye alınmalı, ikide bir boşanma akla gelmemeli, boşanma sözcükleri söylenmemeli aile korunmalıdır. Boşanma son çare olmalıdır.

Boşanma nasıl olur?

- Erkeğin boşaması ile olur

- Eşin ölümü ile olur.

- Boşama yetkisi olan kadının boşaması ile olur.

- Zina eden kadın boş olur.

- Erkeğin dört aydan fazla yaklaşmamaya yemin etmesi ile olur.

- Eşin dinden çıkması, inkarı ile olur.

- Eşini annesinin, kız kardeşin, mahrem yerine benzetmekle olur. (Mücadele suresi :1-4)

- Boşama telefonla da, mektupla da olur.

- Engellinin işareti ile boşama olur.

- Zorla, baskı tehdit altında boşama geçerli olmaz.

- Süt kardeş oldukları ortaya çıkarsa, boşanma olur.

- Mahkemenin boşaması kesin boşanmadır. Anlaşmalı da olsa beraber yaşayamazlar.

- Kayın valideye, baldıza, hanımın hala ve teyzesine cinsi ilgi duyması ve ilişkisi ile boşanılmış olur.

- Küfre götüren söz ve davranışlar nikahı düşürür. Çünkü nikah imana bağlıdır.

Boşanma, hoş olmayan bir şeydir. Boşanmak kimseyi mutlu etmez; yuva yıkılıyor. Çocuklar zarar görüyor. İki taraf da belki günaha giriyor. Bu konuda

toplumdaki kötü örnekler göz önünde bulundurulmalıdır.

Evlilik, bilhassa kadın için büyük bir nimet ev barınaktır. Boşanan kadına “dul” gözü ile bakılır.

Boşanma, bulaşıcı hastalık gibi yayılmamalıdır.

Boşanmaların çoğu vebalsiz boşanma olmuyor.

Daha çok gizli ilişkiler, ikinci evlilikler oluyor.

Biraz rahata erenin gözü dışa kayıyor. Şaşı oluyor; evini, yavrularını görmüyor. Gizlice dini nikah kıyılıyor. Gizli nikah olmaz.

Nikah üstüne nikah her zaman caiz değildir. Kadın için hiç caiz değildir.

İlan edilmeyen gizli nikah caiz değildir.

İkinci evlilik için şartlar nelerdir?

- Zaruret olması gerekir.

- Eşin, çocukların rızası alınmalıdır.

- Nikah ilan edilmelidir.

- Eşler arasında adalet uygulanmalıdır. Bu adalet iki eş arasında tam gerçekleştirilemeyeceğine göre ikinci evlilik geçerli değildir.

Sonuç olarak; mazeretsiz boşanma inançsızlık hastalığıdır.

Peygamber (as): “Kişinin ailesini ihmal etmesi, ona günah olarak yeter” buyurmuştur. (R. Salihın:293)

Bir husus da başkasının yuvasını yıkmamak lazımdır. Yuva yıkanın yuvası yıkılır.

Peygamber (as):

“Başkasının iffetine, namusuna dokunmayın ki, kendi kızlarınız ve hanımlarınız namuslu kalsın” buyurmuştur. (Seçme hadisler:143/11)

Dikkat edilirse yapılan faaliyetlerle kadın, erkeğin karşısına feminizm oyunu ile dikiliyor. Kadın hakları, aile reisliği, eşitlik teraneleri, ile kadın sıcak aile yuvasından koparılıyor. Teşhircilik, flört oyunları ile de erkek yuvadan uzaklaştırılıp, yuvalar yıkılıyor.

Boşanma oranları azaltılmalı, aile yuvalarına sahip çıkılmalıdır.

Sık sık evimizdeki beyaz eşyaları, klima, kombi gibi kullandığımız şeyleri ve arabamızı bakımdan geçiriyoruz da evliliğimizi hiç bakıma alıyor, gözden geçiriyor muyuz?

Unutmayın bu olay, aile yuvasının ömrünü uzatacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SOSYAL HAYATTA EDEP – ADAP

Mustafa Öselmiş

SOSYAL HAYATTA EDEP – ADAP

İnsanın iyisi var kötüsü var, faydalısı var zarar vereni var. Her hareketin, her düşüncenin faydalı olanı var, zararlı olanı var. Her insanın bir edepli, birde edep dışı olanı var.

Toplum hayatında her insana edepli davranmak yakıştır. Çünkü insanlar toplu yaşamak zorundadır Cenab-ı Allah her kötü huyu; ısırmaı, tepmeyi, parçalamayı, sokmayı ve vahşiliği hayvanlara vermiş, insana iyilik, güzellik kalmıştır. İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez, güler yüzünden ve güzel ahlakından başka neyi vardır?

Cenab-ı Allah insanı “ en güzel biçimde yarattığını” bildiriyor. O zaman insana güzel davranmak ve güzel yaşayıp, ömrünü güzel bir şekilde tamamlamak yakıştır.

Canlılar arasında, sorumlu olan tek varlık insan-
dır. Öyleyse insan nasıl olmalı?

- Müslüman, konuştuğu zaman doğru konuşmalıdır. Yalana, yemine gerek duymamalıdır. Sözün güzeli söylemelidir, tatlı söylemelidir. Kaba, kırıcı olmalıdır. Sövmek, alaysı konuşmak, insanları aldatmaktan kaçınmalıdır. Ayrıca yerinde zamanında yeteri kadar konuşmalıdır. Konuşurken sesini yükseltmemelidir. Niye söyledim diye pişman olacağı sözü söylememelidir. Sözü doğru, dikkatli ve ölçülü söylemelidir.

Cenab-ı Allah: “Ey insanlar! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin ki, Allah işlerinizi yoluna koysun ve günahlarınızı bağışlasın, kim Allah’a ve Rasulüne itaat ederse, bir başarıya ulaşmış olur.” (Ahzab:71) diye emrediyor.

Peygamber (as) da: “Ya hayır söyle ya da sus” buyurarak konuşmaya ölçü ve edep koymuştur.

- Yemede, içmede, giyimde ve diğer harcamalarda sınırı aşmamalı, gereğinden fazlasını israf etmemelidir.

- Cenab-ı Allah: “İsraf etmeyin. Allah israf edenleri sevmez buyuruyor. (Enam:141)

- Yaşlılığından dolayı, ana baba gibi hizmetinden dolayı, ilminden dolayı el öpülür, ama menfaat için, dünya çıkarı için el öpülmez ve öptürülmez. El öptürmekte gurur vardır, üstünlük duygusu vardır. El öpeni de aşağılamak vardır. Hele iki cins arasında el öpmek, öptürmek edebe uymaz.

- İnsanların sırlarını araştırmak, yüzüne vurmak, arkasından konuşmak, onu kötülemek edep dışı bir davranıştır.

- Güzel bir şey görüldüğü zaman “Maşallah” “Barakellah” demek insanlara, hayvanlara ve eşyaya nazarı ile zarar vermemek edeptendir.

- Aksıran birine aksırınca “Şükür elhamdülillah” derse, “yer hamükellah” denir o da yehdina yehdi kümullah” diyerek cevap verip dualaşılır.

- İnsanlara karşı güzel davranmak tatlı dilli, güler yüzlü olmak faydalı olmak, zarar vermemek güvenilir olmak, güven vermek insanlık görevidir. İnsanlar müslümanın elinden dilinden emin olduğu zaman, olgun müslüman olur.

- Güzel, temiz giyinmek, gururdan, kibirden uzak durmak, insanlara karşı saygılı olmak ve güzel görünmek sünnettendir.

- Hak sahiplerine karşı adil olmak, onlara iyi davranmak, haklarını vermek, başkalarına karşı örnek olmak kişinin iyiliğindedir.

- Büyüklere karşı saygılı olmak, küçüklere karşı merhametli olmak, kendisi için istediği bir şeyi başkası içinde istemek. Kendisi için istemediğini başkaları içinde istememek, başkalarının malına, canına, ırz ve namusuna göz dikmemek, inancına ve düşüncesine karşı saygılı olmak insanlık gereğidir.

- Gözleri görmeyen Ümmü Mektum'a elinde olmadan sorusunu geciktirdiği için peygamber (as) Allah tarafından uyarılmıştır.

İnsanlara karşı iyi davranmak yaşlı, "hasta, engellilere ilgi duymak, karşılaşınca selam vermek, hal hatır sormak, varsa ihtiyaçlarını gidermek, onları mahcup etmemek, ayıplarını yüzüne vurmamak, onlardan ayrılırken izin isteyerek ayrılmak âdâptandır.

- İnsanların yanında, birileri ile gizli konuşmak, gülmek, başkalarını küçümsemek, başkalarının hatalarını araştırmamak, başkaları hakkında kötü zanda bulunmamak, başkaları için bozuk yürekli olmamak Kur'an ahlakındandır.

- Hasta olanları ziyaret etmek ziyareti uygun zamanda, kısa tutmak. Bir eksiğinin olup olmadığını sormak, şifa dilemek, iyisin "iyi olacaksın inşallah" diyerek moral vermek, gidilmesi sakıncalı ise telefonda geçmiş olsun demek, şifa dilemek, yanında moral bozacak şeylerden bahsetmemek, ölümden, ölmekten söz etmemek, hastalığın bir imtihan olduğu ve günahlara keffaret olduğunu anlatmak, sabır tavsiye etmek insanı ve islami görevdir.

- Hastanın yakını isek, yavaşça bir vasiyetinin olup olmadığını sormak gereklidir.

- Hastanın duası red olmaz. Ona dua ederken onun duasını almamızı peygamberimiz tavsiye ediyor.

- Bu konuda Peygamber (as) şöyle buyurur:

- “Hasta ziyaretinde bulunan dönünceye kadar Allah yolundadır” (Buhari Birr:39)

Bir hadislerinde de hasta ziyaretine gidene dönünceye kadar melekler dua eder.” (R. Salihın:903) buyurmuştur.

Bir kutsi hadiste de:

- “Allah kıyamet günü: “Ey ademoğlu ben hasta oldum da, sen beni ziyarete gelmedin! Diyerek kuluna sitem eder. Kul: Ya Rabbi, sen alemlerin Rabbisin, ben seni nasıl ziyaret edebilirdim” der. Rabbi ona falan kulum hasta oldu da, onu ziyaret etmedin. Onu ziyaret etseydin beni ziyaret etmiş olacaktın” der.

(Muslim Birr:43) buyrulmuştur.

Edep adaba uymayan ziyaretten sevabın hasıl olmayacağı bilinmelidir.

Peygamber (as): “İnsan yediğinden ibarettir” buyurmuştur. İyi insan faydalı müslüman olabilmek için yediğimize, içtiğimize dikkat etmelidir.

Helalden yiyip içen, boş ve manasız işler yapmaz, boş söz söylemez. Vaktini oyun eğlence ile geçirmez. İtikat düzgünlüğü ancak helal şeylerle elde edilir.

Allah’ın kitabında Rasulün sünnetinde günah ve haram olduğu bildirilen şeylerden sakınmak ve sakındırmak edeptendir. Allah’tan haya eden günaha, harama ilgi duymaz, kaçınmada, korunmada uyanık olur, şüpheli şeylerden kaçınır.

Peygamber (as):

“Şüpheli şeylerden uzak duran, dinini ve ırzını korumuş olur. Kinde kaçınmazsa harama düşer” buyurmuştur. (R. Salihın: 588)

Bir hadislerinde de:

-“Haramın bitirdiği et, cehenneme layıktır. Bir lokma haram yiyenin, kırk gün duası ve namazı kabul olmaz” buyurmuştur. (R. Salihın:1883)

Müslüman, haramdan ve şüpheli şeylerden uzak duracaktır. Günahlardan, haramlardan kendini koruyanlara Kur’an’da cennet vaad edilirken, haram ve günaha bulaşanlara tövbe etmediği takdirde cehennem vaad ediliyor.

Müslüman bu konuda da hassas olacak. Nefsinin arzularına uyup dünyaya meyletmeyecektir.

Şeytan insana günahı, haramı güzel gösterir. “Allah’ın affı bol” der, Allah’ın rahmetinden ümit kestirir. Onun için müslüman nefsinin arzularından ve şeytanın aldatıp tuzağına düşürmesinden son derece kaçınmalıdır.

Birbirinin sırrını başkalarına anlatmamalıdır.

- Alış-verişte dikkat edilmesi gereken hususlar vardır.

- İşyeri besmele ile açılmalıdır.

- Meşru iş yapılmalıdır.

- Fahiş fiyat uygulanmamalıdır.

- Haram kılınanın, buluntu malın, çalıntı malın alım satımı yapılmalıdır.

- Faize bulaşılmamalıdır.

- Helalden kazanmaya dikkat edilmelidir.

- Maldaki, kazançtaki fakirin hakkı ve Allah’ın hakkı gözetilmelidir.

- Satış esnasında; yalandan, yeminden kaçınılmalıdır.

- Müşteri herhangi bir şekilde aldatılmamalıdır.

- Yanında insan çalıştırıyorsa, iş sahibi onun hakkını gözetmeli, alınının teri kurumadan hakkını tam olarak vermelidir.

- Aldatan, kendini aldatır. Peygamber (as): “Aldatan bizden değildir” buyurmuştur.

- Satıcı, borçluya kolaylık göstermeli, borçluda borcunu zamanında ödemelidir. Peygamber (as): “Parası olduğu halde borcunu ödemeyen zalimdir” buyurur.

- Allah: “Akrabalık haklarına riayetsizlikten sakının” diye emrediyor (Nisa:1)

Bu emre göre akrabalar unutulmayacak. Zaman zaman uygun durumlarda ziyaret edilecektir.

Peygamber (as): “Sıla-i rahmi kesen cennete giremez” buyurmuştur. (Buhari, edep:11)

Bir hadisinde de:

- “İyiliklerin en güzeli, kişinin babasının sevdikleri ile ilişkisini kesmemesidir” demiştir. (Tirmizi, birr:5)

- Bu ziyaret, zamanın uygun olduğu, işinden alıkoymama, kalmayı uzatmama, sıkıntı vermeme durumunda yapılmalıdır.

İhtiyaç sahibi iseler yardımcı olunmalıdır.

-Dilenmeyi meslek haline getirenlere yardım yapılmaz. Onlar gerçek ihtiyaç sahibi kimselerin hakkına tecavüz ederler.

Dilenmek normal insanın hassasiyetiyle bağdaşmaz. Çalışamayacak durumda olan, zaruri ihtiyaçlarını karşılayamayacak hale gelenlerin varlık sahiplerinin malında hakkı vardır. (Zariyat:19)

İhtiyaç sahibi azarlanmamalıdır. (Duha:10)

- Onur kırmadan ihtiyacı giderilmelidir.

- İhtiyacı olan da dükkan dükkan, ev ev sabahtan akşama kadar dolaşmamalı, o günkü ihtiyacı karşılınca el açmamalıdır. Çünkü daha fazlası helal olmaz.

- İşin gerçeği, asıl ihtiyaç sahibi dilenmez. Bizim vazifemiz araştırıp onu bulmaktır.

- Davete icabetin adabıda önemlidir.

Bu konuda peygamberimiz (sav)

- “Bir davete çağrıldığında icabet edin” (Buhari, nikah:74)

- “Davete gidin ve davet sahibine dua edin” (Müslim, nikah:106)

- “Yemeklerin en fenası, zenginlerin davet edilip fakirlerin davet edilmemesidir” (Bu hari, nikah:72)

- Her davete gidilmez; günah işlenen, alkol alınan, edebe ve adaba uymayan davetlere gidilmez.

- Davet edenin kazancının meşru olup olmadığına bakılır.

- Bir hadislerinde peygamberimiz: “Yemeğini itikadı düzgün olanlar yesin” buyurmuştur.

- Bir defasında da “Sakin alkol bulunan sofraya oturmayın” demiştir.

- Atalarımız: “davet edilen yere erinme davet edilmeyen yerde görünme” demişlerdir.

Davetlerde gösteriş, israf olmamalıdır. Davet sebebiyle hayra vesile olacak şeyler yapılmalıdır.

-İnsanlarla ilişkilerde hoşgörülü olmak ahlak güzelliğidir.

- Kaba, kırıcı olmak, hatalarını insanların yüzüne vurmamak islam ahlakına yakışmaz.

- Affedici olmak,

- Öfkelenmemek,

- Düşmanlık yapmamak,

- İntikam alma yoluna gitmemek,

- Özür dileyenin özrünü kabul etmek fazilet sahibinin ahlakındandır.

Gayri müslimle ilişkilerde dürüstlük esastır. Hakkı korunur. Düşmanlık yapılmaz. Ama dostluk olmaz. Müslüman kadın onlardan biri ile evlenemez

Kur'an'da;

- Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kafirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah yanın-da hiçbir değeri yoktur.

- - "Ey iman edenler! Yahudi ve hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirlerinin dostudurlar. Onları dost edinenler onlardan olur. Şüphesiz Allah zalime yol göstermez" (Maida:51) buyrulur. Kafirle dostluk Allah rızasına uygun değildir.

- Komşuluk da edep adap çok önemlidir. Allah Rasulü: "Cebrail komşuyu o kadar tavsiye etti ki, komşuyu komşuya mirasçı yapacak zannettim" demiştir. (Buhari edep 28)

- "Allah'a ve ahiret gününe inanan komşusuna iyilik etsin" (Buhari edep:31)

- "Komşusu ile karşılaşınca selam vermeli, halini sormalı.

- Komşuyu üzecek, kıracak davranışta bulunulmamalı.

- Bir şey isterse "yok" denmemeli.

- İyi kötü zamanlarında, sevincini ve üzüntüsünü paylaşmalı.

- Davetine icabet etmeli.

- Gizli halleri araştırılmamalı.

- Hastalığında ziyaret edilmeli,

- Komşu kıskanılmamalı,

- Malına canına ırz ve namusuna göz dikilmeme-li.

- Her konuda komşuya güven verilmeli.

Üzerine bir şey silkelenmemeli, üzerinde ses çıkaran terlik ve ayakkabı ile gezilmemeli, yani bize yapılmasını istemediğimizi ona yapmamalıyız.

- Rüzgarı, güneşi kapatılmamalı,
- Komşuya ikramda bulunulmalı,
- Düşününde, cenazesinde ona yardımcı olunmalıdır.

- Giyimde edepli davranılmalı. Ne günaha girilmeli, ne de başkalarının günaha girmesine sebep olunmalıdır.

- Taciz, tecavüz ve şüphelenme gibi davranışlara müsaade edilmemeli,

- İnsan kendini teşhir ederek etrafına kötü mesajlar verilmemelidir.

- Kendini bilen insan Allah'ın emrine uyarak ırzını, namusunu korumalıdır.

- Kadın olsun erkek olsun hayasızca giyinmemelidir.

- Bilhassa çocuklarımıza ve yeni yetişen gençlerimize iyi örnek olunmalı, müstehcen giyinmenin edep dışı olduğu anlatılmalıdır.

- İnsanın hayvandan farkı edeptir. Edebi olmaya insan denmez.

- Aile hayatında ailenin ayakta durması ve sağlıklı nesiller yetiştirmesi için edebe ve adaba uygun davranmanın önemi büyüktür. Başta aile kurulurken islamin koyduğu kurallara uyulursa, mutlu ve huzurlu, iyi nesiller yetiştiren aile yuvası kurulmuş olur. Yüz güzelliğine bakılıp, ahlak güzelliği ve o güzelliği koruyacak inanç aranmazsa, yuva sağlam temellere oturmuş olmaz.

- Eğlence merkezlerinde, sokaklarda karar verilir flörtten evliliğe gidilecek olursa evliliğin ömrü kısa

olur. Birkaç ayda güvensizlik, bıkkınlık, şüphe ve şiddetli geçimsizlik iki genci birbirinden ayırır.

- Bugün geçimsizliklerin kavgaların ve korkunç cinayetlerin sebebi, eşlerin birbiri üzerindeki haklarını gözetmemekten ve sorumlulukların yerine gelmesinden kaynaklanmaktadır.

- Peygamber (as) şöyle buyurmuştur:

- “En hayırlınız, ailesine en güzel davrananıdır”
(İbn-i Maci nikah:50)

- Bugün erken yaşta, hatta ailelerinden habersiz gençlerin kurduğu evlilik aile müessesesine büyük zarar vermektedir.

Bugün telefonla, internetle kurulan birlik beraberlik aileyi oluşturmuyor.

İnançlı kimselerin kurduğu yuvaların uzun ömürlü olması, inancın yüklediği sorumluluktandır. İnanan insan, eşine ihanet etmez, hanımını dövmez. Hanımını ve çocuklarını asla, öldürüp, katil olmaz.

Evlilikte edepler:

-Önce iyi bir seçim yapılmalıdır.

Nişan, düğün zulme dönüşmemelidir. Ağır masraf ve israftan kaçınılmalıdır. Yoksa ilerde geçimsizlik sebebi olur.

Allah’ın emaneti olarak alınan eşe kaba ve kırıcı davranılmamalıdır.

- Huysuz, iffetsiz, alkolik, kumarbaz ve uyuşturucu alışkanlığı olan biri eş olarak seçilmemelidir.

- Düşüncesi ve inancı bozuk olanla evlenilmemelidir. Allah: “İnanan kadınları kafirlere vermeyin” (Mümtehine:10) buyuruyor.

- Ailede “Ben” değil “biz” olmalı. Ali Veli, Ayşe, Fatma gibi isimlerle eşler birbirini çağırılmamalı. Bu

sevgi saygıyı yıkar. “Hanım, Bey” şeklinde daha uygun olur.

- Eşler birbirine ad takmamalı,

- Eşler arasında herhangi bir problem olursa, büyükler devreye sokulmalıdır.

- Ani karar verilmemeli, sonradan pişman olunacak, söz söylenmemelidir.

- Tartışma ve inatlaşma kavgaya götürür. Bazen susmak çok güzel olur. Kırgınlık anlarında inancı, sabrı ve hoşgörüyü devreye sokmak problemi çözer.

- Eşler birbirine her bakımdan bilhassa sadakat konusunda güven vermelidir.

- Eşler birbirine zaman ayırmalıdır. Biri konuşurken diğeri dinlemelidir.

- Yapılacak işler konusunda istişare edilmelidir.

- Çocuklar beraberce yetiştirilip terbiye edilmelidir.

- Verilen söz tutulmalıdır.

- Sırlar ifşa edilmemelidir.

- Televizyon ve telefon araya girmemelidir.

- Üçüncü şahıslarda ilişkilerin sınırı aşmamalıdır

- Hatalı olan özür dilemesini bilmelidir.

- Eşler arasında empati yapılmalıdır.

- Evde senin, benim olmamalı, gizli harcamalar yapılmamalıdır.

- Ev israf evi, günah evi olmamalıdır.

- Evin kazancı helalden olmalıdır.

- Yemek özenle yapılmalı, eşin sevdiği şekilde olmalıdır. İş “Dışarda yiyelim, alo diyelime kalırsa, hoşnutsuzluk olur. Eşler birbirine yabancılaşır.

- Dışardaki, işyerindeki, ana baba evindeki problem eve taşınmamalıdır.

- Gelip giderken Allah'ın selamı ile selamlaşılıp dualaşılmalıdır.

- Eşlerin ibadet alışkanlıkları olursa, birbirinden şüphe etmezler. Dini hayat insanı kötülüklerden alıkor.

- Eşler birbirlerine olan hizmetlerinden dolayı "Allah razı olsun" derse, hoşnutluk olur.

- Kadın, ev işlerini bırakıp ev ev günlere gider, sokaklarda kendini teşhir ederse, o evlilik yürümez.

- İki taraf da sorumluluklarını noksansız yerine getirirse, eve huzur gelir. Mutlu olurlar.

- Aile yuvasının devamı için erkeğin işi kadına, kadının işi ereğe kalmamalıdır.

- Baba, eşinden ve çocuklardan sorumludur. Yüce Allah. "Ailene namazı emret, kendi de sabırla devam et" diye emrediyor. (Taha:132)

Çünkü namaz, insanı değiştirir ve kötülüklerden alıkoyar.

Bugünün aileleri dinden uzaklaştıkça mutluluktan, huzurdan ve ailenin sıcak ortamından da uzaklaşıyor.

"Erkek, eşini küçük düşürecek davranışlardan kaçınmalıdır.

Erkek herhangi bir iffetsizliğe göz yummayacağı gibi gereksiz kıskançlıktan da sakınmalıdır.

- Darlık zamanlarda sabredip, şükredilmelidir. Kendilerini başka ailelerle kıyaslamamalıdır. Yukarılara değil, aşağıdakilere bakılırsa, kişiler şükretmesini daha iyi bilir.

- Ailede komşuluk ilişkileri iyi kurulmalıdır. Aileye zarar verecek kimselerden uzak durulmalıdır.

- Aile içi şiddete asla başvurulmamalıdır. Ailede öfkeye, dayağa yer yoktur. Peygamberin ifadesiyle “Eşlerini dövenler hayırsız kimselerdir.”

- Suç hep karşı tarafta aranmamalıdır. Eşler suçu birazda “Kendin de aramalıdır.

- Eşler boşanmayı düşünmemeli, boşama, boşanma sözcüklerini ağızlarına almamalıdır.

Allah yersiz boşanmayı sevmez.

Hayatımızı yaşarken örnek olmak, iyi çıkır açmak ve hayra vesile olmak, hayatın gayesidir.

Bir şeye sebep olmak, onu işlemiş gibi olunur.

Peygamber (As): “Bir hayra vesile olan kişiye o hayrı yapanların sevabı kadar sevap verilir” (Tirmizi, ilim:14) buyurmuştur. Böyle işlerden gelen sevap, kıyamete kadar amel defterine yazılır.

- Kul hakkına riayet en büyük edeptir. Cenab-ı Allah kendi hakkını helal edip vazgeçebilir. Ama hayvan ve kul hakkını affetmeyeceğini bildiriyor.

- Hak kime karşı işlendiyse o hak sahibidir. Peygamber (as)a işlenen bir hatayı da Allah affetmez.

- İnsanlara karşı işlenen suçların affi devlete ait değildir. Hak sahipleri affederse, af o zaman gerçekleşir.

- Kamu malını korumak herkesin görevidir. Korumamakta, kötüye kullanmakta öksüz yetim ve dulların hakkı geçer. Devlet adamı yaptığı işi doğru ve güzel yapmalı aldığı maaşı hak etmeli, kurallara uygun adil hareket etmelidir.

Ayrıca güvenilir olmalı, örnek olmalı, sözünde durmalı, vaad ettiğini yerine getirmeli, samimi olmalı, hiçbir şeyi suistimal etmemelidir.

Nazik davranmalı hoşgörülü olmalı, ayırım yapmamalı milletin çıkarlarını korumalıdır.

Peygamber (as) şöyle buyuruyor:

- "Kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz, müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz." (Buhari ilim:11)

- Her müslüman üzerine düşen görevleri yerine getirmekle mükelleftir.

- Güzel ahlak ve doğru inanç sahibi olacaktır.

- Bilgi sahibi olmalıdır.

- İslamı temsil hassasiyeti olmalıdır.

- Gayesi Allah rızası olmalı ve başkalarına faydalı olmak için çalışmalıdır.

- Söylediğini yapmalı, vaadini yerine getirmelidir.

- Üzerine farz olan tebliğ görevini, tepki görevini, iyiliği emredip kötülükten sakındırma görevini sürekli yerine getirmelidir.

- Bu görevleri yaparken zarar vermeden kırıp yığmadan yapılmasına dikkat edilmelidir.

- Bu görevlerin yapılış tarzını İbn-i Sina şöyle özetlemiştir.

- "İyiliğin şartı beştir:

1- Tez olmalı,

2- Gizli olmalı,

3- Sürekli olmalı

4- Gözde büyütülmemeli,

5- Yerini bulmalı.

Peygamber (as) Allah yolunda ayağı tozlananlara Cehennem ateşi dokunmaz" demiştir.

Tebliğde önce yaşamak esastır. Peygamber (as): "Söyleme yap!" demiştir.

Hata yüze vurulmaz.

Zorlanmaz, zorlaştırılmaz. Allah: "Dinde zorlama yoktur" buyurur. (Bakara:256)

Tebliğde temsil ve samimiyet çok önemlidir. Usulüne göre yapılmayan her hizmet yerini bulmaz ve maksat hasıl olmaz.

Misyonerler Afrika'ya tabutları ile dönmemek üzere gittiler. Kendisinden önce gidenin yamyamlar tarafından yendiğini bile bile çekinmediler, gidenlerin yerini doldurdular.

Peygamber (as) Çin'e tebliğ için bir sahabi göndermişti. Birkaç yıl sonra peygamber (as)'ı çok özlemişti. Görüp gelivereyim diye yola çıktı, bir ay yolculuktan sonra Medine'ye vardı. Allah Rasulünün vefatını öğrendi. "Beni Çine Allah Rasulü gönderdi" deyip eyleşmeden gerisin geriye döndü. Ölünceye kadar görevine devam etti.

Kabirler ziyaret edilir ve onlar için hayır duadan sonra onlardan ders alınır. Onlara yapılan iyilik de, kötülük de onlara ulaşır.

Peygamber (as) mezar ziyaretleri yapmış ve onlar için dua etmiştir. Şöyle buyurur.

- "Ölüleriniz için Yasin okuyun." (Ramazu-l-ehadis:79/4)

- Kabir ziyaretini bilhassa bayanlar uygun kıyafetle gitmelidirler. Ağlayıp, sızlayıp, taşkınlık yapılmamalıdır.

- Önce "Essalü aleyküm ya ehlel kubur" diyerek selam verilmelidir. (onlar gelenlerden haberdar olur. Verilen selamı alırlar, fakat cevap veremezler, ziyaret sebebiyle sevinirler.)

- Okumasını bilenler okurlar. Önce kendi yakınlarının sonra da orada yatan, layık olanların ruhlarına bağışlarlar.

- Mezarın taşı, toprağı öpülmez, yüz sürülmez, toprağı alınıp götürülmez.

- Mezarın üzerine bir şeyler konmaz. Üzerine oturulmaz. Mezarın etrafında dönülmez.

- Mum yakılma, çaput bağlanmaz.

- Kabirde yatanın mersine ihtiyacı yoktur, yasına ihtiyacı vardır. Mersinle çevre kirletilmez.

- Mezara ağır masraf yapılmaz. Yatana ağırlık verir.

- Kabir taşına anlamsız şeyler yazılmaz.

- Mezarda yatandan bir şey istenmez, beklenti içine girilmez. Ona şikayet edilmez. Böyle davranışlar şirktir.

- Kabir başında adak kesilmez, kanı oraya buraya sürülmez.

- Kabir yanında namaz kılınmaz. Mezarlıkta ayrı bir bina veya bölüm varsa orda kılınır.)

- Kabir toprağı büyü malzemesi olarak kullanılmaz. Kabrin üzerine büyü malzemesi konmaz.

- Kabrin ağacı kesilmez, otu yolunmaz.

- Kabir de sorgu vardır. Ona bağlı olarak azap da vardır. Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçe, ya da cehennem çukurlarından bir çukur olduğunu peygamberimiz haber vermiştir. Orası ebedi istirahatgah yeri değildir. Onların varsa kabir azaplarının dinmesi ve günahlarının affı için dua edilir. Geri geri gitmeden sessizce veda edilir.

- Onun borcu varsa ödeme yoluna gidilir. Ölen için ihtiyaç sahiplerine hayır yapılır.

- Ölenin dünyada sevdikleri ziyaret edilir. Ölenin kemiklerini sızlatacak onu üzecek işlerden kaçınılırsa, ölen sevinir.

ALTINCI BÖLÜM
GÜNLÜK HAYATTA EDEP VE ADAP

Mustafa Öselmiş

GÜNLÜK HAYATTA EDEP VE ADAP

Günlük hayatında müslüman dünya-ahiret dengesini, akıl-davranış dengesini sağlıklı ve düzgün kurmalıdır.

Müslüman, hayatta doğru, dosdoğru olmalı ve doğru yolda yürümelidir. Dengeli hayat insana huzur verir, mutlu eder.

İnsanın davranışlarında ölçü ve edep gerekir, edepten yoksun hayat, tuzsuz yemeğe benzer.

Kişinin edep ve adaba riayeti, eline, beline, diline sahip olması, kendini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi onun inancı ve ahlakının güzelliğindedir,

Hikmet sahibi biri oğluna şöyle öğüt vermiş: “Çok olayla ve insanlarla karşılaştım. Her birinden bir şeyler öğrendim:

- Namazda iken kalbini koru
- İnsanlarla beraber olduğunda dilini koru
- Misafirlikte iken gözünü koru
- Yemekte mideni koru
- İki şeyi asla hatırlama:
- İnsanların sana yaptıkları kötülüğü

Ve

- Senin insanlara yaptığın iyiliği.
- İki şeyi de asla unutma,
- Her şeyi yaratan Allah’ı asla unutma ve
- Ölümünden sonraki ahiret hayatını unutma” de-

miş

- Müslüman her organını korumalıdır. Hayatını iyi ortamlarda, iyi insanlarla yaşamalıdır.

Adamın biri bir gün hocaya sormuş:

- Hocam, helada bir şey yemek günah mıdır?
Demiş. Hoca cevap vermiş.

- Günah olmaya bilir, ama gören olursa pislik yiyor zannede bilir” demiş.

- İyi günlerde değiliz. İnsanlığın unutulduğu, edepsizliklerin yayıldığı, her türlü ahlaksızlığın arttığı, utanmazlığın yayıldığı bir dönemdeyiz.

- Allah Rasulü (sav) “Öyle bir zaman gelecek ki” diye başlayıp âdeta bugünlere işaret etmiştir.

- Şöyle buyurmuştur:

- “Öyle bir zaman gelecek ki, üç şey az buluncak;

- Helal para,

- Gerçek dost,

- Yaşatılan sünnet”

- “Öyle bir zaman gelecek ki, kıyamet yaklaştığında helal, haram fetvaları insanların istediği gibi verilecek” (Ramuz’l-ehadis:448/10)

- “Bir zaman gelecek şeytan insan evlatlarına ortak olacak” deyince, oradakiler:

- Buda mı olacak ya Rasulühah? Evlatlarımızla onunkilerini nasıl ayırt ederiz?

- Allah Rasulü

- “Haya ve merhamet azlığından” cevabını verir.
(Age:504/4)

Yediğine içtiğine ve davranışlarına dikkat eden hiçbir dönemde zarar görmez.

Günlük hayatımızdaki edeplerden bazılarını şöyle ifade edebiliriz.

Besmele ile yattığımız yataktan bizi uyutup, tekrar diriltten alemlerin Rabbinin adını anarak kalkar,

kulluk görevimizi yaptıktan sonra o güne abdestli olarak başlarız.

İhtiyaç gidermek için tuvalet adabına uyarak ihtiyaç giderilmelidir.

Her yere abdest bozulmak Peygamber (as) şöyle buyurur:

- "İki lanetten korkun"

- İki lanet nedir Ya Rasulallah? Denince:

- Yollara ve gölgeliklere abdest bozmak" buyurur. (Müslim, taharet:68)

- Bir hadislerinde de:

- "abdest bozarken kibleye önümüzü ve arkanızı dönmeyin" (İbrahim canan, Hadis Ans:10/94) buyurmuştur.

- Tuvalete girerken "Yazelcelâl" çıkarken "Gufraneke" denebilir.

- Etek, paçalar toplanır,

- Sol ayakla girilir, sağ ayakla çıkılır.

- Erkekler ayakta ihtiyaç gidermez.

- Temizlik için kağıt yeterli değildir. Su da kullanılır.

- Temizlik, sol elle yapılır.

- Tuvalette bir şey yenilip içilmez ve çok durulmaz. Konuşulmaz.

- Açıkta abdest bozulmaz.

- Çıkınca eller iyice sabunla yıkanır.

- Tuvaletten sonra abdest almak isteyen hemen abdest almaz. Biraz oturulur veya yürünür, bu imkan yoksa öksürülür. Ondan sonra abdest alınır. Umumi yerlerde ki havlular kullanılmaz.

Su, adabına uygun içilirse faydası olur. Peygamberimiz (sav) şöyle buyurur, kendisi de şöyle yapmıştır.

- “Bir şey içtiğiniz zaman önce besmele çekin. İçince de şükür elhamdülillah” deyin. (Tirmizi, eşribe:13)

- “Suyu üç nefeste için bu sağlığa daha uygundur.” (Müslim, eşribe:121)

- “Su içtiğiniz zaman kabın içine hohlamayın” (Buhari, vudû:18)

- “Ayakta su içmeyin. Unutarak çen, çıkarsın. (Müslim, esnibe:116)

- “Suyu sağ elinizle için” (Müslim, eşribe:105)

- Bunlardan başka:

- Su oturarak içilir.

- Bardakta şeytana artık bırakılmaz.

- Su israf edilmez.

Yemek yerken önemli kurallar vardır. Bunlara uyulursa, o yemek gıda olur, şifa olur.

Evvela kazancın helalden olmasına dikkat edilmelidir. Kul hakkından uzak durulmalıdır. Organlar günahahtan alıkonmalıdır. Dini bir hayat yaşanmalıdır. Nimeti verene şükredilmeli hamd edilmelidir.

Önce yiyecekler sofraya gelirken her aşamada temizliğe dikkat edilmelidir sonra sağlığa uygun olup olmadığına bakılmalıdır.

Et cinsinden olan yiyeceklerde kandan iyice temizlenmelidir.

Yemekler iyice pişirilmelidir.

Yemek adabı ile ilgili peygamber (as) şöyle buyurur:

Peygamber (as) yemekte önünden yemeyip elini tabağın her tarafında gezdiren çocuğa: “Besmele çek. Sağ elinle ye, önünden ye!” demiştir. O çocuk daha sonra şöyle demiştir:” Ondan sonra benim yemek tarzım hep bu şekilde” demiştir. (Buhari, etime:2)

-“Bir yere dayanarak yemeyin” Buhari, etime:13

-“Yemekten önce ve sonra ellerinizi yıkayın” (Tirmizi, et’ime:39)

- “Altın kaplardan yiyip içmeyin” (Ebu Davut, eş-ribe:17)

-“Yemeye besmele ile başlayın. Besmeleyi unutan “Bismillahi ala evvelihi veahirihî” desin” (Tirmizi, et’ime:47)

-“Sofra kuruldu mu, kimse sofraya toparlanıncaya kadar sofradan kalkmasın. Doyan bile başkaları yerken sofradan elini çekmesin. Erken çekilen yanındaki mahcup eder. Oda doymadan çekilir. Halbuki onun yemeye ihtiyacı vardır” İ. Canan, hadis Ans:17/979) buyurmuştur.

-Yemekte başkasının yemesine bakılmaz.

Ağız şapırdatılmaz.

Konuşulmaz. Yiyenlerin iştahını kesecek şeylerden bahsedilmez.

- Acıkmadan yenmez. Çok yenmez. Midenin üçte biri yemek, üçte birini su ve üçte biri boş bırakılmalıdır. Sünnet budur.

- Sofradan doymadan kalkılmalıdır. Atalarımız: “Az ye, az uyu, az konuş” demişlerdir.

- Lokmalar küçük tutulur.

- Tabakta artık bırakılmaz.

- Yemek beğenmemek olmaz.

- Göz hakkı gözetilir, herkes kendi önünden yer.

- Balkonda, çatıda et kızartılmaz.
- Ekmek parçası bırakılmaz. Ekmekle el ve ağız silinmez.
- Hizmet edenler ya sofraya alınır ya da dışarı da tutulur.
- Acele acele yenmez.
- Haram kılınan veya şüpheli olan şeyler yenmez.
- Sofra hazırlanırken ve toplanırken yardımcı olunur.
- Önce büyüklerin başlaması beklenir.
- Tabağın üzerine eğilerek yenmez.
- Ayakta yenilip içilmez.
- Yemeğin sonunda, ikram edene teşekkür edilir.

Allah'a şükredilir.

- Yemek duası ihmal edilmemelidir.
- Sonra el ve ağız yıkanır.
- Hiçbir şey israf edilmemelidir.

Çok yemek bulundurmak Peygamber sünnetine uymaz. Peygamber (as) iki öğün yemek yemiştir.

Bir hadislerinde: "Canının her çektiğini yemek israftır" buyurmuştur. (İbn-i Mace, et'ime:511)

Düğünlerde, davetlerde çok israf ediliyor. Yemeği, ekmeği, suyu, elektriği, ilacı ve zamanı çok israf ediyoruz.

Çok yiyoruz. Çok yiyenin, ibadeti ve hizmeti az olur.

Allah Kur'an'da şöyle emrediyor:

"Yiyin, için israf etmeyin. Allah israf edenleri sevmez. (A'raf:31)

- "İsraf edip saçıp savuranlar, şeytanların dostlarıdır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür." (İsra:27)

Her işe besmele ile başlamak adaptandır. “Besmelesiz işe şeytan karışır” derler.

Besmele ile başlamayan her iş eksiktir. Hayrı ve bereketi olmaz.

Peygamber (as) “Euzu besmele çeken, sabahtan akşama şeytanın şerrinden emin olur” buyurmuştur. (Ramuzu'l-ehadis:433/5

Kur'an'da şöyle buyrulmuştur:

-“Kim Rabb'ını zikretmekten gafil olursa yanından ayrılmayan şeytanı ona musallat ediniz” (Zuhuruf:36)

Giyim de edep insan hayatında önemli bir konudur, Elbise;

- İsaftan uzak olmalı,

- Kibir, gurur ve gösteriş elbisesi olmamalı,

- Temiz olmalı,

- İnce, dar ve içini göstermemeli,

- Rengi çok dikkat çekici olmamalı,

- Karşı cinse benzememeli,

- Başka milletten ve başka dinden olanların özel elbiselerine benzememeli,

- Elbise helal para ile alınmış olmalı,

- İlân tahtası gibi kötü anlamlar içeren söz ve resimler bulunmalıdır.

- Erkeklerle ipek ve altın yasaklanmıştır. Peygamber (as) bir adamın parmağında altın yüzük görmüş, parmağından çıkarıp atmış ve şöyle demiştir:

- Sizden biriniz ateşli kora koşup onu eline mi takıyor?

Peygamberimiz gittikten sonra o kimseye:

“Yüzüğü alda onu başka bir yerde istifa de et: demişler, o adam:

- Hayır peygamberin attığını vallahi alman “cevabını vermiştir” (Riyazüs-Salihın:189)

- Bilhassa kadınlar, açık-saçık giyinmemelidir. Allah Kur’an’da şöyle buyurur:

- “Kadınlara elbiselerini giymelerini söyle. Bu onların tanınıp taciz edilmemeleri için daha uygundur” (ahzab:59)

- Kadınlar evlerinde otursun. Cahiliye kadınlarının kırıla, döküle, süslerini göstere göstere yürüyüşü gibi yürümesin. “ (Ahzab:33)

- “Mü’min kadınlar ve erkekler gözlerini harama bakmaktan sakındırsınlar. Irzlarını korusunlar. Ziyaretlerini göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üstünü örtecek şekilde örtsünler. (Ner:30-31) diye emredilmiştir.

- Yaz mevsimleri “hava sıcak” bahanesiyle günah mevsimi oluyor. Bir de moda müslüman kadını planlı bir şekilde soyunmasına neden oldu. Utanma kalmadı.

- Açık-saçık giyim, kötü mesaj verir. Tacize tecavüze ve genel ahlakın bozulmasına neden olur. Karşı tarafı tahrik eder ve toplumda utanma duygusunu yok eder.

- Peygamber (aS) ince ve kısa giyen Esmâ çocuk olmasına rağmen ondan yüz çevirmiş, öyle giyinmenin doğru olmadığını söylemiştir.

- Allah Rasulü şöyle buyurur:

- “Giyimde kadınlara benzeyen erkeklere ve erkeklere benzeyen kadınlara Allah lanet etsin” (Riyaz’üs-Salihın:1663)

- “Çıplaklıktan kaçının. Yanında sizden ayrılmayan meleklerden utanın” (Tirmizi, edep:42)

- Kadın örtüsüz dışarıya çıkarsa, şeytan onu ya-nıltmak için takip eder” (diyanet işleri Başkanlığı, seçme Hadisler:172/60)

- “Nice kadınlar vardır ki, giyinmiş gibidirler, ama çıplaktırlar” (R. Salihin:1664)

- Dinimiz örtünmeye büyük önem verir. Açıklık hafıza zayıflığına neden olur. Aslında psikologlara gö-re açıklık, açınana rahatsızlık verir. çünkü ahlak dışı, din dışı bir davranıştır.

- Kabuğun meyvayı koruduğu gibi giyim kadını korur. Açıklık namuslu kadının yapacağı şey değildir. Kendini teşhir eden kadın hiçbir erkeğe güven vermez. Akla kötü şeyler getirir.

- Analar babalar kız çocuklarını güzel terbiye eder, güzel giyindirirse, kızın iffet ve namusunu ko-ruması daha kolay olur, iffetsizlik mesajı vermez.

Yatıp kalkmada edep;:

Yatarken besmele ile ve Fatiha, Ayetel kursi, İh-las, Felak, Nâs sûreleri okunarak yatılır.

Ayaklar dizden kıvrılarak sağ tarafa yatılır.

Sol tarafa ve yüz aşağı yatılmaz.

Çıplak yatılmaz.

- Yatarken şerden, şerliden, yangından, deprem-den ve kötü rüya görmekten Allah’a sığınmalıdır.

- Yatarken bir şeyler yiyerek tok karınla yatıl-mamalıdır.

- Çok fazla uyunmaz.

- Tedbirli yatılmalı; ocak, mum döndürülmeli, et-rafı çevrili olmayan yerde yatılmamalı. Kapı pencere kapatılmalıdır.

- Telefonun fişi takılı olmamalı ve yatılan yerde bulunmamalıdır.

- Yatmadan abdestli olarak yatılırsa, uyanıncaya kadar melekler dua eder. Ölürse şehit sevabı vardır.

- Kalkarken Euzu Besmele çekerek “Ya rabbi, bugünümü hayreyle” diyerek kalkılmalıdır.

Evden çıkarken apar topar çıkılmaz.

- İhtiyaç giderilir, abdest alınır. Giyimim güzel ve temiz olmasına dikkat edilir.

- Evde kalanlara “Allaha ısmarladık” denir. Onlar Allah’a emanet edilir. Selamlaşılıp çıkarılır.

- Eve tekrar sağ salim kazasız belasız dönmek için dua edilmelidir.

- Peygamber (as) evden çıkarken şu duayı yapmıştır.

“Bismillahi tevekkeltü Alallah. Lahavle velâkuvvete illa billah” (Tirmiz:3426)

- Dönüşte de kapıyı çalarak, selam vererek eve dönülmelidir.

- Evimiz, bizim huzur duyacağımız yerdir. Ne zaman?

- Ev günah evi, israf evi, isyan evi, hayvan barınağı ve ibadetsiz ölü evi, yani kabir gibi olmamalıdır.

Toplum içinde insanlarla ilişkilerimiz, inancımız gereği olumlu, yapıcı, faydalı olma temeline dayanmalıdır. Kimse bizden zarar görmemelidir. İnsanlar arasında ayırım yapılmamalı, “adil dürüst davranılmamalıdır.”

Dost, iyi seçilmelidir. Allah Kur’an’da:

-“Müslümanları bırakıp kafirleri dost edinmeyin” diye emrediyor. (Al-i İmran:28)

- Şirk koşanlardan yüz çevir” diyor (Hicir:94)

İnançsız gibi yaşamaktan, başkalarına benzemekten, onu bunu taklitten kaçınılmalıdır.

Yadırganacak olan kıyafetle dolaşılmamalıdır.

Selam verilmeli selam alınmalıdır.

İnsanlara saygılı olunmalıdır.

Peygamber (as):

- "İnsanlara en güzel şekilde davranın" (Tirmizi, birr:55)

- "İnsanlara yumuşak davranmayan, hayırdan mahrum olur" (İbn-i Mace, edep:9)

- "Küçüklere merhamet etmeyen, büyüklere saygı göstermeyen bizden değildir" (Tirmizi, birr:15) buyurmuştur.

- Sosyal hayatta kibirden, gururdan, övünmekten sakınılmalıdır. Bunlar günahların anasıdır. Aslında gurur, insanı alçaltır. Gururlananı kulda sevmez, Allah da sevmez.

Peygamberimiz: "Kibirden sakının. Şeytanı kibir secdeden alıkoydu" buyurur. (Ramuz'ul-e hadis:173/5)

İnsanlarla şaka yapmanın dozu kaçırılmamalıdır. Kırıcı, utandırıcı ve istenmeyen şakalar yapılmamalıdır.

Şakada yalan vardır.

Peygamber (as): "Yazıklar olsun başkalarını güldürmek için yalan söyleyene!" demiştir. (Ebu Davut, edep:80)

Yolda kurallara uyulmalıdır. Bilhassa taşıt kullanan kurallara uymalı, yayanın ve başkalarının yol hakkını ihlal etmemelidir.

Yolda başkalarına eziyet verecek olan bir şey varsa, kaldırılmalıdır. Ayrıca çevre kirletilmemelidir.

En önemli şeylerden biri; diline, gözüne sahip olmaktır. Göz harama bakmamalıdır. Namahreme

bakmak göz zinası günahı, kazandırır. İtin ete bakmakla da karnı doymaz.

Ancak bakmayı meşrulaştıran durumlar şunlardır:

- Evlenmeden önce bakmak.
- Alışveriş yapılacağı yüzüne bakmak
- Tedavilerde bakmak

Şu bahanelerden de kaçınılmalıdır:

- Kan kardeşliği,
- Cemaat birliği
- Beşik kertmesi,
- Ağabeylik, ablalık,
- Arkadaşlık gibi.

Müslümanın bazı vasıfları şunları:

İnançsızlar gibi yaşamaz.

Faydacıdır. İyilik yapınca sevinir, hata yapınca üzülür.

Hoşgörülü, merhametlidir, bağışlar.

Sıkıntı ve belaya sabreder.

Nimete şükreder.

Hayat ölçüleri, Kur'an ve sünnettir.

Nefsinin arzularına uymaz.

Menfaatçi, bencil davranmaz.

Şeytanın tuzağına düşmez.

Günahtan, haram olandan kaçınır.

Allah'ı, ölümü, hesabı unutmaz.

Kur'an'da zikredilen müslümanın bazı vasıfları da şunlardır.

Allah'ın emrine boyun eğerler.

İbadete devam ederler.

İşlerinde ve sözlerinde sadıktırlar.

Mütevazidirler.

Sabrederler.
Sadaka verirler.
Irzlarını korurlar.
Allah'ı çokça anarlar.
Kalpleri temizdir.
Teslimiyeti tamdır.
Ahlakı güzeldir.
Zararsızdır.
Duyarlıdır.
Hatada ısrar etmez.
Vaktini boşa harcamaz.
İyi niyetlidir.
İmanından taviz vermez.

Müslüman, kafire benzemekten ve münafıklık alametlerinden kaçınır. Münafıklık alametleri şunlardır:

Peygamber (as): "Münafıklık alametleri şunlardır:

- Konuşunca yalan söyler.
- Söz verdiği sözünde durmaz.
- Bir şey emanet edilince emanete hainlik eder.

(Buhari, iman:24)buyurur.

- Müslüman, kafir işi işlemekten, münafık alametlerinden haya eder.

- Konuşurken edep ve adaba dikkat edilmelidir.

- Hayır konuşulmalıdır. Peygamber (as) ya hayır söyle yada su!" buyurur.

- İftira atılmaz, dedikodu yapılmaz, yalan söylenmez.

- Kaba, kırıcı olunmaz. Müstehcen konuşulmaz.

- Bağırarak konuşulmaz.

- Sürekli konuşulmaz, başkalarına da söz hakkı tanınır.

- Başkalarının sözü kesilmez.

- Büyüklere söz vermeden öne geçilmez.

- Laf uzatılmaz, anlaşılır bir dil kullanılır. Kelime ve cümle tekrarlarından kaçınılır.

- Örnekler edebe uyan şekilde verilmelidir.

- Konu, oradakileri ilgilendirmelidir.

- Gıybet, iftira olacak şekilde kişilerden isim vererek bahsedilmez. Kimseye hakaret edilmemelidir.

- Söylediğini yaşamak ve tatlı dil kullanılmalıdır.

- “Ben, ben” deyip övünülmez.

- Bazı sözler gerekiyorsa kaynak gösterilir.

- Dinleyicinin seviyesi gözetilir.

- Sohbetlerde başta besmele çekilir. Allah’a hamd edilir. Rasulüne salat ve selam gönderilir.

- Büyüklere yer verilmeli, uygun bir şekilde oturulmalı konuşanın dikkatini dağıtmamalı, sözü kesilmemeli. Başkalarıyla özel konuşulmamalı, başka şeylerle meşgul olunmamalı ve esneyip, uyuklamamalıdır.

- Konuşanın yaşayışı başka konuşması başka olmamalı Peygamber (as) şöyle buyurur:

- “Birine başka yüzle, başkasına başka yüzle hareket eden iki yüzlü kimse, insanların en kötülerindedir.” (Müslim, birri: 98)

Atalarımız: “Eline, beline, diline sahip ol” demişlerdir.

Peygamber (as)da: “İki çene arası ile iki bacak arası için garanti verene, cennet için kefilim” buyurmuştur. (R. Salihın:1513)

Bir hadislerinde de:

“Özür dilemek zorunda kalacağın sözü söyleme!
Buyurmuştur: (İlan-i Mace, Züht:15)

“Güzel söz sadakadır” (Buhari, edep:34)

“Allah’a ve ahiret gününe inanan ve hayır söyle-
sin, ya da sussun” (Buhari edep:31)

“Allah, kötü söz söyleyen ahlaksıza buğz eder”
(Tirmizi, birr:61)

“Din kardeşinle münakaşa etme, şakalaşma, ona
söz verip sözünden dönme” (Tirmizi, birr:58)

“Üç kişi iseniz birini bırakıp diğeri ile gizli ko-
nuşmayın. Çünkü üçüncüyü üzeriniz” (Müslim, Se-
lam:37)

“Her işittiğini söylemek kişiye günah olarak yer-
ter” (Ebu Davut, edep:80)

“Bir kimsenin kendisini ilgilendirmeyen bir şeyi
terk etmesi, iyi müslüman olduğunun alametidir.”
(Tirmizi Zuhd:11) buyurmuştur.

Kur’an’da Cenab-ı Allah da şöyle buyurur:

-“İnsanlara iyiliği emredip kendinizi unuttur mu-
sunuz? (Bakara :44)

“Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin
söylüyorsunuz? (saff:2) Yapmayacağınız şeyleri söy-
lemeniz, Allah katında büyük nefretle karşılanır.”
(saff:3)

“... Doğru söz söyle!” (Nisa:9)

“Ana babana “öf” bile deme!” (İsra:23)

“Sözün en güzelini söyle!” İsra :53

Dil, boş manasız ve kötü sözden, gıybetten, ifti-
radan, söz taşımaktan, Su-i zandan alıkonmalıdır.

Söz doğru olmalıdır. Yalandan, riyadan, övün-
mekten uzak olmalıdır.

- Yersiz, zamansız, konuşulmamalıdır.

- Atıyorum, tutuyorum gibi atıp tutulmalıdır.
- Lânetten, bedduadan uzak durulmalıdır.
- Günah olan, müstehcen ve küfre götüren söz söylenmemelidir.

- Kimse ile alay edilmemeli, hatası yüzüne vurulmamalıdır. Peygamber (sav) "Hataların çoğu insanın dilindedir" buyurmuştur. (Ramazu-l-ehadis:80/5

- Şair:

- "Bana benden olur ne olursa,

- Başım rahat eder, dilim durursa" der.

Boş manasız kötüsüz, yalan, iftira, gıybet, alay, övünme, sövmek, yemin ve çok konuşmak edebe uymayan dilin afatlarındandır.

Konuşurken yaparım ederim değil "inşallah" yaparım, ederim denmelidir. İnşallah demek, Allah'tan izin istemektir. Allah'a teslimiyettir. Kur'an'da: "Herhangi bir şey için "inşallah" demeksizin ben onu yarın, yapacağım deme!" (Kehf:23) buyrulur. Bu konuda peygamberimiz uyarılmıştır. İnşallah demediği için vahiy gelmemiştir.

- Gülmenin edebi vardır. Peygamber (as) gülümsemiştir hiçbir zaman ses çıkararak gülmemiştir. Bir hadislerinde:

- "Çokça gülmeyiniz. Çok gülmek kalbi öldürür" demiştir. (Tirmizi, züht:2)

Kahkaha ile gülünmez.

Her şeye de gülünmez.

Birilerine bakıp gülünmek.

Olumsuz şeylere ve başkalarının acılı, üzüntülü anlarında gülünmez.

Gülerken başkaları rahatsız edilmez.

Esneme anında ağız açılarak, sesli olarak esnemez. Peygamber (as)ın esnemediği nakledilir.

Esneme gelince giderilmeye çalışılır. Giderilmezse, ağız kapatılır, sessizce esnenir. Esneme uyku ve gafletten ileri gelir.

Bir hadislerin de Peygamber (as):

“Biriniz esnediğinde eliyle ağızını kapatsın ve sesini kıssın” buyurmuştur. (Müslim, Züht:58)

Aksırma anlarında çok dikkat olmak gerekir. Toplulukta, vasıtada dikkat etmeyenler başkalarının üzerine hapsirmaktadırlar.

Aksırma anında binlerce parçalar etrafa dağılmaktadır. Bu bakımdan kontrolsüz aksırma hastalıkların yayılma sebebi oluyor. İncamızda herhangi bir şekilde insanlara zarar vermek günah sayılmıştır. Mesela; nazarı değen, kıskançlık ve hayranlıkla bakarsa, günaha girer. Aksıranda dikkat etmez, rahatsızlık verir ve hastalık bulaştırırsa oda günaha girer.

Peygamber (as); “Biriniz aksırdığı zaman iki avucunu yüzüne koysun ve sesini kıssın” (Ebu Davut, edep:90)buyurmuştur.

Aksırma anında ağız kapatılacaktır, ses kısılacaktır. Mendil kullanılacaktır. Mendil yoksa, kol ile ağız burun kapatılacaktır.

Bir hadislerinde peygamber (as): “aksıran, “El-hamdülillah” derse, duyan “Yerhamükellah” diye mukabelede bulunsun. Oda yehdina yehdikümullah” desin” buyurur. (Buhari, edep:126)

Aksırma üçüncü defa olursa, ona “Yerhamükelah” denmez.

Önemli edeplerden biri de nefsin arzu ve isteklerine esir olmamaktır.

İnsanın en büyük ve en yakın düşmanı kendi nefsidir. Hep kötülük ister, şeytana kapı açar, insanı azdırır, mahcup eder. Hep isyanı, günahı ve haramı arzular.

Yusuf Peygamber nefesine uysaydı, kendine yazık etmiş olurdu. Peygamber olamazdı. Büyüklerimiz hep şeytanın ve nefsinin şerrinden Allah'a sığınmışlardır.

Müslüman, nefsinden korunmalı ve Allah'a sığınmalıdır.

Nefis insanın hayvani yönüdür. İbadeti, ahlaklı olmayı, namuslu kalmayı, günden güne haramdan kaçınmayı sevmez.

Peygamberimiz şöyle buyurur

“Güzel bir kadının beraber olma isteğine ben Allah'tan korkarım deyip red edeni Allah kıyamet günü arşın gölgesinde barındıracaktır.” (Buhari, ezan:36)

İnsan nefisini şunlarla terbiye edebilir:

- Helal gıda,
- Doğru, itikat,
- Devamlı ibadet, zikir, dua
- İyi arkadaş,
- Güzel ahlak,
- Faydalı meşguliyetler,
- Nefsine uyanların akıbetinden örnek alarak
- Kur'an'da “Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşu ermiş, onu kötülüklerle gömende ziyan etmiştir” buyrulur. (Şems:9-10)

İnsan nimete karşı şükretmeye, olaylara karşı sabretmeye alışmalıdır.

Her nimete şükür gerekir. Her hale şükür gerekir. Çünkü beterin beteri vardır.

Şükür nimeti arttırır. Haline şükreden isyan etmez.

Allah: “Bana şükredin, nankörlük etmeyin” buyuruyor. (Bakara:52)

“Şükrederseniz nimetimi arttırırım” (İbrahim:7)

“Eğersiz iman eder ve şükrederseniz, Allah sizi neden azap etsin?” (Nisa:147)

Müslüman işlerini istişare ile yürütmelidir.

Allah: “İşlerinde istişare et!” diye emrediyor. (Ali İmran:159)

“Onların aralarında işleri istişare iledir.” (Şura:38)

Peygamber (as): “istişare eden pişman olmaz, istişare eden yardım görür” demiştir. (Ramuzu'l-ehadis:108/1)

Allah'tan korkan inançlı, ilim sahibi, ahlaklı düzgün, güvenilir, sorumluluk duygusu taşıyan, tecrübeli ve doğruyu söyleyen kimselerle istişare edilir.

Ehil olmayan, inancı, ahlakı zayıf yalan söyleyen iki yüzlü kimselerle istişare edilmez.

Dinde kesin olan hükümler için istişare olmaz. Evlilik, meslek seçimi, çocuk eğitimi, herhangi bir çıkmazdan kurtulmak için istişare edilir.

İstişare yapılamayan bazı konularda istihareye başvurulur.

Birçok insanı ilgilendirdiği ve kul hakkı söz konusu olduğu için ticarete dikkatli olunmalıdır.

Seleşukluda, Osmanlıda özellikle Hz. Peygamber devrinde ticaret sağlıklı yürümüştür. Herkes ticaret yapamazdı. Sıkı bir denetleme vardı. Esnaf arasında kardeşlik, dayanışma vardı. Hile, yalan, aldatma yoktu,

güven vardı. Hile yapanların pabucu dama atılır, meslekten men edilirdi.

Satış yapabilmek için yemin ediliyor, yalan söyleniyor, gerçek fiyatın üzerinde fahiş fiyat uygulanıyor.

Bir hadiste: “Yalan yere yemin edene cehennem vaciptir” (R. Salihın:1745) buyrulmuştur.

Hileli alışverişlerde kul hakkı söz konusudur. Bu hak, Cenab-ı Allah’ın affetmediği bir haktır.

Taksitle alışveriş yapan borcunu zamanında ödemelidir.

Peygamberimiz: “Borcunu ödemek niyeti olana Allah yardım eder” (Nesa-i Büyü:99)

“Parası varken borcunu ödemeyen zalimdir” buyrur. (Tirmizi: büyü:66)

Helal olmayan kazanç yolları şunlardır:

- Faizli alışveriş
- İnsan ve insana ait bir organın satışı
- Rüşvet, fahiş fiyat,
- Zekatı verilmeyen malın satışı
- Faldan, büyüden, fuhuştan elde edilen,
- İçkiden uyuşturucudan ve kumardan kumar aletlerinden elde edilen,
- Müstehcen elbiseden,
- Bozuk maldan,
- Sigaradan,
- Kaçak, buluntu maldan
- Çalıştı maldan,
- Yalan ve yeminle elde edilen.
- Cuma namazı vakti üzerine Cuma farz olanın yaptığı alışverişten kazanılan ve
- Hak edilmemiş maaş helal olmaz.

Yardıma yaparken, yardımcı olurken edebe uygun yapılmalıdır.

Kaş yapayım derken göz çıkarılmamalıdır. Her varlık sahibi, ihtiyaç sahiplerinden sorumludur.

Peygamber (as) "Kim ihtiyaç sahibinin ihtiyacını giderirse, Allah'da onun ihtiyacını giderir." (Tirmizi, hudud:13)

"Merhamet etmeyen merhamet olunmaz" (Buhari, edep:18)

"İnsanlara acımayana Allah'da acımaz" (Tirmizi, birr:16) buyurmuştur.

Müslüman iyilik etmekten yardım etmekten usanmamalıdır. İyiliğinde, kötülüğünde sonu yoktur.

Yardımlar yapılırken sırf Allah rızası için yapılmalı, Allah'a borç verilmelidir. "Bana duat et" denmemeli, teşekkür beklenmemeli, gösteriş için yapılmamalıdır. Gizli yapılmalıdır. Yapılan yardımla övünülmemelidir.

Kur'an'da

"Eğer sadakaları açıktan verirsiniz ne âlâ eğer gizlice verirsiniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah "bu sebeple günahlarınızı örter" (Bakara:27)

"Onlar kendi canlarının çekmesine rağmen ye-meği yoksula, yetime yedirirler" (insan:8)

Gösteriş yapmak, yardımı boşa çıkarır. "Kur'an'da "malını gösteriş için harcıyıp başa kakmak ve inciterek yaptığımız hayırlar boşa çıkar" (Bakara:264) buyrulur.

Utandırmak, bir şey beklemek hayrın sevabını giderir.

Kur'an'da;

"Hayır işlerinde yarışın" (Bakara 148)

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcama-
dikça hayra eremezsiniz. Ne yaparsanız Allah bilir.”
(Al-i İmran 92)

“Kim Allah’a güzel bir ödünç verecek olursa, Al-
lah’da onun karşılığını kat kat verir. Ayrıca onun çok
değerli mükafatı da vardır.” (Hadid:11)

“Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma!” (Müd-
desisır:6)

“De ki: Rabbim kullarından dilediğine bol rızık
verir. Dilediğine de kısar. Siz hayra ne harcarsanız
Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin
en hayırlısıdır” (sebe:39) buyrulmuştur.

Bu ayetlerden de anlıyoruz ki:

Yardım ihtiyaç sahiplerine verilmelidir. Dilenci
yerine utandıkları için isteyemeyen gizli fakirlere ya-
pılmalıdır.

Yardım yerini bulmalıdır. Yapabiliyorsak kendi
elimizle yapmalıyız.

Yardım, tembelliğe alıştırarak şekilde, aşırı ol-
mamalı ve ihtiyacı da gidermelidir.

Yardım alan aldığını yerinde kullanmalıdır. Ku-
marcıya, ayyaş, sigara içene ve ahlaki bozuk olana
yardım yapılmamalıdır.

Yardım, işe yaramayan şeyden olmamalı.

Yardım alan mahcup edilmemeli, onuru kırıl-
mamalıdır.

Yardım menfaat karşılığı, teşekkür, dua beklenti-
si ile yapılmamalıdır.

Eğlence dediğimiz zaman yanlış anlaşılıyor. Din-
lenme eğlenme yerine müziğin yozlaştırıcı, ahlak bo-
zucu davranışlar, alkol ve dans gibi şeyler akla geliyor.

Aslında bunlar dinlendiren şeyler değil, yoran, yuva yıkan ve edepsizliklere sebep olan şeylerdir.

Düğünlerde, eğlence merkezlerinde yapılan danslar Türk-İslam ahlakına uygun olmuyor. Dans insan fitratına uygun değildir.

Dans yapıldığı yerde kalmaz, ahlaki çöküntüye neden olur. Çünkü dansın temelinde tahrik vardır.

Bir yabancı yazarın ifadesine göre: "Türkler, dansı kendileri için insanlık şeref ve haysiyetini lekeleyen, insanın bayağı tarafına hitabeden bir hareket olarak telakki ederler. Dans etmek için ya deli, ya da sarhoş olmak gerektiğine inanırlar" der.

Dansın çıkış yeri Fransa'dır. Zaten ne kadar pislik, ahlaksızlık varsa bize hep Batıdan gelmiştir.

Dansın ilk çıktığı zaman Kanuni Sultan Süleyman, Fransa kralına mektup yazarak dansın derhal son verilmesini istemiştir. Bir müddet Fransa'da dans yasaklanmıştır.

Dans, her yönü ile edebe uygun değildir. Normal eğlence şeklide değildir. Tek kelime ile dans insanımız için tuzaktır.

Dansın en büyük marifeti sigara, alkol, ahlaksızlığa sürüklenme ve yıkılan yuvalardır.

Güvenin kalmadığı bir dönemde yaşıyoruz. İnsanların çoğu iki yüzlü, riyakar. Etrafına güven vermiyor.

Yapılan iyiliklere riya karıştığı için sevaplı işler boşa gidiyor.

İkiyüzlü davranma olduğundan başka görünme, islam edep ve ahlakı ile bağdaşmaz.

Riyada şirk vardır. İnsanlara gösteriş olsun diye ibadet edene, iş yapana kıyamet günü Allah “Bu işi kim için yaptıysan sevabını da o versin” diyecektir.

Namazda gösteriş yapan için Kur’an’da: “Yazıklar olsun” denir. (Maun Sûresi)

Şirke düşmemek için, riyadan kaçınılmalı, amel-ler Allah rızası için, samimiyetle yapılmalıdır.

Riya ve gösterişin amelleri boşa çıkardığı unutulmamalıdır.

İnsanın ne yaptığını en iyi Allah biliyor, görüyor, bu hatırdan çıkarılmamalıdır. Çünkü Allah rızasının dışında yapılan hiçbir amel insana fayda vermeyecektir. Hatta canını verirken bile başka bir niyet karışınca şehit bile olunmaz.

Müslümanlar aralarında selamlaşmalıdırlar. Bu Cenab-ı Allah’ın emridir. Selâm, duaşmaktır.

Peygamber (as): “Selamı yayınız” diye emrediyor. (Müslim, iman:93)

Selamı tanıdık tanımadık herkese vermek sünnet, almak vaciptir.

Eğer selam alınmazsa, veren:”Aleyküm selam” der geri alır.

Boş bir yere girilince “Esselamü aleyne ve ala ibadillahis salihin” diyerek selam verilir.

Mezarlıkta “Ya ehlel kubur aleykesselam” diye selam verilir.

Peygamber (as)a “Essetü vesselamü aleykeya rasulellah” diye selam verilir.

Müslüman olmayanlara “Selam hidayete tabi olanlara” denir. Onlar selam verirse, Ona “selam” denir veya “ve aleyke” denir islam selamı verilmez.

Cenab-ı Allah: “Bir selam ile selamlandığınız zaman, sizde ondan daha güzeli ile selamlayın. Yahut aynısı ile selamı alın” buyurur. (Nisa:86) Buna göre selam tatlı dil, güler yüzle alınmalıdır. Ve Aleykümselemler” denmelidir.

Peygamber (as): “Bir topluluğa vardığınız zaman selam verin. Topluluktan ayrılarda selam versin” (Ebu Davut, edep:139) demiştir.

Birgün selam vermeden kapıdan içeriye giren birine Peygamberimiz:

- “Çık dışarıya önce izin iste, sonra selam ver, ondan sonra konuş” demiştir.

- İnsanlarla konuşmadan önce selam verilir. Bir hadiste: “önce selam sonra kelam” buyrulur. (Tirmizi isti zan:11)

- Kime selam verilir?

Küçük büyüğe

Binekte olan yaya olana

Yürüyen oturana

Sonradan gelen önce gelene

Az olanlar çok olanlara

Bir topluluğa bir kişinin selam vermesi ve bir kişinin alması yeterlidir.

Selam aldıktan sonra “Merhaba” denir.

Telefon konuşmalarında selamla başlanıp selamla sonuçlanmalıdır.

Ev halkına selam verilir. Kur’an’da:

-“Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere girdiğinizi fark ettirip, ev halkına selam vermedikçe girmeyin. Bu sizin için daha iyidir.” (Nur:27)

Bir işyerine girince kimse ortada yoksa, yüksek sesle selam verilir, hemen kapıya doğru çekilmek uygundur.

Bir yerden ayrılırken, önce izin istenir ve selam verilir.

Çocuklara da selam verilip onlar da selama alıştırmalıdır.

Camiye girince camiye selam verilir. Bu selam, vakit müsait ise iki rekat namazdır.

Yollar üzerinde kaldırımlarda oturulmaz. Oturmak icap ediyorsa, peygamberimiz şöyle buyuruyor: “Yolun hakkı, harama bakmamak, gelip geçenleri rahatsız etmemek, iyiliği emredip, kötülükten men etmek ve verilen selamı almaktır” buyurmuştur. (Büyük Hadis külliyatı:4/7777)

Kime selam verilmez?

Gayri-i müslime Allah'ın selamı verilmez

Selam almayana selam verilmez

Günahla, haramla meşgul olana,

Tuvalet ihtiyacı giderene,

Kumar oynayana, kumara götüren oyun oynayanana, alkol alana, çalıp oynayanana,

Namaz kılana, Kur'an okuyana, ezan okuyana,

Müslümanlara zulmeden zalime,

Falcıya, büyücüye,

Allah'a isyan halinde olana,

Elle, başla selam alınmaz, verilmez.

Kadına önce erkek selam verir. Kadın uygun değilse selamı içinden alır.

Selamdan sonra erkekler müsafahalaşır. Kadın erkek tokalaşması, el öpmesi, sarılması olmaz. Biad

alırken dahi Hz. Peygamber hiçbir kadının elini tutmamıştır.

Hayatın gizliliği vardır. Başkalarının gizli halleri araştırılmaz. Kusur bulmak için soruşturulmaz. Su-i zanda bulunulmaz. Başkalarının gıybeti yapılmaz.

Olgun müslüman, kendi kusurları ile meşgul olur.

Gıybet, Kur'an'da "Ölü kardeşinin etini yemek olarak değerlendirilmiştir. (Hücurat:12)

İnancımız da zarar vermemek esastır. Peygamber müslümanı tarif ederken şöyle demiştir:

"Müslüman diğer müslümanların elinden dilinden emin olduğu kimsedir" (Buhari, iman:4)

Bu tarife uyan müslüman:

- Hasedden, kıskançlıktan kaçınmalıdır. Hadiste: "Hasedden kaçının. Ateşin odunu yakıp bitirdiği gibi hased de iyilikleri yer bitirir" (Ebu Davut edep.44)

- Başkalarının ayıbını araştırmaktan, başkalarına anlatmaktan kaçınmalıdır. Peygamber (as): "Din kardeşini herhangi bir durumdan dolayı ayıplayan kimse, o suçu, o günahı işlemeden ölmez" (Tirmizi, kıyame:53) buyurur.

- Fitne çıkarmak, fitneye sebep olmaktan kaçınmalıdır. Fitne çıkarmak büyük günahlardandır.

- İftira atmaktan kaçınmalıdır. İftira, döner dolaşır sahibini bulur. İftira, yedi büyük günahın biridir.

- Başkalarını zulmetmek ve sıkıntı vermekten kaçınmalıdır. Çünkü;

- Zulümle âbâd olanın,

- Akıbeti berbat olur.

- Dedikodu etmekten sakınmalıdır. Hadiste: “Laf taşıyan cennete giremez” buyrulur. (Müslim, iman:168)

- “Bir kimse etrafına bakınarak bir söz söylediği zaman o söz emanettir” (Buhari, edep:32) buyrulmuştur.

- Dedikoducu dinlenmez. Uyarılır, terk edilir.

- Ancak bir kötülüğü önlemek, gınahtan alıkoymak için isim vermeden bazıları diyerek başkaları uyarılırsa, gıybet edilmiş olmaz.

- Pişmanlık, tövbe, özür ve helalleşme gıybetin kefaretidir.

- Boş zamanları emekliliği ve tatili edep ve adaba uygun değerlendiremiyoruz.

- Tatiller, herkes için güzel bir fırsattır.

- Çocuklar için manevi aşı zamanıdır. Büyükler için ana baba ziyareti, dinlenme ve okuma zamanıdır. İbadet için en büyük fırsattır.

- İnsanımız sıhhat ve boş vaktin kıymetini bilip değerlendiremiyor.

- İmam-ı Şafi şöyle der: Sen nefisini hayırlı bir işle meşgul etmezsen, o seni şerli bir işle meşgul eder” demiştir.

- Peygamber (as) da: “Kendine fayda vermeyen şeyi terk etmesi, insanın iyi müslüman oluşundandır” (R. Salihın:67) buyurur.

Bir tatil boyu adam denizde kayboluyor. Bayramda dış ülkelere gidiyor. Umre fırsatını hiç düşünmüyor.

Emekli her şeyden elini ayağını çekiyor, evinde ölümü bekliyor. İbadetteki eksiklikler, bekleyen hizmetler düşünülüyor.

Kur'an'da: "Bir iş bitince hemen başka bir işe giriş onunla meşgul ol! Diye emrediliyor (İnşirah:7)

Boş zaman yoktur, boşa geçirilen zaman vardır. İnsan zaman nimetini israf ederse, yerinde kullanmazsa, çabuk yaşlanır, sağlığı bozulur. Canı sıkılır atalarımız "Oturak olmayasuz" birde durgun suda mikrop ürer" demişlerdir.

Tatil denince yanlış anlaşılıyor. Eksiği tamamlama, noksanı gidermeye yönelik olmuyor maddi ve manevi kayıplara neden oluyor.

İnsan, bu hayatın geçici dünyanın fani olduğunu unutuyor.

Bir mezarlığın kapısında şu mısralar vardı:

"Çıkmazsa ilâhi emir bahane bol.

Toprakta başlar, toprakta biter bu yol"

Cenazeyi yıkayan, tabutu taşıyan, cenaze namazı kılan, mezarı kazan ve cenazeyi yerine yerleştiren bile ölümden ibret almıyor.

Yunus şöyle diyor:

Kimler geldi neler istediler.

Hepsi de dünyayı bırakıp gittiler.

Sen hiç gitmeyeceksin değil mi?

Ya işte! O gidenlerde senin gibiydiler."

Allah bizi uyarıyor:

- "Yolculuk nereye diye" hiç düşünmezler mi?"

(Yasin:68)

- "Bir ayette de "Herkes yarına ne hazırladığına baksın" (Haşır:18) diyor

- Allah, kıyamet günü herkesin amelini önüne koyacak. Bazılarına diyecek ki:

- Beğendin mi?

- Birine sormuşlar:

- Bir daha dünyaya gelsen, nasıl bir hayat yaşar, neler yapardın?

- Adam cevap vermiş:

- Bir dahası yok kim demiş,

Kur'an'da her insanın sırat köprüsünden geçeceği haber verilmiştir. (Meryem:71) Herkes hayatının karnesi olan amel defterini alacak. Ne yaptıysa, hayır, şer onun karşılığını görecek.

Hayatın gagesi, bu dünyada güzel yaşamak, son nefeste imanla gitmek ve kabir, devamın da cehennem azabından kurtulmak olmalıdır.

İnsan ölüm döşeğine yattı mı, ah vah etmek bağı- rıp çağırmaktan uzak durulmalı.

Kelime-i tevhit telkin edilmeli, ölmeden yanında Kur'an okunmalıdır. Öldükten sonra da, o cünüp oldu- ğu için yıkananın yanında Kur'an okunmaz.

Ölen için herhangi bir bid'at işlenmez.

Vasiyeti yerine getirilir.

Borcu varsa ödenir, helalleşilir.

Cenaze götürülürken çelenk, fotoğraf, slogan al- ışılamak gibi yanlış şeyler yapılmaz.

Hayırla yad edilir.

Kefenin içine Kur'an, Yasin konmaz, üzerine de- mir, bıçak konmaz.

Ölü helvası diye bir şey yoktur. Üç gün cenaze sahibinin hazırladığı yemek yenmez.

Cenazenin bekletilmemesi uygundur.

Cenaze gömülünceye kadar yardımcı olunur.

Cenaze başında nutuk atılmaz.

Hayır yapmak için 3-7-40-52 gibi gün beklen- mez.

Ölenin herhangi bir şeyi alınmaz; tırnağı, saçı kesilmez.

Ardından dua edilir, Kur'an okunur.

Zaman zaman mezarı ziyaret edilir.

Ölenden ibret alınır.

YAYINLANAN ESERLERİ

- 1- Darwinizm'i Reddiye
- 2- Manevi Buhran
- 3- Müslüman'ın 24 Saati
- 4- Çağın Hastalığı Stres ve İslam
- 5- Anadolu'yu Hıristiyanlaştırma Faaliyetleri
- 6- İslam'a Sokulmak İstenen Yanlışlıklar
- 7- Hz. Peygamberin Sünneti
- 8- Tasavvuf ve Tarikat Çerçevesinde Hayat
- 9- Cin ve Şeytan Tuzakları-Kurtulma yolları
- 10- Bid'at ve Hurafeler
- 11- Esmâ'ül Hüsna
- 12- Vesvesesiz Namaz
- 13- Misyonerlik
- 14- Satanizm
- 15- Gözyaşı ve Gece İbadeti
- 16- Helal ve Haram
- 17- Mutlu Aile
- 18- Müslüman'ın Günlüğü
- 19- Mübarek Aylar ve Geceler
- 20- Yüce Yaratana Kulluk
- 21- Gül Muhammed
- 22- Büyük Günahlar ve Şirk
- 23- Kul Azmayınca Allah Yazmaz
- 24- Gençliğin Etrafındaki Tuzaklar
- 25- Mutlu Sona Nasıl Gidilir
- 26- Temel Dini Bilgiler
- 27- İslam Kimliği
- 28- Yaz Okulu Tatil Kitabı

- 29- Muhammed (as)'ın Snnetini İhya
- 30- Hastalıklarımız ve areleri
- 31- Tıbb-i Nebevi
- 32- Kur'an'daki Emir ve Yasaklar
- 33- Dinin Direği Namaz
- 34- Cenab-ı Allah CC
- 36- Güncel Sorular ve Cevaplar
- 37- Sevaplı İşler
- 39- Devlet Adamı Yönetim Sanatı
- 40- Türk-İslam Medeniyeti
- 41- Bunları Biliyor musunuz?
- 42- nce Selm Sonra Kelm
- 43- Yaşatılan Bid'at ve Hurafeler
- 44- Milli Günler ve Kutsak Geceler
- 45- 40 Hadis 40 Kutsi Hadis
- 46- Gönülden Gnle 1
- 47- Gönülden Gnle 2
- 48- Günahları Yüzünden Helak Olanlar (Alınacak Dersler)
- 49- Lanet ve Lanetliler
- 50- Gönülden Gnle 3
- 51- Günah, şirk ve Küfre Götüren Haller
- 52- Hak Ne Zaman Nasıl Doğar
- 53- Edeþ ve Adap

Mustafa Öselmiş